Leto 8 - št. 1. Kranj, 1. I. 1955

GLAS GORENJSKE

Vsem naročnikom, bralcem in prijateljem našega lista

Srečno Novo leto!

V novo leto z novim podjetjem

V novo — osmo leto svojega izhajanja, stopa naš list v bistveno drugačnih okoliščinah kot prejšnja leta. Pred kratkim se je časopisno podjetje „Glas Gorenjske" združilo z Gorenjsko tiskarno v novo podjetje „GORENJSKI TISK".

Osnovni smisel te združitve je prav v tem, da se okrepi napredni gorenjski tisk, hkrati pa seveda usposobi tiskarna, da bo zmogla ustreči vsem zahtevam, ki bodo rasle sorazmerno s širjenjem tiskane besede po Gorenjskem.

V slogi je moč! S tem geslom bomo poskušali v novem letu uresničiti načrt, ki smo si ga postavili in ta je: modernizirati tiskarno! Tiskarna potrebuje nove stroje in novo opremo. Vsega seveda ne bomo zmogli urediti z lastnimi močmi in z lastnimi sredstvi. Prepričani pa smo, da bomo z moralno in materialno pomočjo naših oblastvenih organov, kolektivov ostalih podjetij in množičnih organizacij — uspeli!

Če bomo uspeli v tem, potem bomo lahko „Glasu Gorenjske" občutno povečali obseg. Razen njega pa bomo lahko začeli izdajati druge publikacije, ki jih na Gorenjskem že dolgo pogrešamo. Uredništvo meni, da bo kljub vsem težavam že letos povečalo obseg listu, ne da bi pri tem zvišalo prodajno ceno lista ali pa naročnino. Prvi in osnovni pogoj za to pa je seveda — papir.

Pri vsem tem delu stremimo, da stopi Gorenjska tudi v tem pogledu — v pogledu razcveta in širjenja tiskane besede — korak naprej. Ta korak pa bo toliko krepkejši in toliko zanesljivejši, kolikor bolj nas bo v teh stremljenjih podprla vsa gorenjska javnost.

S temi skopimi mislimi za uvod, želi vsem Gorenjcem in vsemu delovnemu ljudstvu naše domovine obilo uspehov in mnogo sreče v novem 1955. letu Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje

»GORENJSKI TISK«

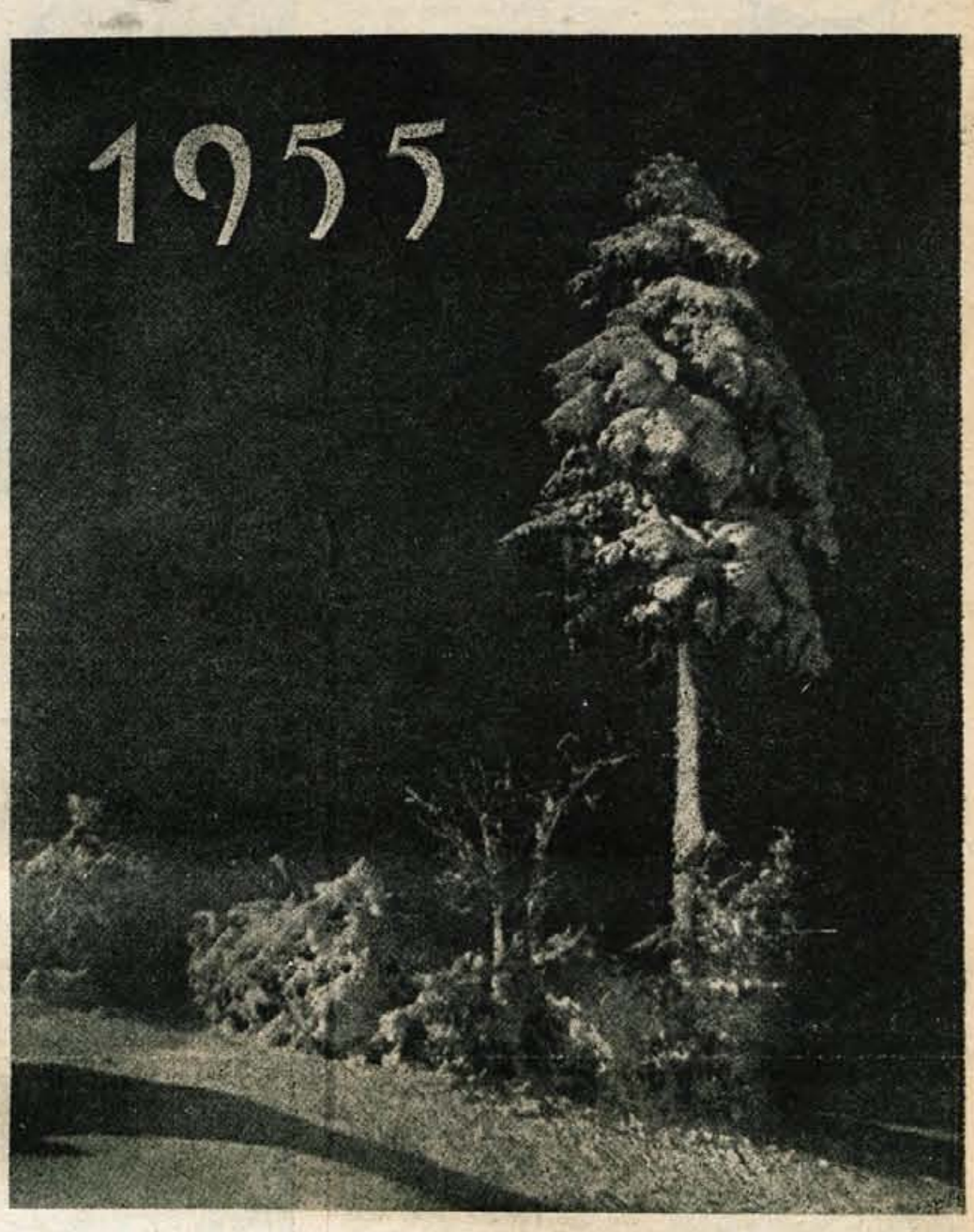

PRVI ZARKI (Foto: Lucijan Berjak)

PISMO STUDENTOVSKEGA KLUBA ŽIRI

Še enkrat o poljanski komuni

Vsa dejstva govore za enotno Poljansko dolino

Pravda za poljansko komuno in proti njej, je dobila v zadnjem času tako obliko, da smo se člani Studentovskega kluba Žiri odločili, da povemo, kaj mislimo o tem vprašanju.

Menimo, da ni treba ob tej priliki ponavljati načelnih izhodišč, ki vodijo naše družbeno življenje k tej vsebinski in oblikovni reorganizaciji organov ljudske oblasti. Ta vprašanja so bila načelno obravnavana že s strani najvišjih in najuglednejših državnikov, zato menimo, da so našim ljudem precej jasna (v kolikor pa niso, je temu kriv predvsem politični aktiv). Naš namen je predvsem osvetliti ta problem z argumenti, ki govorijo za poljansko komuno in proti njej.

Problem sam niti ne bi bil tako zapleten, če bi Poljanska dolina spričo svoje zemljepisne lege, zgodovinskega ter gospodarskega razvoja v preteklosti, ne bila tako neenakomerno razvita. Dolina ima na videz dve središči (Škofja Loka in Žiri). Vendar samo na videz, kajti naravno, zgodovinsko in gospodarsko središče obeh Sorinih dolin je bila in ostane Škofja Loka, ne oziraje se na to, da je občina Žiri imela v preteklosti svoje upravne sedeže drugod — v Idriji in kasneje v Logatcu.

V začetku so bili tako okrajni kakor krajevni organi mnenja, da Žiri z okolico ostanejo samostojna komuna, ostali del Poljanske doline pa naj bi se združil s Škofjo Loko; kasnejše gospodarske in politične analize pa so pokazale, da ta rešitev ni v skladu z nadaljnjim gospodarsko-političnim razvojem doline kot celote.

Zato je bil s strani Pripravljalnega odbora za ustanavljanje komun na Gorenjskem dan nov predlog, ki Poljanske doline ne deli, marveč naj bi se po njem Poljanska dolina združila v samostojno komuno, s sedežem v središču doline — Gorenji vasi (potrebno utemeljitev glej v »Glasu Gorenjske«, štev. 46a z dne 15. 11. 1954).

Bistveni argumenti, ki ta predlog utemeljujejo, so sledeči: Poljanska dolina je po svoji zemljepisni legi, po svojih splošnih gospodarskih in političnih značilnostih, zaključena celota, ki ima (čeprav trenutno pasivna) vse pogoje za nadaljnji gospodarski in politični razvoj. O tem predlogu je sekretariat Okrajnega odbora SZDL na seji, ki so ji prisostvovali tudi predstavniki političnega aktiva iz Poljanske doline, vključno s tovarši iz Žirov, sklenil, da se bo za tako rešitev boril. Do tega sklepa pa je prišlo prav na osnovi obljube tovarišev iz Žirov, ki so se s tako rešitvijo strinjali in prav tako izjavili, da se bodo za njo na svojem terenu borili.

Zaradi zavestnega odpora in oportunizma vodečih članov političnega aktiva in predstavnikov občinskega ljudskega odbora, ki iščejo pri bodočih komunah samo sebične lokalne koristi, pa so le-ti prepustili razpravo o komunah najrazličnejšim nazadnjaškim elementom, kasneje pa so tudi sami začeli trobiti v njihov nesocialistični rog.

Naše mnenje je, da mora biti princip dela naših političnih organizacij tak, da se stališča kritično sprejemajo pred celotnim političnim aktivom. Ko pa se ugotovi najboljše stališče, je celoten aktiv dolžan to stališče zagovarjati in ga braniti tudi proti neosveščenim ljudem, ker le-ti vedno, posebno pa še, če niso dovolj poučeni, ne razumejo socialističnega bistva akcije. V nobenem primeru pa ne moreta ZK in SZDL dopustiti, da bi javno mnenje ustvarjali ljudje, ki pri nas niso prevzeli odgovornosti za graditev socialistične družbe.

Poglejmo torej nekaj »argumentov«, na katere se opirajo v Žireh, ne da bi poizkusili kritično razmišljati o njih utemeljenosti.

1. Trdijo, da ne gredo »pod Gorenjo vas«, češ da je bila tam med vojno domobranska postojanka in da Gorenjevaščani niso napredni ljudje in podobno.

2. Da Gorenja vas ni nobeno gospodarsko, politično in kulturno središče doline.

3. Da bi v primeru enotne poljanske komune prevladovale njihove težnje (težnje Gornjevaščanov — op. ur.), medtem ko bi se njihova občina zanemarjala.

4. Da je vsa ostala dolina še bolj pasivna kot so Žiri, zaradi česar bi Žiri trpele škodo.

5. Da je zaradi tega najboljša rešitev, priključitev žirovske občine k Idriji, ker je tam bogat rudnik in zato dohodek na prebivalca večji kot v Poljanski dolini in tudi žirovski kmetje bi menda laže prodajali svoje pridelke idrijskemu prebivalstvu.

6. Da se je treba odcepiti od Kranja, ker ta Okrajni ljudski odbor nima za njih takega razumevanja, kakor bi ga imel

(Dalje na 3. strani)

Dedek Mraz prihaja (Glej članek na 4. strani.)

Pred ustanavljanjem komun na Gorenjskem

Krajevni odbori

važen činitelj pri uveljavljanju samoupravljanja v komunah

Vinko Hafner

Zelo obširna in temeljita razprava na zborih volivcev glede števila in obsega bodočih gorenjskih občin — komun je v glavnem zaključena. Pričakujemo lahko, da bosta že sredi januarja 1955 o tem razpravljala tudi okrajna ljudska odbora Kranj in Radovljica in predložila svoj dokončni predlog upravno - teritorialne razdelitve bodočega združenega gorenjskega okraja Republiški ljudski skupščini, da ga uzakoni. Zdaj, ko je razčiščeno odločilno vprašanje obsega bodočih komun, se odpira še kopica drugih načelnih in praktičnih organizacijskih vprašanj, ki jih bo treba čimprej rešiti, da bi se zagotovila čimprejšnja ustanovitev in plodno delo bodočih komun. Eno od takih zelo važnih vprašanj pa je prav določitev krajevnega območja in nalog bodočih krajevnih odborov kot organov krajevne samouprave.

Za vsako bodočo komuno, zlasti pa za tako veliko kot bo kranjska, bo izredno važno, kako organizirati delo oblasti in občinske uprave, da se bo njeno poslovanje čimbolj približalo ljudstvu in da bo tudi v enotni komuni prišla čimbolj do izraza resnična samouprava posameznih krajev. Ustanovitev večjih občin — komun in njihova družbena in gospodarska enotnost namreč nikakor ne sme imeti za posledico oddaljitev oblasti od ljudstva in otežkočenje njihovih dnevnih opravkov z občinsko upravo. Tudi v komuni mora priti samouprava in posebne razmere posameznega kraja čimbolj do izraza in to ne le v obliki neposredne udeležbe v odločanju oblasti, ampak v najširšem družbenem upravljanju ožjih krajevnih zadev. V ta namen naj bi se ustanovili krajevni odbori za vsako večjo vas ali več združenih naselij; zaradi olajšanja poslovanja prebivalstva oddaljenejših krajev pa naj bi se na sedežih dosedanjih občin ustanovile krajevne pisarne.

Po dosedanjih razmišljanjih naj bi se v bodoči kranjski komuni ustanovili krajevni odbori za tele združene vasi:

1. Bela; za naselja: Bašelj, Hraše pri Preddvoru, Spodnja, Srednja in Zgornja Bela.

2. Besnica; — za naselja: Jamnik, Nemilje, Njivica, Podblica, Spod. Besnica, Javornik, Pševo, Rakovica, Sv. Jošt, Zabukovje, Zg. Besnica.

3. Bitnje; za naselja: Spodnje, Srednje in Zgornje Bitnje.

4. Duplje; za naselja: Sp. in Zgornje Duplje, Zadraga, Žeje.

5. Goriče; za naselja: Golnik, Goriče, Letence, Srednja vas - Goriče, Zalog.

6. Jezersko; za naselja: Sp. Jezersko, Zg. Fužine, Zg. Jezersko.

7. Kokra; za naselja: Kokra, Sp. Fužine.

8. Kokrica; za naselja: Bobovek, Ilovka, Kokrica, Mlaka, Srakovlje, Tatinec.

9. Mavčiče; — za naselja: Mavčiče, Meja, Jama, Breg ob Savi, Praše.

10. Naklo; za naselja: Malo Naklo, Naklo, Okroglo, Pivka, Polica, Cegelnica, Strahinj.

11. Podbrezje; za naselja: Bistrica, Gobovce, Podbrezje.

12. Preddvor; za naselja: Bašelj, Breg, Hraše pri Preddvoru, Hrib, Mače, Možjanca, Nova vas, Potoče, Preddvor, Sp. Bela, Sr. Bela, Tupaliče, Zgor. Bela.

(Dalje na 3. strani)

Iz vsebine

O DVEH DALJNIH DEŽELAH, ki sta nam vendarle blizu

PARTIZANSKE RAZGLEDNICE

Nov avtomat — gospodarska pridobitev

O SARTRU, KI NI SARTRE
O premieri »Glejte Amerika!« v PG

Naša reportaža: PO SLOVENSKI ISTRI

Podoba gorenjskega človeka

Tržiške »zanimivosti«

NOVOLETNA NAGRADNA KRIŽANKA

Podlistka: Največja tragedija v zgodovini pomorstva
Krik iz noči

Čestitke delovnih kolektivov ob Novem letu

TEDEN DNI PO SVETU

SODELOVANJE MED AZIJSKIMI DRŽAVAMI

Pretekli torek so se v Bogoru v Indoneziji sestali predsedniki vlad Indije, Burme, Indonezije, Pakistana in Ceylona na pripravljalnem sestanku za konferenco dežel, ki sodelujejo pri načrtu Colombo. Predsednik indijske vlade Nehru je pred sestankom izjavil, »da azijske probleme ni več mogoče urejati in reševati brez azijskih dežel.« Sodeč po izjavah predsednikov vlad, ki sodelujejo na konferenci, je razpoloženje zelo optimistično in se bo sodelovanje teh dežel še bolj utrdilo. Glavna naloga sestanka bo, utrditi mir v Aziji brez vmešavanja Kitajcev v notranje zadeve posameznih držav.

EDEN O ATLANTSKEM PAKTU

V svojem ekspozeju, ki ga je imel angleški zunanji minister Eden v Spodnjem domu, je izjavil, da so predstavniki 14 držav, članic Atlantskega pakta ugotovili, da so se sile pakta močno povečale. Vendar je Eden poudaril, da bodo sile prihodnje leto še močnejše, ko bodo okrepljene s prispevkom Zahodne Nemčije.

ČU EN LAJEVI OČITKI ZDA

Agencija Nova Kitajska je javila, da je ministrski predsednik Ču En Laj obdolžil ZDA, da premišljeno ustvarjajo napetosti v zvezi z obsodbo ameriških letalcev v Pekingu. Ču En Laj je izjavil, da je napetost v zadnjih šestih mesecih zelo popustila, ZDA in ostale zahodne države pa so ponovno začele netiti vojno psihozo in večati razkosanost sveta.

KITAJSKE ŠTUDENTE ZADRŽUJEJO

Kitajski študenti, ki so jih po obsodbi ameriških letalcev v Pekingu, obdržali v ZDA, so prosili generalnega tajnika Združenih narodov Hammarskjölda, naj posreduje in omogoči povratek v domovino.

EISENHOWERJEVA IZJAVA

Predsednik ZDA Eisenhower bo poslal svojo prvo spomenico novemu Kongresu 10. januarja. V njej bo zahteval, da Kongres osvoji ekonomski program, ki so ga preteklo leto zavrnili. Prav tako bo predsednik zahteval, da se podaljša zakon o recipročnih trgovskih pogodbah za tri leta. Novi program predvideva prav tako poenostavljenje carinskih predpisov in osnovanje mednarodne finančne korporacije.

OBISK V LONDONU

Predsednik italijanske vlade Mario Scelba je sprejel britanskega veleposlanika v Rimu Clarka. Med drugim sta razpravljala tudi o obisku, ki ga bo napravil predsednik Scelba v London v prihodnjem letu.

O dveh daljnih deželah,

ki sta nam vendarle blizu

Predsednik republike Josip Broz Tito bo prispel na uradni obisk v Burmo 6. januarja. Burma se že sedaj pripravlja na prisrčen sprejem visokega gosta, v katerem vidijo vsi Burmanci herojskega borca za svobodo in neodvisnost ter mir na svetu. V Rangunu je bila odprta razstava o boju narodov FLRJ za svojo neodvisnost. Vsi časopisi posvečajo te dni svoje uvodnike bližnjemu obisku visokega gosta in objavljajo izčrpna poročila o obisku predsednika Tita v Indiji.

»Rangunski dnevnik«, ki izhaja v burmanščini, napoveduje v svojem uvodniku velik in topel sprejem, ki ga bo burmansko ljudstvo priredilo predstavniku dežele, katere težnje so tako na notranjem kot na zunanje-političnem torišču zelo podobne prizadevanju Burme. »Jugoslavija je pomagala, ko si je prizadevala utrditi neodvisno politiko v Evropi«, piše časnik, »da je politika azijskih dežel postala učinkovitejša in je te dežele moralno podprla, ko so bile v težavah.«

Predsednik FLRJ Josip Broz Tito je že sedmi dan na poti po indijskih državah. Doslej je obiskal sedem držav izmed 28, kolikor jih sestavlja Indijsko unijo. — Povsod so predsednika Tita najprisrčneje sprejeli. Ljudje so prišli tudi po več sto kilometrov daleč, da bi videli maršala Tita.

V FRANCOSKEM ČASOPISU »Preuves« je poznavalec burmanskih razmer Francois Bondy napisal daljšo razpravo o Burmi. Med drugim v tej razpravi pravi: »Jugoslavija je Burmance vedno zelo zanimala. Tudi zvezna burmanska ustava je vzela za osnovo jugoslovansko.«

Ko je pred leti poslal U Nu, predsednik burmanske vlade, maršalu Titu v dar neko knjigo, je vpisal vanjo sledeče po-

U Nu predsednik burmanske vlade

svetilo: »Velikemu heroju Titu — s spoštovanjem — U Nu.«

Težko bi bilo našteti vse manifestacije burmansko - jugoslovanskega prijateljstva v zadnjih letih.

Pred nekaj dnevi je U Nu dejal: »Med Burmo in Jugoslavijo so bili odnosi vedno zelo prisrčni. Zato sem prepričan, da bo obisk maršala Tita v Burmi te prijateljske vezi še utrdil in poglobil.«

— — —

PJI - DON - SU - Mjanma - Najngan, to je na burmanščini povedano »Burmanska unija« — ali Burma, kot jo na kratko imenujemo. Površina te dežele je 604.700 kvadratnih kilometrov, prebivalcev pa ima 17 milijonov, od tega $^2/_3$ burmancev. Izpod angleške oblasti se je Burma popolnoma osvobodila šele 1948. leta.

Burma je republika. Ima dvodomni sistem: skupščino z 250 poslanci in svet narodov s 125 člani. V obeh domovih je zastopanih več strank. Sedanja vlada se opira na Antifašistično ligo narodne osvoboditve, v kateri je najštevilneje zastopana socialistična stranka, ob podpori sindikatov in kmečke zveze. Liga ima v skupščini 180 mandatov, medtem ko jih ima vseh 8 opozicijskih strank skupaj le sedemdeset.

Obdobje do 1948. leta izpolnjuje bogata zgodovina bojev za samostojnost Burme. V tem boju so Burmanci dvakrat menjali gospodarja. Do II. svetovne vojne so bili v Burmi Angleži, leta 1942. pa so jih iz nje izrinili Japonci, ki so v slovitem pohodu skozi dežele jugovzhodne Azije prodrli prav do indijskih ravnic ob Petorečju.

Čeprav so v začetku mnogi Burmanci mislili, da Japonci primašajo deželi svobodo, so se kaj kmalu lahko prepričali, da temu ni tako, da je evropske gospodarje samo zamenjal gospodar iz Azije, ki je kot oni prvi hotel še nadalje izkoriščati burmansko ljudstvo. Zato se je začelo organizirati ilegalno protijaponsko gibanje, ki je postopoma preraslo v oborožen upor. V tem gibanju je sodeloval tudi U Nu. Ustanovila se je Antifašistična liga svobode, v kateri so sodelovali socialisti, komunisti in nekatere meščanske stranke.

Ko so bili leta 1945 japonski zavojevalci pregnani, so se v Burmo spet vrnili Angleži in zahtevali »svoje pravice«. To je sprožilo val protestov, demonstracij in stavk, kar je prisililo Angleže na popuščanje. Predlagali so Burmancem, da bodo postopoma — v roku petih let — dobili samostojnost. Toda z novimi, še silovitejšimi stavkami je ljudstvo ta predlog odbilo.

— — —

PRIŠEL JE 4. JANUAR 1948. leta. Ta dan je bila proklamirana popolna neodvisnost Burme. Britanski guverner se je za vedno poslovil in odplul s parnikom »Birmingham« v London. Po ulicah Ranguna — glavnega mesta Burme — pa so navdušeni Burmanci veselo prepevali:

»Dokler bo stal svet — bo ta zemlja naša!«

To je odlomek iz burmanske državne himne.

Neodvisnost seveda še ni pomenila, da so vsi problemi rešeni. Šele takrat so se pokazale težave, ki jih je mlada republika pod vodstvom predsednika republike Ba Uja in predsednika vlade U Naja uspešno rešila in jih še rešuje.

Notranji nemiri so se po 1948. letu še stopnjevali. Uporniki so zasedli mnogo provinc Burmanske unije in so v najkritičnejšem trenutku prodrli prav pred vrata Ranguna. Ti dnevi so bili za mlado republiko nekakšni sprejemni izpit za življenje. In ta izpit je Burma odlično prestala. Čeprav vsi nemiri še niso zadušeni — danes še vedno ni dokončno rešen n. pr. problem čankkajškovih vojakov, ki so se po zlomu kitajske nacionalistične armade zatekli v Burmo in se še danes zadržujejo v severnih provincah — vendar se je centralna oblast že močno konsolidirala in danes Burma že z velikimi koraki stopa po poti gospodarskega napredka, pri čemer se močno opira na jugoslovanske izkušnje.

Zaradi mnogih skupnih problemov, ki jih ima z Jugoslavijo, predvsem pa zaradi želje, da se ohrani trajen mir — ker le tako bo lahko nemoteno razvijala in krepila svoje gospodarstvo in dvigala blaginjo ljudstva — je razumljivo, da se lahko najde skupni jezik. Zato

Pagoda Svaj Dagun v Rangunu

lahko upravičeno pričakujemo, da bo obisk predsednika republike Tita v tej prijateljski državi — uspešen.

Burma, lončarski splav na Iravadi

ZOPET ZAUPNICA MENDES - FRANCEU

Francoski parlament je zopet izglasoval zaupnico vladi Mendes - Francea v zvezi z drugim in tretjim členom osnutka ratifikacije pariških pogodb. 289 poslancev je glasovalo za vlado, 251 pa proti. Nek poslanec je zahteval dva amandmaja v zvezi s pariškim sporazumom. Vlada se je odločila, da posarskega sporazuma ne bo ločila od ostalega ratifikacijskega besedila, odbila pa je amandma, da bi pogodbo uveljavili šele, ko bodo znani rezultati pogajanj med Zahodom in Vzhodom.

Ivo Porenta - Vojko 4

Partizanske razglednice

Juriš

Tisti dan sem si dobro zapomnil. Bilo je 5. marca 1945. leta. Star sem bil šestnajst let in ta juriš je bil moj največji.

— — —

Gluha februarska noč s pasjim mrazom. V skupinah smo polegli pod visoke previsne stene Košute, katere strme čeri na grebenih so se kakor nedograjeni stolpi zasajale v nebo. Vlažne in sluzaste snežne vesine Karavank so se motno risale na nebesnem svodu. Gore so bile kakor orjaške črne sence. Že dva dni smo tavali v megli, iz katere se je venomer usipal sneg. Potem se je zjasnilo, pritisnil je mraz, obleka pa se je spremenila v leden oklep. Zviti pod odeje, z nogami potisnjenimi v nahrbtnike, smo drgetali in čakali dneva. Mraz se je zagrizel v roke in noge in stresal vse telo. Hinavsko molčeča noč je kakor težak svinec ležala nad zemljo.

V mraku so nas že napadli. Že? Saj smo jih vendar pričakovali. Morali so priti. Naša sled je bila globoka — bilo nas je petinosemdeset — in dovolj razločna, da so nas izvohali. Z zavihanimi rokavi in rdečimi rutami okoli svojih pasjih vratov so se kakor obsedeni zapodili v breg. Prvi so brez krika popadali pod točnimi streli partizanskih pušk, ostali so jo ucvrli nazaj. Vse se je zgodilo silno hitro.

»Tovariši! Umika ni!«, je poveljeval Ferdo ter pri tem cvrknil slino, da jo je veter raztepel na vse strani. Bilo je odveč, kar je zinil — zgoraj je bila stena, spodaj Nemci — in vendar so nas njegove besede ohrabrile.

»Zato smo tu, da se borimo!«, mu je istočasno odgovorilo več glasov. »Umika ni!«, smo skoraj v zboru ponavljali in pri tem gladili kopita karabink. »Naj živi nova Jugoslavija!«

Jelo se je svitati. Kakor bele megle v snežnem jutru, so se nad nami nejasno odražali čudni rogljі in zobci. Gore so se zvrstile v bleščeč niz in postajale vse jasnejše. Pričelo se je daniti in pravljični barvni učinki so nas obdali. Vladal je mir, toda le navidezen. Za snežnimi zakloni so se gibale človeške postave, rile po snegu, preštevale municijo, nestrpno gledale v dolino in zasledovale vsak gib nemških enot. Sleherni si je prizadeval najti čim boljši položaj.

Dve uri sta se prelili v večnost. Pod hribom je počil strel in odmeval med vrhovi. Potem je završalo. Greben je pričela obsiravati sovražna artelerija, za njo pa je pritiskala pehota. Od nekod so pripeljali topove. Nismo jih videli, ostali so za bregom v varni razdalji. Granate so padale, toda učinek je bil slab, saj v globokem snegu niso eksplodirale. Po tihi gori je ropotalo, sovražnik se je približeval in partizani so naravnavali puške. Nekateri so merili v telo, drugi pod jeklene čelade. Vse oči so se vpijale v sovražnika, ki se je drzno bližal. Obrazi petinosemdesetih partizanov so izražali nezlomljivo odločnost in prezir. To napeto pričakovanje je naprezalo živce. Le zakaj se jim nikamor ne mudi, sem pomislil. Nekdo je povlekel zapirač pri strojnici... Začutil sem skrivno željo, da bi ostal dolgo tu in počakal do kraja. Da, počakal, pa naj pride karkoli...

Legel sem na trebuh, stegnil roko, odpel gumbe pri torbici za okvirje, odvil za spoznanje kapice pri bombah, ki so mi visele na rasem ter za vsak slučaj zrahljal pištolo v toku. Še enkrat sem preizkusil, če je nabojnik pri brzostrelki dovolj pritrjen, in ko sem se prepričal, da je, sem jo previdno naslonil na levi laket. Nobenega vznemirjenja nisem čutil. Vse se mi je zdelo tako naravno in preprosto.

»Si se že odločil?«, sem pobaral Cirila, ki se je vgnezdil nekaj korakov vstran. — Seveda se je odločil! Odločil se je že takrat, ko so mu ubili starše in je prisegel maščevanje. Trdneje je stisnil puško. »Sedaj bo, kar bo!«, je dejal in pogledal Švaba, ki je lezel proti njemu. »Ali ti, ali jaz!« Njegovo čelo je bilo mračno, besede so votlo zvenele: »Prekleti, pridite! Tu sem!« Smehljal se je, toda vedel sem, da so mu bili živci do skrajnosti napeti. »Hitreje, prijatelji, hitreje!«, jim je sikal skozi stisnjene zobe.

Prednje enote so se že bližale na štiristo metrov. Upri sem komolce v sneg, otipal lok petelina in čakal. — Lepo so se videli, ko sem jih opazoval vzdolž jeklene cevi in jih

spremljal skozi zadnjo zarezo brzostrelke. Zaklopi na orožju so zaropotali, kazalci zdrknili iz lokov na petelina in — bili smo pripravljeni. Vsi smo delali isto in obraze vseh je spreletel živčen drget. — Zadržal sem dih... —

Krajevni odbori

važen činitelj pri uveljavljanju samoupravljanja v komunah

(Nadaljevanje s 1. strani)

13. Predoslje; za naselja: Britof, Orehovlje, Predoslje, Suha pri Predosljah.

14. Šenčur; za naselja: Sr. vas, Šenčur.

15. Trboje; za naselja: Trboje, Žerjavka.

16. Trstenik; za naselja: Babni vrt, Čadolje, Pangeršča, Povlje, Trstenik, Žablje, Zg. in Sp. Tenetiše.

17. Visoko; za naselja: Luže, Olševek, Hotemaže, Milje, Visoko.

18. Voglje; — za naselja: Hrastje, Prebačevo, Voglje, Voklo.

19. Žabnica; za naselja: Čepulje, Lavtarski vrh, Planica, Sutna, Žabnica.

To je le zasilen predlog za območja bodočih krajevnih odborov, o čemer pa bodo morali izreči svojo besedo še sami volivci in končno bodoči občinski odbor, ki bo to uzakonil z občinskim statutom.

Krajevni odbor bi sestavljali odborniki občinskega ljudskega odbora, ki so izvoljeni na dotičnem območju (največ eden ali dva) in drugi državljani, ki bi jih za dobo enega ali dveh let izvolil zbor volivcev. Krajevni odbor bi samostojno opravljal predvsem tiste komunalne, socialne in same gospodarske naloge, ki so izrazito krajevnega pomena (upravljanje krajevnih komunalnih naprav, potov, skrb za ureditev kraja, za pospeševanje gospodarstva, za pravilno upravljanje splošnega ljudskega premoženja), za kar bi bil neposredno odgovoren zboru volivcev in bi izvrševal njegove sklepe. Krajevni odbor naj bi v razmerju do zbora volivcev predstavljal približno to, kar je nekoč predstavljal vaški starešina v razmerju do vaške srenje. Srenja je sklepala, starešina pa je izvrševal njene sklepe, ki so prav zaradi njihove prostovoljnosti in hkrati visoke družbene, moralne obveznosti, imeli največjo avtoriteto. Krajevnih odborov in zbora volivcev seveda ne smemo preprosto istovetiti z nekdanjo srenjo, kajti gospodarski in družbeni razvoj od srenje do današnje občine — komune, je že zdavnaj porušil prvotne družbeno ekonomske osnove nekdanje zaključene vaške skupnosti. S to primerjavo želimo samo poudariti, da naj bi bil krajevni odbor predvsem organ posamezne krajevne skupnosti, njene samouprave v obsegu, ki jo dovoljuje in zahteva poseben položaj posameznega kraja v enotni komuni tudi v naprednejših gospodarskih in družbenih pogojih.

Krajevni odbor pa bo razen svojih čisto krajevnih funkcij opravljal tudi nekatere skromne oblastne naloge, da bi tako pomagal občinskemu odboru in približal izvrševanje teh nalog ljudstvu in krajevnim razmeram. Vendar bo ta njegova oblastvena funkcija docela drugotnega pomena.

Za uspešno opravljanje svojih nalog bo imel vsak krajevni odbor svoj predračun dohodkov in izdatkov, ki bo del občinskega proračuna. Z njim mu bo občinski ljudski odbor zagotovil potrebna finančna sredstva in sicer tako, da mu bo podrobno določil sredstva za posamezne naloge ali pa mu bo določil le odstotek njegove udeležbe na občinskih dohodkih, ustvarjenih v dotičnem kraju.

H koncu želimo poudariti samo še to, da se tako zamišljeni krajevni odbori nikakor ne bodo mogli razrasti v neke nove oblastnike, ki bi mogli zavirati vrsto drugih oblik neposrednega združevanja proizvajalcev in družb. samoupravljanja v posameznih krajih in dušiti svobodno ljudsko pobudo. Tudi krajevni odbori bi bili pravo nasprotje tega, kar se v komuni namerava z njimi doseči, postali bi nova birokratska nadloga ljudstvu in razbijač enotnosti komune.

Krajevne pisarne bi se ustanovile za območje dosedanjih občin in bi opravljale vse tiste upravne zadeve, glede katerih se podeželsko prebivalstvo že sedaj najčešče obrača na občino (matične zadeve, odjave in prijave prebivalcev, vojna evidenca, razna potrdila itd.). V občini Kranj naj bi se ustanovile krajevne pisarne v tehle krajih: Besnica, Goriče, Jezersko, Mavčiče, Naklo, Preddvor, Predoslje, Trboje in Šenčur.

Na ta način bodo z ustanovitvijo krajevnih odborov in krajevnih pisarn prihranjene prebivalstvu oddaljenih krajev skoro vse tiste nevšečnosti, ki bi lahko nastale z ukinitvijo sedanjih malih občin. Hkrati pa bo prav to dalo pravo vsebino novi komuni in bistveno dopolnilo njeno organizacijo. Na marsikatero pereče vprašanje pa bodo odgovorile šele bodoče praktične izkušnje.

S seje OLO Kranj

Kranj, 29. decembra.

Na današnji seji obeh zborov OLO v Kranju so odborniki razpravljali o nekaterih več ali manj pomembnih odlokih: o obveznem vodenju poslovnih knjig v zasebnih gostiščih, o poslovnem času trgovskih in gostinskih obratov v kranjskem okraju, o stanovanjski tarifi ter delitvi in uporabi najemnin za stanovanjske in poslovne prostore, o popisu živine na področju okraja, o prenehanju obrtno - proizvajalne zadruge »Niko« v Železnikih ter ustanovitvi industrijskega podjetja »Niko«, o spremembi naslova čevljarskega podjetja »Alka« iz Dupelj ter o prevzemu obveznosti za del dobička Kmetijske zadruge iz Gorenje vasi. Razen tega so imenovali stalno likvidacijsko komisijo Okrajnega ljudskega odbora, o garancijski izjavi za investicijski kredit podjetju »Agroservis« v Kranju pa niso sklepali zaradi nekaterih še nerazčiščenih vprašanj. Nato so razpravljali še o ukinitvi zdravstvenega doma in ustanovitvi Okrajnega higienskega zavoda v Kranju.

Avtomat za krmarjenje plina

Pred dobrima dvema mesecema sta prišla k nam dva mlada avstrijska strokovnjaka, inženir Woohlmuth in ing. Pichler. S seboj sta prinesla načrte avtomata za krmarjenje plina, da bi ga pri nas izdelala. Vendar za svoje načrte nista takoj našla razumevanja. V Lescah pa jih je podjetje KEM sprejelo z odprtimi rokami, kajti tamkajšnji strokovnjaki so takoj spoznali izredno gospodarsko vrednost avtomata. Nič niso pomišljali in takoj so pričeli z delom.

Kakšno gospodarsko vrednost ima novi avtomat? Uporaben je pri vseh pečeh, ki se kurijo s premogom ozir. koksom. Podjetja bodo samo z enim takim avtomatom prihranila mesečno 15 vagonov premoga po 20 ton. Razen tega pa izredno štedi peč in omogoča veliko lažji proizvodni proces. Doslej je namreč uhajalo največ plina v dimnik, nova naprava pa ta izpad preprečuje. Večino plina, ki nastaja pri gorenju, odvaja spet nazaj v peč, kar povečuje toploto in manjšo porabo goriva. Naprava deluje popolnoma avtomatično.

Da strokovnjaki sprva niso bili nič kaj preveč navdušeni nad novim avtomatom je več ali manj razumljivo, saj so se vsi bali, da bo treba pri taki napravi večino sestavnih delov uvoziti iz inozemstva. Toda ta bojazen je bila popolnoma odveč. Oba avstrijska inženirja sta skupaj z delavci Kemičnega in mehaničnega podjetja v Lescah uporabila za izdelana avtomata izključno samo domač material. Sicer je ing. Woohlmuth prinesel s seboj membrano, ki jo avtomat potrebuje, toda tudi to je zavrgel in napravil iz domačega materiala novo.

Na novem avtomatu se svetlika tablica, ki nam pove, da je bil avtomat izdelan v našem podjetju iz domačega materiala. Brez kakršnegakoli »Made in ...« smo izdelali napravo, ki bo našemu gospodarstvu izredno koristila.

Vendar tudi ta tablica ni prepričala nekaterih naših strokovnjakov, da je bil avtomat res izdelan iz domačega materiala; ko pa so jim delavci KEM to dokazali, so pohvale kar deževale.

Prototip avtomata so namestili v jeseniški Železarni in ugotovili, da ima izredne kvalitete. Samo Železarna bi potrebovala 70 do 100 takih naprav, ki je veliko boljša kot vse tovrstne naprave iz inozemstva. Avtomat je uporaben v vsej industriji, tekstilni, sladkorni, papirni itd. Zato bo podjetje kmalu pričelo s serijsko proizvodnjo te naprave in opremilo z avtomati našo industrijo.

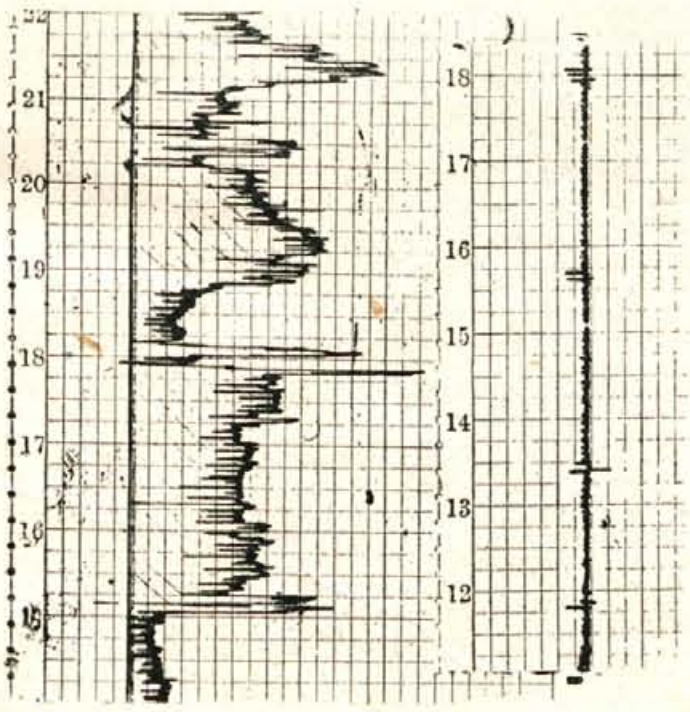

Na levi strani skice: izpad plina iz peči pred montiranjem avtomata; — na desni: izpad po montiranju avtomata

Gospodarske novice iz vse domovine

REKORDEN IZVOZ IZ MEŽIŠKEGA RUDNIKA

Mežiški rudarji so s povečano storilnostjo in z boljšo organizacijo dela nakopali letos veliko več svinca, kot so predvideli. Povprečni učinek posameznega rudarja se je v primeri s preteklim letom povečal za 6 odstotkov. Zaradi tega so lahko nadplanski svinec izvozili. V tujino bodo prodali za okrog 500.000 dolarjev več svinca in drugih izdelkov.

SUHE SLIVE V ITALIJO

Kakor poročajo iz Rima, je italijansko Ministrstvo za zunanjo trgovino sporazumno z Ministrstvom za kmetijstvo odločilo odrediti poseben kontingent 300 ton za uvoz suhih sliv iz Jugoslavije.

PISMO ŠTUDENTOVSKEGA KLUBA ŽIRI

Še enkrat o poljanski komuni

Vsa dejstva govore za enotno Poljansko dolino

(Nadaljevanje s 1. strani)

okraj Ljubljana-okolica, oziroma Zveza komun v Ljubljani.

7. Zato naj bi se čimprej dogradila cesta Žiri — Ljubljana čez Dolomite, zgradil pa naj bi se tudi tisti pravljični predor iz Žirov v Idrijo.

8. Strinjali bi se z enotno poljansko komuno, če bi bil njen sedež v Žireh.

Mi vsi, ki razmere poznamo, se s temi »argumenti« ne strinjamo, ker

1. niso politično in gospodarsko utemeljeni in

2. kažejo na skrajno lokalistično, profitarsko nesocialistične interese, ki so v popolnem nasprotju s ciljem in duhom komune.

Naše stališče do zgoraj naštetih »argumentov« je naslednje:

1. Trditev, da ne gremo »pod Gorenjo vas«, nam pripoveduje samo o tem, da bi sicer moral kdo priti »pod Žiri«. Dejansko pa smo daleč od tega, da bi kdorkoli »prišel pod koga«, temveč gre za to, da se v naši dolini ustvari neko geografsko središče, ki bi iz praktičnih razlogov ustrezalo vsem prebivalcem enako. Kar pa se tiče domobranstva v Gorenji vasi, smo mnenja, da je to voda na mlin tistim ljudem, ki nam še vedno skušajo zavirati graditev socializma, z nadaljnjim poglabljanjem starega sovraštva. O političnem nazadnjaštvu Gorenjevaščanov pa menimo, da bo prav bodoča komuna to lahko odpravila, saj bodo ravno najnaprednejši ljudje iz Žirov lahko največ pomagali.

2. Gorenja vas v resnici ni nikakršno gospodarsko, politično in kulturno središče Poljanske doline, ker takih središč v Poljanski dolini sploh ni in jih tudi komuna ne bo ustvarjala, pač pa bi Gorenja vas lahko bila, če se ta komuna formira, politično središče. V nekem smislu bi se iz tega središča tudi vodila gospodarska in kulturna politika, to pa seveda z najširšim sodelovanjem prebivalcev vse doline.

3. Strah, da bi prevladovale lokalistične težnje enega kraja v škodo drugemu, je samo dokaz, da tisti, ki ta strah razširjajo, sami hočejo uveljaviti lokalistične težnje. Proti vsem takim pojavom pa se je treba že danes boriti in to bo tudi v prihodnje ena glavnih nalog političnega vodstva komune. Investiralo in gradilo pa naj bi se tam, kjer bo to komuni kot celoti največ koristilo.

4. Logika, da imajo vse občine v Poljanski dolini manjši družbeni dohodek na prebivalca, je zelo relativna in varljiva. Saj bi iz tega nujno sledilo, da bi moral imeti jeseniški železar 10-krat višji standard, kakor ga ima žirovski čevljar in podobno. V resnici pa nam te številke samo govorijo o gospodarski aktivnosti nekega kraja in o njegovem družbenem dohodku kot takem. Jasno je tudi, da bi bila ta komuna trenutno pasivna in da bi morala vložiti s pomočjo Zveze gorenjskih komun vse sile, da se čimprej osamosvoji tudi v gospodarskem pogledu. Zato ima vse pogoje (čevlji, les, marmor, živinoreja, turizem).

5. Priključitev k idrijski komuni in nato k ljubljanski skupnosti komun pa se nam zdi ravno tako nesmiselna in nerealna. To trdimo, ker smo prepričani, da gospodarstvo idrijske komune mora odigrati svojo politično in družbeno vlogo predvsem v gospodarsko zaostalih predelih Tolminske in ostale severne Primorske. Žiri nimajo vse od razpada Avstro-Ogrske nobenih gospodarsko - političnih stikov z Idrijo, ker so se ob razpadu stare Avstrije vsi objektivni pogoji spremenili, — medtem ko se po letu 1945 ni pokazala nujna potreba po obnovitvi teh stikov, razen nekaterih gostovanj idrijskih in žirovskih igralskih družin. Težiti k Idriji zaradi tega, ker je tam donosen rudnik živega srebra, od katerega bi Žirovci imeli koristi, pa je socialistični nesmisel, ki bi ga lahko opredelili z geslom: bogati k bogatim, revni k revnim! Tudi mnenje, da bi naši kmetje prodajali svoje pridelke v Idrijo je nerealno, ker žirovski kmetje za prodajo nimajo drugega kot živino, mleko in krompir, kar pa dobiva Idrija iz svoje bližnje okolice. Vprašujemo se tudi, zakaj tega niso delali že sedaj, saj jim to vendar ni nihče bral. Tudi strah nekaterih Idrijčanov, da bo ukinjena njihova višja gimnazija, ker imajo menda premalo dijakov, se nam zdi odveč, saj bi se stanje zaradi priliva dijakov iz Žirov bistveno ne spremenilo. Znano je tudi, da so med Žirmi in Idrijo zelo slabe prometne zveze, saj je sedanja cesta v zimskem času dalj časa neprehodna. O skorajšnjem zboljšanju teh prometnih zvez ne moremo govoriti. Razumljivo je, da s tem nismo hoteli reči, da med Idrijo in Žirmi ne sme biti gospodarskih, političnih in kulturnih stikov. Tisti, ki bodo taki, kakršne bodo narekovale gospodarske prilike. Za sedaj pa govorimo o stvareh tako, kot so.

6. Želja po odcepitvi od Gorenjske se nam zdi, da izvira iz tega, ker žirovska občina leži na meji med tremi okraji — Kranj, Ljubljana-okolica in Tolmin. Zato so imeli občani priliko videti, oziroma primerjati gospodarsko politiko vseh treh okrajev. Ta politika pa ni bila vedno enotna in enako dosledna. Najbolj dosledna pa je bila vedno v okraju Kranj, kamor Žiri spadajo (davki, odkupi, posek lesa in podobno). Zaradi tega so nekateri (zlasti kmetje) mnenja, da je Okrajni ljudski odbor Ljubljana-okolica izmed vseh treh okrajev najboljši. Naše mnenje je, da je to v resnici negativen pojav v delu ljudskih odborov, mislimo pa, da bi se proti temu morali na pristojnih mestih boriti predstavniki Žirovcev v Okrajnem ljudskem odboru. Hkrati pa menimo, da se na takih negativnih pojavih ne more graditi prihodnost in da prav zato, da se temu izognemo, ustvarjamo komune. Dograditev ceste Ljubljana — Žiri, ki se bo v doglednem času zgradila, je kot argument za priključitev k ljubljanski Zvezi komun trenutno nerealna, še bolj nerealno in fantastično pa je govoriti o gradnji tunela med Idrijo in Žirmi.

7. Vseh teh argumentov, ki smo jih tukaj navedli, pa ne bi bilo treba pojasnjevati in zavračati, če bi bil sedež poljanske komune v Žireh. Mi vsi se strinjamo, da bi bila to dobra rešitev, če bi bile Žiri geografsko središče doline, tako kot je Gorenja vas. Nikakega opravičila pa ni za to, ker so Žiri na gornjem koncu Poljanske doline in zato ne morejo biti gospodarsko, politično in kulturno središče doline, kot si to nekateri zamišljajo. V kolikor so Žiri v tem bolj razvite od ostalih krajev v Poljanski dolini je toliko večje njihovo poslanstvo pri razvijanju socialističnih družbenih odnosov. Naša dolina je po svojih osnovnih značilnostih enotna, kar se izraža v vseh oblikah gospodarskega, političnega in javnega življenja. Ves promet gravitira k večjim centrom: Škofja Loka, Kranj, Ljubljana. Tudi odvišna delovna sila se zaposluje predvsem na Gorenjskem; dijaki obiskujejo gimnazijo predvsem v Škofji Loki in v Kranju. Zato bi razbijanje te komune zaradi več 10 let starih vaških in občinskih sporov bilo po našem mnenju absolutno nazadnjaško dejanje, ki ni vredno preteklosti Žirovcev, ki jim gre dostojno mesto v zgodovini NOB in v povojni graditvi socializma.

Člani našega kluba nameravamo s tem člankom pripomoči k boljši rešitvi problema. Smo za enotno poljansko komuno s sedežem v Gorenji vasi in se bomo za to rešitev tudi po svojih močeh kot zavedni člani socialistične skupnosti borili.

Zveza študentov Jugoslavije
Študentovski klub Žiri

V NOVEM LETU *„Glas Gorenjske“*

v vsako gorenjsko hišo!

Z današnjo številko »Glasu Gorenjske«, prvo v letu 1955, začenjamo široko akcijo za popularizacijo in razširitev našega časopisa. Naša želja je vzbuditi na Gorenjskem še večje zanimanje za »Glas Gorenjske« in mu utreti pot v vsak še tako oddaljen kotiček Gorenjske. Ta akcija ni slučajna, temveč ima namen še bolj razširiti krog bralcev našega lista, ki je najbolj razširjen in najbolj bran časopis na Gorenjskem.

500 izvodov današnje, slavnostne številke »Glasu Gorenjske«, smo poslali tudi na osnovne šole, kjer bodo učitelji delili brezplačno en izvod časopisa otrokom vseh tistih staršev, ki nimajo naročenega našega lista. Prepričani smo, da bodo prosvetni delavci vsestransko podprli naša prizadevanja, saj bomo z razširitvijo lista pomagali dvigati tudi splošno kulturno rast našega prebivalstva.

Razširjati »Glas Gorenjske« pa bodo pomagale tudi vse množične organizacije na čelu s Socialistično zvezo, saj je »Glas Gorenjske« prav glas Socialistične zveze za Gorenjsko.

Podjetja, tovarne in ustanove!

Izberite iz svojih vrst tovariše ali tovarišice, ki bodo zastopali naš list in ga širili med delavce in uslužbence po tovarnah in podjetjih. Vsi tisti, ki bi kakorkoli želeli sodelovati v tej akciji, lahko dobe bloke za zbiranje novih naročnikov v upravi našega lista, uredništvo pa je za te tovariše in tovarišice predvidelo tudi primerne nagrade.

V MESECU »GLASU GORENJSKE« PA SMO PRIPRAVILI NAŠIM BRALCEM TUDI VRSTO PRESENEČENJ.

Že v današnji številki objavljamo prvo nagradno križanko, njej pa bodo sledile še razne nagradne ankete, razpisi, prispevki itd.

Še prav posebno presenečenje pa je pripravilo uredništvo vsem tistim naročnikom našega lista in ostalim, ki se bodo v januarju mesecu še naročili nanj ter PLAČALI NAROČNINO ZA VSE LETO 1955 VSAJ DO SREDE FEBRUARJA. Vse bomo namreč upoštevali pri velikem nagradnem žrebanju, ki bo v začetku meseca marca. Na seznamu nagrad so že sedaj številne nagrade, ki so jih prispevala podjetja z Gorenjske, med njimi omenjamo radio aparat, kompletno kuhinjsko opremo, gradbeni material, najrazličnejše tekstilno blago, obutev vseh vrst, razne gospodinjske potrebščine ter vrsto drugih praktičnih dobitkov in nagrad v vrednosti pol milijona dinarjev.

Pohitite z naročanjem »Glasu Gorenjske«, ki vas bo vsestransko zadovoljil! Na stolpcih našega lista boste lahko prebrali najrazličnejše dogodke in zanimivosti družbenega, političnega, gospodarskega in kulturnega udejstvovanja na Gorenjskem.

JANUAR — MESEC GLASU GORENJSKE

Pastirček Peter in kralj Briljantin

Kot vsako leto, tako je tudi letos Prešernovo gledališče pripravilo svojim mladim obiskovalcem veselo novoletno igro. V režiji Vladimira Štiglica in v scenski opremi Saša Kumpa bo 29. decembra in vse dni okoli Novega leta uprizarjalo bajko o »Pastirčku Petru in kralju Briljantinu«.

Peter je bil sirota brez staršev, pri Mrverjevih pa je zdaj kakor doma. Praznično doživetje je bilo za njega, ko sta ga v zgodnjem poletnem jutru pospremila gospodar in njegova hčerka Liza na Prepadne planinice. Koze pasti, to na vse zadnje ni kdo ve kakšna umetnost, ampak tako daleč od doma, visoko v gorah — in celo poletje ne bo videl drugega kakor kdaj pa kdaj deklo Nančo, to pa ni od muh. Pa sam bo pripravljal sir za vso družino! Peter se počuti kot da je zrasel v pravega moža.

Veselo se poslovi od svojih in niti sam niti kdo drug ni slutil, koliko hudega bo še doživel, kajti Prepadne planinice niso nevarne le zaradi prepadov, tam domujejo poleg dobrih, tudi zli duhovi. Prvi kot drugi gospodarijo vsak zase in si iščejo zaveznikov: prvi v dobrih, slednji v slabih ljudeh. Peter je dobrega srca in to mora že ob svojem prvem srečanju z zlobnimi gorskimi bitji poplačati z izgubo vseh svojih kozic. Čarovnica Hudamora jih požene v prepad, ker je v pastirčku spoznala zaveznika gorskega kralja Briljantina.

Tako se začne bajka o poštenem Petru. Pripoveduje še o »brihtnem« Gašperju, ki je tako len in neumen, da mu še sama čarovnica ni kos; o Briljantinovem služabniku Cip - Copu, ki neviden uganja z ljudmi vsemogoče vragolije; o Mrvarju, ki po krivem osumi Petra, da je koze prodal pa se mu grdo sumničenje hitro maščuje; o Liziki, ki se napoti iskat Petra pa pade v roke čarovnici — in še o mnogem drugem.

In konec: Peter, ki ga je kralj Briljantin v zadnjem boju s Hudomoro spravil na varno v svoj skalnati grad, se spet lahko vrne domov. S svojo poštenostjo si je pridobil prijateljstvo gorskega kralja in za vselej obračunal z zlobnim svetom.

—ž

Jesenice

Trgovsko podjetje »Zarja« na Jesenicah je letos sklenilo, da bo ob novem letu priredilo veselje vsem učencem prvih razredov osnovne šole. Pripravilo jim je primeren program, poslalo v njihovo sredo Dedka Mraza in jih lepo obdarilo.

Zastopniki podjetja so prišli na zamisel takšnega načina obdarovanja otrok predvsem zato, ker so mislili, da bi bila takšna intimna slovesnost otrok enake starosti lepša kot obdarovanje po terenih, ki se včasih ne obnese najbolje. Morda bi bilo prav, če bi prihodnje leto »Zarjo« posnemala tudi druga podjetja.

Pripombe k dvema enodejankama „GLEJTE, AMERIKA„

SARTRE, KI NI SARTRE!

Sartre „Obzirna vlačuga", Saroyan „Čujte ljudje" v PG

Pod skupnim, nekoliko senzacionalnim naslovom, nam je s četrto premiero Prešernovo gledališče predstavilo dvoje avtorjev moderne dramske književnosti: Francoza J. P. Sartra z »Obzirno vlačugo« in Američana armenskega rodu Williama Saroyana z enodejanko »Čujte, ljudje«.

Jean Paul Sartre je obče poznan kot prvi pobudnik eksistencializma, modne filozofske struje povojnih let, ki je danes že močno v upadanju; kot sila spreten pisatelj učinkovitih dramskih del in sloveč politični akrobat v preskokih iz enega v drugi politični tabor.

Nada Bavdaževa, Laci Cigoj in Fr. Trefalt v »Obzirni vlačugi«

Vsa književna dela eksistencialistov so pisana na teze te filozofije, po kateri so najpomembnejša gibala beg pred seboj, tesnoba, življenjski gnus, pohlep po oblasti, strah in pogum. Za eksistencialista družbe kot celote ni, obstoja samo skupek posameznikov. Družbena etika in morala, čast, ponos, dolžnost in spoštovanje na človekovo opredelitev nimata vpliva. Svoboden je v izbiranju dobrega in zlega, toda prav v svobodnosti in neizogibnosti opredeljevanja je vir razdvojenosti bitja, kar poraja občutek tesnobe, gnusa ali strahu.

Tudi v Sartrovem književnem delu z »Obzirno vlačugo« vred se odražajo vsa načela eksistencialistične filozofije. Vsak od njegovih ljudi je sam odgovoren za svojo usodo. Po njegovem ljudje niso niti dobri, niti slabi, temveč preprosto so, bivajo. Taka je prostitutka Lisa, ki se mora nenehno odločati in opredeljevati in jo tesni občutek, da se iz vsake njene odločitve rodi zlo; tak je črnec, ki ni ne aktiven, ne pasiven, temveč samo človek na begu; take so tudi Sartrove negativne figure. Senatorjev sin se lomi med svetopisemsko moralko in slo po uživanju, kar nujno rodi gnus do življenjske manifestacije.

V »Obzirni vlačugi« Sartre s prstom pokaže na enega najbolj ogabnih in pogostih tvorov življenja v Ameriki, nasilnega sodstva drhali. To družbeno kritično tematiko pisatelj odločno nategne na kopito svoje filozofije, kar ga prisili k velikim premikom na področju materialne resnice (noben črnec vsega Juga ne bo na vlaku sedel v oddelek, kjer se vozi bela ženska in celo sama), logike in psihološke podložitve značajev. V deželi, znani po neštevilnih sodnih procesih, v katerih so ženske Lisinega poklica izsiljevale bolj ali manj pomembne moške, deželi, znani po svoji licemerski morali, ne bo noben politik tvegal javnega obiska pri zloglasni ženski. Seveda Sartre vse to in še marsikaj drugega ve, toda njemu je rasna diskriminacija in Amerika le kulisa, pred katero razstavlja svoj pogled na človeka in vidike, s katerih on presoja družbene odnose in razredni boj.

Režiser Igor Pretnar je usmeril vse luči odrskih žarometov izključno v socialno-kritično tematiko Sartrove igre, pri tem pa mora dokaj nasilno odstranjevati zaslone, ki jih je postavil avtor sam. Taki koncepciji je v prvi vrsti potreben pozitivni junak, ki ga v igri ni. Zato zidealizira režiser omejeno Sartrovo prostitutko z instinkti malomeščanske gospodinje v tragično junakinjo, ki naj simbolizira upor malih ljudi proti tiraniji ameriških denarnih mogotcev. Vkljub temu prekrojevanju značaja in nekaj majhnih, vendar bistvenih popravkov avtorja, je junakinja, ki jo gledamo »spoštovanja vredna« le v narekovaju. Iz socialno-kritične preobleke še zmeraj proseva eksistencialist Sartre.

Pravda o mejah režiserjeve ustvarjalnosti je že zdavnaj dognana, dasi vzplamteva zmeraj znova. Ali ima prav režiser, ki se drži vsake pisateljeve vejice ali odrski revolucionar, ki mu je avtor le v nadlego in nujno zlo. Meja je tam, kjer se z režijskim posegom spremeni osnovna ideja pisateljevega dela. To pa se je v Pretnarjevem konceptu zgodilo.

Odrske stvaritve igralcev bo treba seveda ocenjevati znotraj okvira, ki ga je zarisal režiser. Dekle Liso smo gledali v dvojni zasedbi. Nada Bavdaževa je izdala sintezo med Sartrom in Pretnarjem. Gradila je svoj lik, ki je poln nenehnih, včasih šibko motiviranih prelivov, smiselno, presenetljivo disciplinirano in učinkovito. Lisa je dosedaj njena najbolj enovito izdelana vloga.

Nastop Jelice Slardove je pravzaprav njen debut. Skozi njeno, zlasti v dramskih prelivih plastično podajanje, čutimo zastrto nesigurnost vselej, kadar je Sartrova ironija dovolj močna. V trenutkih še ni do kraja sproščena, obeta, da bo v kratkem suvereno zavladala na odru.

Laci Cigoj je senatorjevega sina preveč počrnil. Njegov junak je bliže newyorškemu dnu, kot aristokratu z Juga in Harwardskemu gojencu. Fredov močno kompleksni značaj, v katerem se bore iz družbenega položaja zrasla samozavest z osebno strahopetnostjo, sla po uživanju z okovi puritanske verske vzgoje, je razčlenil, le da prevladuje ena komponenta: brutalnost, tako da je njegovo orodje, policijski agenti, manj umazano od njega samega.

Jože Pristov je prazno retoriko z volilnih zborovanj republikanske stranke učinkovito prenesel v spalnico vlačuge, le po izgledu je bil preje presbiterijanski pastor, kot senator države. Igralsko zelo zanimiv lik je bil črnec Franceta Trefalta.

Drugi avtor tega večera, Saroyan, ni ljubitelj visokih besed. Čisto preprosto pravi: »Ljudje so povsod enaki; spreobrne jih samo ljubezen.« (Čujte, ljudje) ali pa: »Nima smisla pomilovati vsakogar. Ene moraš ljubiti, druge sovražiti.« (Pokoj nedolžnih), in vsi ljudje ga razumejo in morajo vzljubiti. Saroyan je pesnik ubogih in zatiranih ljudi Amerike, — ne visoko kvalificiranih industrijskih delavcev s frižiderji in avtomobili na obroke, ampak vseh tistih množic potomcev Hunkyjev, Polakarjev, Armencev in Kitajcev, ki tvori po Adamičevo »gnoj« Amerike; ljudi, ki nimajo ničesar, niti imena ne, kot ga nima fant v enodejanki — »Čujte, ljudje«. Saroyan odkriva pretresljivo sliko tiste Amerike, ki jo poleg njega kaže samo še črnski pisatelj Wright. V njegovih navidez spokojnih delih, je protest neprimerno ostrejši od Sartrovih tirad, zraven pa je poln vere v moč dobrote in ljubezni, vere v bodočnost zatiranega rodu.

Svoj humanizem izraža Saroyan v enodejanki »Čujte, ljudje«. V umetniško dognani in nežno tkani obliki, da se preliva lepota v njej, kot se nežno preceja prvi sončni žarek v jutranji meglici hrastovih logov. Zdi se, kot da je srečanje z lepim, dobrim dekletom le ujetnikov privid, ki se je porodil in utrnil v nekaj neskončno kratkih hipih, ko ga je zadela krogla, pa dokler niso ugasnile oči. Tem bolj kričeč je po tem liričnem nastrojenju protest proti družbi, ki uničuje tako dragocena življenja, kot sta Saroyanova dekle in fant.

V odrski realizaciji se je ideja pesnika zlila z umetniškimi prizadevanji režiserja Pretnarja in scenografa Nika Matula v harmonično celoto. Pretnar je v temu delu izpričal izredno čist posluh za vse nešteto čustvene odtenke od najsubtilnejše lirike do pekla v človeku. Pokazal je, da nobeno nasilje ne more zamoriti klica po človečnosti, da se v vsaki žrtvi spočne nov borec. Težko bi Pretnarju vse to uspelo v taki meri brez interpretov, ki jih je imel: Anke Cigojeve in Jožeta Kovačiča ter ljudi z drugega brega Angelce Hlebcetove, Mirka Cegnarja, Lada Štiglica in Metoda Mayra.

Zaničevana in prezrta dekla Anke Cigojeve je bila poosebljenje vsega lepega in dobrega v človeku in Kovačič enakovreden partner, poln topline in vere v človeka. Škoda, da v zgodbo svojega imena in življenjskih neuspehov ni skušal vnesti nekaj obupne veselosti, ki zveni iz besedila.

Ob tej enodejanki je moral sleherni gledalec doživeti neko notranje očiščenje in zdi se mi malce krivično do velikega umetnika, da je dodan kot privesek senzaciji večera — Sartru.

Francé Bratkovič

Novo leto, praznik malih in velikih

V pogovoru s tovarišico Lahovo, predsednico Društva prijateljev mladine, smo izvedeli, da bo tudi letos v Kamniku praznovanje Novoletne jelke zelo veličastno.

Posamezna podjetja so že pripravila za otroke svojih delavcev in uslužbencev mnogo lepih in koristnih daril.

Centralna prireditev bo v petek popoldan na Glavnem trgu, kjer bo napravljen čarobni gozd s stojnicami in prodajalnami kamniških podjetij »Kočne«, »Potrošnika« in »Slaščičarne«. Kolektiv Tovarne usnja bo v ta gozd, ki bo razsvetljen v najčudovitejših barvah, postavila ogromnega prašiča, »Titan« velikena sneženega moža, tovarna »Stol« iz Duplice pa bo postavila več lop in hišic palčkov.

Tu bo obiskal kamniške pionirje in cicibane tudi Dedek Mraz.

Po vseh šolah kamniške občine bodo pestre prireditve s čajankami in zabavnimi sporedi. Individualnih obdaritev šolske mladine ne bo in se bodo zbrana finančna sredstva (okoli 200.000 dinarjev) porabila za izpopolnitev mladinskih, oziroma pionirskih knjižnic, ki so sedaj v zelo bednem stanju in za druge koristne stvari.

NA JESENICAH

Tudi na Jesenicah je med cicibani in pionirji veliko zanimanje za Dedka Mraza. Ker se lanskoletna centralna prireditev ni povsem obnesla, bo Dedek Mraz obiskal letos najmlajše Jeseničane po terenih. Obdaroval bo pridne cicibane in pionirje z bogatimi in lepimi darili, za nabavo katerih je prispeval Ljudski odbor mestne občine 250.000 dinarjev. Organiziranje prihoda Dedka Mraza je prepuščeno posameznim terenom, ki bodo tekmovali med seboj, kdo bo pripravil lepši sprejem. Veličastno praznovanje Novoletne jelke bo tudi v domu »Partizana« na Jesenicah. Povabili bodo vse pionirje na čajanko in pripravili lepo akademijo. Vsi pionirji pa bodo tudi obdarjeni in nagrajeni, ker so tako pridno obiskovali telovadnico »Partizana«.

V TRŽIČU

Dedek Mraz obišče vse šole tržiške občine, kjer jih bo kolektivno obdaril, dne 29. in 30. decembra. V mestu Tržiču bo v Cankarjevem domu dne 31. t. m. prihod Dedka Mraza za osnovno šolo, gimnazijo in najmlajše. Poleg tega bo Tetka povedala dve pravljici, nastopila bodo pravljična gozdna bitja (Veter, Nevihta, vile in palčki).

V ŠKOFJI LOKI

Pavliha pripravlja prihod Dedka Mraza, ki bo prišel 30. decembra s številnim in pestrim spremstvom v pravljični gozd na trgu pred pošto. Tam bodo tudi paviljoni in stojnice mestnih podjetij. V enem se bodo pionirji in cicibani lahko brezplačno sami pogostili. Dedek Mraz bo kolektivno obdaroval pionirje na gimnaziji, osnovni šoli, v dijaškem domu in otroškem vrtcu. Na trgu bo tudi diktafon, s katerim se bodo pionirji lahko zabavali in ki bo obenem radijska postaja Pavlihe. KUD pa jim pripravlja tudi uprizoritev »Trnjulčice«, gostovalo bo Lutkovno gledališče iz Ljubljane in predvajani bodo risani in barvni filmi.

V KRANJU

Dedek Mraz je prišel s svojim spremstvom v Kranj dne 28. decembra. Pred Sindikalnim domom je obiskal pravljično vas, otroški sejem in umetno drsališče, kjer bodo drsalne revije jeseniških in ljubljanskih drsalcev. Na novoletnem sejmu — v pravljičnih lopah in hišicah — prodajajo nekatera kranjska podjetja mladim obiskovalcem tisočero lepih in dobrih stvari.

Kulturna društva so pripravila mnogo zanimivih in zabavnih predstav, posebno lutkarji s Primskovega in Ljubljane imajo obsežen spored. Tudi Prešernovo gledališče bo za Novo leto uprizorilo posebno igrico.

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroška c. št. 6.

Direktor: **Šumi Nace.**

Urejuje: **uredniški odbor.**

Odg. urednik: **Slavko Beznik.**

Telefon uredništva: št. 475, uprave 190 / tek. račun pri NB Kranj - okolica štev. 624-T-127 / Izhaja vsako soboto. / Letna naročnina 450 din, polletna 200 din, četrtletna 100 dinarjev. **Posamezna štev. stane 10 din**

Kulturno prosvetno delo radovljiškega okraja

zasluži vse priznanje

Rakor po vsej Sloveniji, je doseglo ljudsko - prosvetno delo po osvoboditvi tudi v Radovljici lepe uspehe. Obnovljenih ali na novo ustanovljenih je bilo 26 kulturno - prosvetnih društev, katerih dejavnost pa je v letih 1952 in 1953 nekoliko popustila. Temu sta kriva Okrajni odbor Ljudske prosvete in Mestni odbor Ljudske prosvete na Jesenicah, ki sta v teh letih obstojala le na papirju. To nedelavnost pa je koncem leta 1953 odstranil Okrajni sindikalni svet na Jesenicah, ki je razpisal tekmovanje kulturno - prosvetnih društev radovljiškega okraja. Društva so se res razgibala, naštudirala so nova gledališka dela in nove programe ter priredila številne prireditve na domačih odrih in mnogo gostovanj. Delovanje društev so spremljale in ocenjevale posebne komisije, Okrajni sindikalni svet pa je omogočil izvedbo številnih gostovanj s kritjem režijskih stroškov. Ob zaključku tekmovanja so prejela vsa društva lične diplome, najboljše kulturno - prosvetno društvo v okraju »Svoboda« Bohinjska Bistrica pa je prejela krasen prapor.

Še večji polet in bolj organizirano, predvsem pa koordinirano in smotrno pa so začela kulturna društva delovati letošnjo pomlad, ko se je ustanovila Zveza kulturno - prosvetnih društev radovljiškega okraja. Na skupščini, ki je bila 21. marca 1954 v Radovljici, sta se Okrajni odbor Ljudske prosvete v Radovljici in Mestni odbor Ljudske prosvete na Jesenicah združila v enoten okrajni ljudsko - prosvetni organ. Za posamezne kulturno - prosvetne dejavnosti, kakor za gledališko umetnost, instrumentalno glasbo, vokalno glasbo, knjižnice, ljudske univerze itd. so bili izvoljeni referenti, ki so s svojimi komisijami odgovorni odboru Zveze. Delo društev se je ocenjevalo tudi s strani Zveze kulturno - prosvetnih društev radovljiškega okraja, ki je ocenjevanje zaključila ob uprizoritvi Žižkove »Miklove Zale«, kjer so sodelovali domala vsi kulturniki radovljiškega okraja.

Za uspešnejše delovanje kulturno - prosvetnih društev je poskrbela ZKPD v Radovljici tudi v začetku sezone 1954-55. Razpisala je tekmovanje društev, z namenom, da se dvigne njih kvalitetna raven. Organizirala je tudi dramsko šolo, pevovodski tečaj za novince, izpopolnjevalni pevovodski seminar in dirigentski tečaj za vse vodje godb radovljiškega okraja. Za izvedbo teh tečajev je odobrila okrog 700.000 dinarjev pomoči. Tečaje in seminarje, ki so na Jesenicah in na katerih v glavnem predavajo strokovnjaki iz Ljubljane obiskuje lepo število kulturnih delavcev.

V letu 1954 beleži radovljiški okraj več množičnih nastopov, oziroma prireditev. Najpomembnejša je bila ob priliki zleta vsega delovnega ljudstva radovljiškega okraja v Završnici pod Stolom. Na tej prireditvi, ki se jo je udeležilo nad 10.000 ljudi, so nastopili združeni pevski zbori in posamezna društva s folklornimi plesi, lutkovnimi predstavami, recitacijami, godbami itd. Velikega pomena je bila tudi uprizoritev Žižkove »Miklove Zale«. Malo pa je bilo sodelovanja kulturno - prosvetnih društev radovljiškega okraja na velikem praznovanju vsega slovenskega ljudstva na Ostrožnem, kjer je od vseh 26 društev aktivno sodelovala le jeseniška Svoboda s svojim pevskim zborom.

Ob pregledu dejavnosti in uspehov poedinih društev v letu 1954 zaslužijo priznanje »Svobode«: Bohinjska Bistrica, Jesenice, Javornik, Žirovnica, Lesce ter kulturno - umetniška društva: Radovljica- Mošnje in Lancovo. Svoboda na Hrušici v letu 1954 ni delovala na kulturnem področju, ker gradi, oziroma obnavlja prosvetni dom. Nekaj društev je še, ki tudi nekako delujejo, druga pa več ali manj životarijo. Ocenjevalna komisija Okrajnega sindikalnega sveta je dodelila prvo mesto Svobodi v Bohinjski Bistrici ne samo zato, ker je delovanje poedinih odsekov društva uspešno, ampak predvsem zato, ker so odnosi med posameznimi odseki in posameznimi člani društva zelo dobri. Tudi pri jeseniški Svobodi so bili v letu 1954 poedini odseki društva delavni, vendar je društvo trpelo kot celota, ker niti med odseki niti med posamezniki ni bilo prave povezave in pravega tovarištva. Javorniška Svoboda, po številu članov in odsekov sicer manjša od jeseniške, je v tem pogledu dosti boljša. Svobodo v Lescah zasluži priznanje predvsem zaradi marljivosti gledališke družine in orkestra, prav tako tudi radovljiški SKUD, ki pa ga je treba grajati, ker mu je šele pred nekaj tedni uspelo obnoviti pevski zbor. Tudi v ostalih društvih, n. pr. v Mošnjah, Lancovem, Kropi, Podnartu itd., zaslužijo priznanje predvsem dramski odseki dočim je delo pevskih zborov slabo. Društva z zbori, ki redno vadijo, so v Bohinjski Bistrici, na Jesenicah, Javorniku, v Žirovnici, Zasipu ter zadnje čase v Radovljici, Gorjah in na Dovjem. Kot kulturno dejavnost je važno omeniti še folklorne skupine, ki obstojajo na Jesenicah, Bledu in v Bohinjski Bistrici ter lutkovno gledališče na Jesenicah, ki pa je šele pred tedni obnovilo delovanje.

Še in še bi se dalo pisati o dobrih, pa tudi slabih straneh kulturno - prosvetnega dela v okraju, vendar je spuščanje v potankosti odveč. Dejstvo je, da tako živahne dejavnosti kot je bila v letu 1954, radovljiški okraj še ni doživel na kulturnem področju. Za vse to gre zasluga Zvezi kulturno - prosvetnih društev v Radovljici.

U.

Ob 10-letnici osvoboditve:

Podoba gorenjskega človeka

Vtisi ob Smolejevi knjigi podob „Gorenjska v miru, trpljenju, borbi in svobodi"

Mnogo več bi moral pisati o pravkar izišli Smolejevi knjigi »Gorenjska v miru, trpljenju, borbi in svobodi«, a upam, da bo o tem prinesla daljšo oceno kaka revija, saj je delo po svoji obdelavi in po izraznih sredstvih edinstveno in zato pomembno za našo kulturo.

Človek, ki bi knjigo le površno prelistal, bi morda mislil, da je avtor Slavko Smolej, znani mojster umetniške fotografije, izdal album slik, ki prikazujejo lepoto Gorenjske, nje-

Gorenjsko ljudstvo je kljubovalo poginu kakor okleščen viharnik

no trpljenje med vojno in osvobodilni boj ter ustvarjalnost v povojnih letih; toda že ta bi verjetno opazil, da je delo enovito, da se podoba preliva in da je delo zaokroženo v eno samo podobo življenja, trpljenja, boja in dela gorenjskega človeka v obdobju zadnjih desetletij. Od človeka, ki so mu drugi rezali kruh in mu delili domovino, se je v teh letih izoblikoval človek, ki sam odloča o svoji usodi.

Zamisel za to delo se je porodila v avtorju že v prvih povojnih letih. Zadnja leta pa je počasi dozorevala in se oblikovala v delo, ki je te dni izšlo v založbi Okrajnega odbora ZB Radovljica. Izdaja tega dela bi bila lahko v ponos vsaki naši založbi.

Slovenci smo obogateli za knjigo, ki s svojimi podobami pripoveduje o obdobju, ko smo prelomili s hlapčevsko preteklostjo, se osvobodili in si priborili človeka vredno življenje. Prepričan sem, da bodo te podobe pomenile bodočim rodovom še mnogo več kakor nam, saj jim bodo pripovedovale o življenju ljudi, ki so jim s svojim bojem, trpljenjem in ustvarjalnimi napori izgladili pot v življenje. In o tej poti, težki poti, za bodoče rodove izhojeni, nam pripoveduje avtor s podobami, ki so jih ostvarile fotografske kamere — predvsem pa njegova.

V prvem delu se Smolejeve umetniške fotografije zlivajo z motivi iz Cankarjevih del in kakor odmev Cankarjevega »Kurenta« izzvenita v prvem ciklu predzadnji Smolejevi podobi — »Na kmečki praznik« in »Gorenjske kmečke matere v narodni noši«.

»Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!«

Morda prav zato obračajo Smolejeve »Matere« hrbet bližajoči se nevihti, kakor da bi hotele s svojimi hrbti zaščititi svoj zarod in pred njo obvarovati svoj dom.

Podoba »Pred nevihto« je zaključna podoba prvega cikla Smolejevih slik in obenem prolog drugemu ciklu, ki govori o medvojnem trpljenju gorenjskega človeka in njegovi borbi proti tujemu nasilju. Vrstijo se podobe: nemški zavojevalci, ki so že 1. oktobra 1941 razglasili Gorenjsko kot »nemško za vselej«, kar pričata fotografiji posebnih poštnih »namk in žigov,

S posebnimi znamkami so Nemci razglasili Gorenjsko kot »Nemško za vselej«

Begunje s kaznilnico, kamor je okupator takoj po prihodu začel zapirati zavedne Slovence. Kmalu so Begunje postale največje morišče na naši zemlji. Tu je poskušal okupator uresničiti svoj peklenski načrt: uničiti vse Slovence na Gorenjskem.

Grozotne podobe strašnih nemških zločinov, večinoma zaplenjene po vojni na postajah Gestapa, niza avtor knjige pred nami. Ena najbolj pretresljivih podob v knjigi je izgon matere

Okupator omaguje; v onemoglem besu požiga vasi . . .

s šestimi otroki v pregnanstvo. Človek se zgrozi ob izrazu otroških obrazov in se prav ob teh izrazih zave grozotnega trpljenja tistih dni ter občuti vso resničnost Prešernovih verzov: »Manj strašna smrt je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi.«

Še se vrstijo podobe nasilja nad gorenjskimi ljudmi: pregoni, ropanja, požigi . . . »Toda oropano in iz stoterih ran krvaveče gorenjsko ljudstvo je na svoji zemlji kljubovalo poginu kakor okleščen viharnik — razjarjeno bitje z grozečimi rokami«, je zapisal avtor pod podobo okleščenih viharnikov vrh Možaklje — prispodobe prvih gorenjskih upornikov.

S podobama »Gorenjski upornik - partizan je vstal« in »Stal je na Možakliji, na Kamniških planinah, Pokljuki, Karavankah, v škofjeloških hribih, na Jelovici . . .« nadaljuje Smolej ciklus trpljenja in borbe. Vrstijo se motivi prvih partizanskih akcij in bojev.

Čeprav so Nemci po vsaki hajki razglašali, da so partizani na Gorenjskem uničeni, se je dogajalo prav nasprotno. Partizanstvo je iz leta v leto naraščalo, kar je avtor pokazal s podobami »Mi gremo naprej« in »Topničarji Prešernove brigade gredo v napad«. Partizanske žrtve za svobodo pa simbolizira s podobo »Poslednja čast mlademu partizanu« in jo podčrta z nesmrtno Kajuhovo pesmijo — »Materi padlega partizana«.

Nemški zavojevalci, nemočni proti partizanskemu odporu, se zatekajo k požigom. Pred nami se odpirata dve strahoviti podobi požiga Radovne, kjer je 20. septembra 1944 v požganih domovih zgorelo 24 postreljenih mater, deklet, starčkov in otrok. Pod drugo podobo je zapisal avtor: »‚Nadčlovek' je ustvaril pekel pod Triglavom«. Požigi partizanskih krajev pa niso mogli odvrniti gorenjskega ljudstva, da ne bi podpiralo svoje vojske. Skozi globoki jelovški sneg vozijo kmetje živež brigadam Triglavske divizije, še več, v tem času se je porajala po gorenjskih vaseh že nova ljudska oblast, kar potrjuje dokumentarna fotografija »Na volišču v vaške narodnoosvobodilne odbore v Brezovici pri Kropi.«

Mi gremo naprej

»Iz trpljenja, iz krvi rdeče...« je zažarela Gorenjska v svobodi. Zaključni ciklus pod naslovom »Gorenjska v svobodi« pričenja avtor s podobami nepozabnega praznovanja Gorenjcev poleti 1945 na Jesenicah. Vojne rane so še skeleče, slovenskemu ljudstvu kljub njegovemu boju kratijo svobodo imperialisti. — Primorski in Koroški odrekajo svobodo. Zato sta na tem prazniku navzoči pretresljivi pesmi »Soči«, ki so jo recitirala primorska dekleta in »Gor čez izaro«, ki so jo zapela koroška dekleta iz slovenske Zilje. Vse to pove avtor s podobami.

Praznik je mimo in že spregovori Smolejeva podoba o delu. V zlati klas je dozorela prva setev, prvi šarži železa in jekla so pritekli iz jeseniških plavžev in martinovk. Električni daljnovod je segel z glavo v oblake, visoki oboki ..3 z železnimi loki bočijo nad graditelji novega življenja in nove družbe. Cankarjeve besede: »Jaz, bratje, pa vem za domovino...« so se uresničile. Leta 1950 so prišle tovarne iz rok revolucije v roke delavcu — proizvajalcu. Težka pot je za nami. Podobi jeseniškega plavžarja zaključujeta delo s podnaslovom: »Neupogljiv in klen je gorenjski rod, kakor viharniki njegovih gora . . .«

Knjiga, s katero Gorenjska proslavlja 10-letnico osvoboditve, nosi letnico 1955 in je natisnjena v bakrotisku. 3.500 izvodov je izšlo s slovenskim komentarjem, 1000 z angleškim in 500 v esperantu. Opremljena je zelo okusno in bo krasila vsako zasebno in javno knjižnico. Koristila pa bo tudi vsem šolam. Nek jeseniški učitelj, ki je videl prvi izvod, je navdušeno vzkliknil: »Kako lepo bomo lahko porabili to knjigo za pouk o narodnoosvobodilnem boju pri nas!« Zato opozarjamo nanjo vse šole, knjižnice in vsakogar, ki so mu knjige pri srcu.

—km

Nekaj tržiških „zanimivosti"

O parkih, sprehajališčih in odprtih izpuhih

Velika mesta imajo svoja sprehajališča, trge in parke, kjer se po končanem delu sprehaja mlado in staro. In zanimivo je opazovati ljudi na takih sprehajališčih.

Tržičani žal nimamo takih sprehajališč, pa tudi parkov ne, zato se pri nas družabno živ-

Tržič, Partizanska ulica

ljenje razvija kar na cestah. Ljudje stojé v gručah kramljajo na ozkih pločnikih, tako da se jim mora pešec umikati na cesto. Ljudje, ki so zatopljeni v svoje razgovore, pač ne vidijo in ne slišijo ničesar.

Največ takih grupic je v javni tržnici. Dogaja se, da je tam več ljudi, ki so prišli na pomenek, kot pa samih branjevk in kupcev. Dostikrat je taka gneča, da se človek le s težavo prerine skozi množico pomenkujočih se ljudi.

x

NI PA SAMO TO značilno za Tržič in Tržičane. Skoraj pred vsakimi hišnimi vrati stoje ali sede ljudje in z zanimanjem opazujejo mimoidoče. V zadnjo vdolbino se vsede mož in sedi tam cele ure, žena si prinese pred duri stolček, se vsede in ogovarja mimoidoče. Zato raje ne greš tam mimo, ker veš da si lahko »predmet razprave«. Nikomur niso ti ljudje na poti, le nerodno je hoditi mimo, na portale naslonjenih ljudi - opazovalcev. Pa če bi stali tam le nekaj minut! Toda nekateri stoje tako po nekaj ur. (Seveda ne sedaj, ko je mraz!) In v tako majhnem mestu, kot je Tržič, je to še tembolj opaziti. Vse to pa se dogaja predvsem zato, ker Tržič nima primernih sprehajališč in parkov. In iz navade seveda tudi!

x

NAŠE MESTO NUJNO potrebuje parke, kjer bi se lahko ljudje po delu odpočili in pogovorili. Res je, da primanjkuje prostora, treba pa bo izrabiti vsak primeren prostorček.

Sprehajališče čez grad je res lepo, vendar za stare ljudi prestrmo, pa tudi navaditi jih bo šele treba hoditi na lepa grajska sprehajališča. Prav tako bo treba preurediti tudi predilniški park in ga odpreti za vse prebivalstvo. Na zgornji fabriki, kjer je zraslo že šest novih stanovanjskih hišic, so z ureditvijo struge pridobili precej prostora, ki bi bil prav primeren za park. Stanovalci si sicer želijo urediti tu majhne vrtičke, vendar bi bilo bolje, če bi ta prostor preuredili v park, ki bi koristil vsem.

Tudi ob blokih na Cankarjevi cesti bi lahko uredili lep park. Ta bi bil lahko že zdavnaj urejen, če se ne bi temu upirali nekateri stanovalci, ki imajo na tem prostoru svoje vrtičke, čeprav ravno ti kazijo izgled mesta.

Na Jožefov hribček bi se prav tako dala speljati položna pot in nato tam urediti lepo sprehajališče. Na križišču Cankarjeve in Dolinske ceste pri Dolžanu bi lahko zasadili majhen nasad in postavili nekaj klopic. Ob Cankarjevi cesti pa bi bilo treba zasaditi živo mejo, ki bi skrila gnojnice in nekatera ne preveč lepa dvorišča. Tudi na začetku same ceste je pred tovarniškim poslopjem še precej prostora, ki pa služi sedaj za skladišče lesa. Tu bi lahko zasadili prav tako nekaj lepotičnega drevja in grmičevja ter postavili nekaj klopic. V ponos mestu tudi ni trg z drvmi na drugi strani ceste, kjer bi se dal urediti prijazen kotiček za kramljanje in počitek.

Mnogo je še takih kotičkov v Tržiču, ki bi se dali prav lepo preurediti v majhne parke in sprehajališča.

x

O, ŠE ENO POSEBNOST imamo v Tržiču!

Nekateri lastniki motornih koles so pa le preveč objestni. Postavijo motor na sredo ceste, glavnega trga ali pa v kako ozko ulico katerih v Tržiču ne manjka, odpro izpuh ter jih poženejo, z ropotom in bobnenjem pa nadlegujejo prebivalce. Največkrat se to zgodi ravno v zgodnjih jutranjih urah, ko Tržičani še spimo!

Dirke na Ljubelj so le enkrat na leto in tega naj bi se zavedali tudi motoristi!

J. V.

Tržič, nova turistična pot ob Bistrici

Tržič, Cankarjeva cesta

Glej, v zlati klas je setev dozorela

Po slovenski Istri

Slovenska Istra je končno priključena k matični deželi Jugoslaviji. Leta in leta so morala preteči, da je bilo zadoščeno pravici.

Tesna povezanost Slovenske Istre z zaledjem, predvsem z Ljubljano, se lepo vidi tudi v teh pravzaprav pustih jesenskih dneh. Polni avtobusi se vsak dan pomikajo izpred avtobusne postaje in Turističnega biroja v Ljubljani mimo Postojne in Divače proti Kopru. Izredno velik je tudi tovorni promet, ker do Kopra še ni zgrajena železniška proga. Ostra kraška burja, ki zavija okoli voglov, da gre človeku skozi ušesa, prometa prav nič ne ovira.

Potnik, ki še ni bil v Istri, bo začuden opazil velike spremembe, ki jih lahko mimogrede vidi med vožnjo z avtomobilom. Pusta ljubljanska megla se spremeni v kraško burjo, burja pa v izrazito obmorsko klimo. Pot iz Ljubljane do Kopra bo že v bližnji prihodnosti skrajšana za eno uro vožnje z avtomobilom, ker gradijo novo avtomobilsko cesto, ki je na posameznih odsekih za promet že odprta.

Terasasti griči, lepo urejeni vinogradi in čudoviti sadovnjaki nam nestrpno približujejo morsko gladino. Še en ovinek in pred nami je morje. Slovensko morje! Kako lepo se to sliši. Samo v pradavnih časih smo imeli — svoje morje, tedaj, ko so se naši pradedje naseljevali po teh krajih. Potem pa je za dolga stoletja na njem zagospodoval tujec.

Čudovit je pogled na morsko gladino, ki se lesketa in koplje v žarkih zahajajočega sonca in ko gledaš to prelepo sliko, ti zgleda še lepša ob zavesti, da je to morje naše, ki nam ga nihče več ne bo vzel!

V ozki dolini Rižane danes ni več bloka za vstop na STT. Že dokaj zbledeli napisi »Tukaj je Jugoslavija«, ki so pa še vedno polni svoje vsebine, nas spominjajo o vroči želji tamkajšnjega prebivalstva, da bi bili priključeni k svoji domovini. Njih trdo in žalostno življenje je bilo prepleteno z neomajnim upanjem v svobodo, ki so jo končno le dočakali. — V tej dolinici bodo uredili farmo bobrov, sem poizvedel v pogovoru z domačini. Bober je v teh krajih živel pred več tisoč leti, pa so ga zaradi njegovega dragocenega kožuha iztrebili. Sedaj bodo bobre redili v posebnih rezervatih, kjer bodo imeli prav toliko svobode, kot v njihovi stari domovini, v ogromnih močvirjih Amerike. Dolina Rižane ima vse pogoje za vzrejo bobrov in zato lahko pričakujemo, da bo v nekaj letih reja bobrov postala pomembna gospodarska panoga na Koprskem.

Nova cesta nas pelje mimo Dekanov. Nove velike stavbe nam kažejo, da so se sanje preprostih prebivalcev o boljšem življenju uresničile. Imajo svojo nižjo gimnazijo, velik zadružni dom in moderne velike hladilnice, ki bodo sprejele do 600 vagonov sadja in zelenjave. V Istri pridelajo namreč toliko sadja in zelenjave, da ga sproti ne morejo odpremljati do potrošnih središč. Zato ga bodo spravili v hladilnico ter bomo na ta način lahko jedli istrske češnje tudi jeseni, grozdje pa celo pozimi. Povem naj še to, da v času znanih planiških tekem v Istri jedo že prvi grah. Zato ni čudno, da posvečajo gojenju zgodnjih kultur izredno pozornost, škocjanski Zavod za napredek kmetijstva pa nudi kmetom pri njihovem delu veliko pomoč.

V bližini Kopra nam pogled obstane na veličastni kleti Vina Koper. Kletarstvo je širom po naši državi precej pereče vprašanje, to pa velja tudi za Slovensko Istro. Istrsko vino je v svetu dobro poznano, z urejenim kletarstvom pa se bo ugled naših vinogradnikov še povečal. Samo v to klet, ki je res ogromna, lahko spravijo nič manj kot 300 vagonov vina.

Že smo v Kopru. Za Kranj pravimo, da je metropola Gorenjske. Koper pa nosi to ponosno ime za Slovensko Istro. Stare hiše in ozke ulice nam povedo, da je Koper staro zgodovinsko mesto. Vse polno ima zgodovinskih umetniških spomenikov iz 14. in 15. stoletja. Arheološko in etnografsko bogastvo Slovenske Istre se nam lepo kaže v uspehih koprskega Okrajnega muzeja, ki pa je bil v zadnji vojni precej izropan in je bilo veliko dragocenih slik in predmetov odpeljanih v Italijo. Vse to so nadomestili z zgodovinskimi zbirkami koprske okolice, ki je po svoji vsebini prav tako bogata. Koprska knjižnica šteje 100.000 knjig, prav tako pa je tu zbrano vse gradivo, ki opisuje Istro in Koper. Z uspehom delujeta v mestu tudi SNG za Slov. Primorje in italijanska dramska skupina. Poleg teh kulturnih ustanov pa ima Koper tudi svojo radio oddajno postajo in dva časopisa, »Jadran« in »La nostra Lotta«.

Zloglasno kaznilnico ob obali so po vojni preuredili v šolsko poslopje. Tudi tu odstranjujejo sence temne preteklosti in s kulturnimi ustanovami dajejo duška svoji sproščenosti.

Ob sprehodu ob obali ti oko obstane na moderni stavbi hotela »Triglav«, ki z velikim stanovanjskim blokom daje temu srednjeveškemu mestecu velemesten pečat. Tudi novi stanovanjski blok bo izredno lep, presegel bo celo višino zvonika stolnice ter bo res pravi koprski nebotičnik. Po osvoboditvi je bilo v Kopru toliko zgrajenega, kot preje v nekaj stoletjih skupaj. Dosedanje investicije v tem mestu so znašale okoli 6 milijard dinarjev. Koper bo v najkrajšem času postal tudi središče slovenske trgovske mornarice, ladje koprskega podjetja »Splošna plovba« pa že plovejo po Jadranu in svetovnih morjih.

Le slabih dvajset minut imamo do Izole, ki je najbolj razvit industrijski kraj Slovenske Istre. Kdo ne pozna proizvode tovarne »Ampelea« in »Arrigoni«? Industrija predelave rib, sadja in zelenjave je tukaj že zelo stara in ima lepe tradicije. Tej industriji pa se je pridružila še tovarna kovinskih izdelkov »Mehanotehna«. Čeprav je Izola izredno prikupno mestece, pa se turizem tukaj še ni razvil ter bodo ta vir narodnega dohodka začeli šele sedaj izkoriščati. Tembolj pa je turizem razvit v Portorožu. Mimo strunjanskih vrtov in solin nas pot pripelje v to naše svetovno znano letovišče — biser zahodne obale Istre. Slabo vreme prav nič ne kvari očarljivega pogleda na Portorož, kjer so še v teh poznanih jesenskih dneh turisti in izletniki. Nimamo časa, da bi se dlje zadržali v tem lepem kraju, pot nas vodi dalje do Pirana in njegovega zaliva, ki slovi kot najbolj miren v severnem Jadranu. Kakor slovi Portorož kot letovišče, tako slovi Piran kot zgodovinsko mestece in kraj pomorščakov. Zaliv, poln bark in barčic, daje mestu posebno mikavnost. V Piranu so pomorske tradicije ob vsej istrski obali najstarejše in najmočnejše. Zato ni prav nič čudno, da je bilo prvo slovensko pomorsko podjetje ustanovljeno prav tukaj. Piran ima edino slovensko srednjo pomorsko šolo, ki skrbi za pomorske kadre in vzgaja mladino, ki ima veselje do tega težkega poklica.

Znana je tudi piranska ladjedelnica »Boris Kidrič«, ki je v povojnih letih več kot štirikrat povečala svojo proizvodnjo. Tudi tovarna mila »Salvetti« je s svojimi proizvodi že osvojila tržišče. Trenutno pa obnavljajo steklarno, ki je pred leti prenehala s svojim delom.

V bližnjem Sečovju najdemo poleg solin tudi edini slovenski rudnik črnega premoga. Skoraj 300 metrov pod morsko gladino kopljejo istrski rudarji črni diamant. Ta premog ima visoko kalorično vrednost, saj se njegova kalorična vrednost giblje med 6000 do 6800 kalorij. Sicer ni primeren za metalurške obrate, ker ima preveč žvepla, je pa odlično uporaben za lokomotive. Veliko povpraševanje po tem premogu je zlasti v Trstu in Severni Italiji, kjer so bili največji potrošniki tega premoga tudi pred vojno ter imajo vso industrijo prilagojeno tej vrsti premoga. Zato bo rudnik tri četrtine svoje proizvodnje izvažal, ostalo pa je namenjeno domačim potrebam.

Zamikala me je vožnja z barko. Mimo Izole, Kopra, kopališč Ankarana in Fiese sem se zapeljal proti nekdanjemu bloku na Škofijah. Menda se prav nikjer drugje novi čas ne občuti bolje, kakor v tem kraju. Sredi vasi, kjer so šele pred kratkim izruvali krivične mejnike, se še poznajo sveže zasute jame. Nove so izkopane nekoliko niže, tik pred tržaškimi vrati. S težkim srcem gledam obrise Trsta, ki bdi nad tržaškim zalivom kot mogočna trdnjava.

Večina Italijanov se je iz teh krajev izselila v Trst in dalje v Italijo. Za zapuščeno zemljo je med domačini veliko zanimanje. Naše družine, ki so doslej životarile na skromnih koščkih trde kraške zemlje, bodo odslej obdelovale to zemljo, ki bo našim ljudem dajala kruh. Tudi izpraznjene italijanske hiše so se napolnile. Škofije so znova zaživele! Zlasti me je s svojo srečo presunil starček, ki ni mogel verjeti, da je živ dočakal osvobojenje in da bo svojo pokojnino prejemal v dinarjih in ne v lirah. Takoj je izračunal, da bo z dinarji lahko kupil veliko več živeža, kot ga je dobil kdajkoli za lire. Pred šolo so začeli odstranjevati barake, kjer je imela sedež proslula Civilna policija, ki se je zlasti »proslavila« s preganjanjem zavednih Slovencev. Celo pobila je nekaj naših ljudi, ki niso hoteli zatajiti, da so Slovenci. Tudi ti ostanki težke povojne dobe vedno bolj izginjajo in ljudje so zadovoljni in srečni.

Poln vtisov iz naših osvobojenih krajev se vračam domov. Kaj kmalu sem v objemu ljubljanske megle, toda v srcu je poletje. Istrska zemlja, njena čudovita obala in njeni preprosti in dobri ljudje bodo za vedno ostali pri nas in prav je tako. Z njimi delim srečo, da so tudi oni dočakali tako težko pričakovani dan svojega osvobojenja!

Mavil

Na vrvi v podzemlje

Obisk Krištanovega brezna nad Spodnjim Zabukovjem

Večja brezna v naši okolici niso pogosta. Poleg Miklavovega brezna pri Zg. Besnici in Lošinovega brezna v gozdu nad Zabukovjem je zlasti znano Krištanovo brezno nad Sp. Zabukovjem, ki velja zaenkrat za najglobljе brezno v naši okolici

Ko sem toplega spomladanskega dne izvedel od prijatelja, da je na pobočju Št. Jošta »nekaj sto metrov« globoko brezno, kakor so se pozneje izrazili domačini, sem se odločil, da ga bom obiskal. Drugi dan sem povedal zanimivo novico svojim tovarišem, tudi navdušenim raziskovalcem našega podzemeljskega sveta. Vsi so bili za ta podvig zelo navdušeni. Po kratkem preudarjanju in prerekanju smo sklenili, da gremo takoj naslednjo nedeljo. Dan pred odhodom sva imela z Ruditom že vse pripravljeno. Težki nahrbtniki so bili polni najraznovrstnejših jamarskih potrebščin: od posebnih jamarskih oblek, vrvi, svetilk, sveč in vžigalic pa do zapisnikov, metrov, kompasa in drugih priprav za merjenje in raziskovanje. Mrzlično smo pričakovali odhod. Čez Savo nas je prepeljal prijazen mlinar in medtem, ko sem mu jaz pojasnjeval cilj našega pohoda, so tovariši ugotovili, da se bodo kmalu lahko kopali. Še nekaj korakov po železniški progi in že smo se začeli vzpenjati po strmem pobočju navzgor.

Marijan, ki je hodil navadno spredaj, nas je kmalu opozoril, da smo prispeli na cilj. Pokazal je na majhno luknjo, ki smo jo zagledali nekaj metrov pod potjo. Ruda se s tem ni mogel sprijazniti in je, smeje se, pripomnil: »Beži, beži! Tale, niti pol metra široka luknja, naj bi bila cilj naše ekspedicije. Smešno!« »Da, da!« je hitro pribil Stanko, »za tole odprtino se skriva obsežna podzemeljska dvorana!« Končno smo le odložili nahrbtnike in začeli z delom. Najprej smo točno zmerili pot do brezna, določili s kompasom lego in si geološko, floristično in vegetacijsko ogledali okolico. Potem so se začele priprave za raziskovanje brezna. Z nad 30 m dolgo vrvico, razdeljeno z aluminijastimi lističi na metre, smo zmerili globino brezna, ki pa nikakor ni bila »par sto metrov«, temveč le 20 m. Vendar je že ta globina zadostovala, da smo imeli za 2 m premalo vrvi in se zato čisto na dno nismo mogli spustiti.

Najprej se je odločil za drzen podvig Ruda, ki pa je, ko je prišel do navpične stene, kjer bi se moral popolnoma predati vrvi, obupal. Potegnili smo ga ven in vrv sem si privezal okoli prs jaz. Ko smo se s tovariši dodobra zmenili o uporabi piščalke za sporazumevanje, sem se začel skozi ozek rov pomikati v notranjost. Mirno lahko trdim, da je ta del poti, nekaka naravna tehtnica vitkosti, med najtežavnejšimi. Že takoj tu sem imel smolo. Iz rezervarčka v svetilki se mi je zlil ves petrolej. Ko sem nalil novega, sem se po mokri ilovici popeljal naprej in obstal nad navpično steno, katero je moja svetilka razsvetljevala le na zgornjem delu. Pred menoj se je širila grozeča globina. V gluhi tišini je le sem pa tja odjeknil daljni odmev vodne kapljice, ki se je raztreščila na ilovnatih tleh. Po kratkem robantenju in uporabljanju raznih primernih in neprimernih besed sem zaklical tovarišem in že sem se začel počasi pomikati v globino. Vrv se je napela in se mi neusmiljeno zajedla v rebra. Z nogami sem iskal opore v mokri steni, z rokami pa sem držal vrv in svetilko. Piščalke nisem mogel uporabljati, zato pa sem moral dajati tovarišem povelja z lastnimi govorilnimi organi. Čim bolj sem se pomikal v globino, tem glasneje sem moral vpiti, da so me zunaj sploh razumeli. Napredoval sem počasi, kajti sproti sem moral ugotavljati, kakšna je stena pod menoj. Ponekod je bila popolnoma gladka, drugje pa močno razjedena z ostrimi skalami, kar so najbolje občutili moji čevlji, katerim se še danes pozna dolga zareza. Brezno se neverjetno razširi in ponekod sem nasprotno steno komaj videl. Nastalo je verjetno tako, da so se zemeljske plasti pri potresu razmaknile in sicer v smeri sever — jug. Tako nastalo votlino je voda s svojo kemično in mehanično silo še nadalje oblikovala in jo seveda oblikuje še danes.

Toda imel sem smolo. Svetilka mi je iz neznanih razlogov ugasnila in znašel sem se v popolni temi, sredi navpične stene privezan na vrvi. Tovarišem sem zaklical, naj malo počakajo. S težavo sem privlekel iz žepa vžigalice, toda še preden sem prižgal lampo, katero sem moral odpreti z zobmi, so mi padle vžigalice na dno brezna. Kaj sedaj? Ruda me je hitro rešil iz zadrege. Po vrvici mi je poslal novo rezervo vžigalic, vendar sem kaj hitro ugotovil, da so popolnoma premočene in zato neuporabne. Na srečo smo imeli vžigalic dovolj in morali so mi poslati še ene, tokrat zavite v papir. Končno sem se po skoraj polurnem visenju v temi le spet začel pomikati naprej. Ugotovil sem, da piha po ozkem stranskem rovu v brezno vetrič in da je prav on povzročil ta neprijeten zastoj. Kmalu so mi tovariši zaklicali, da se bom moral vrniti, kajti vrvi je zmanjkalo. Ozrl sem se navzdol in res zagledal pod seboj dno brezna. Opazil sem tudi nekaj drobnejših hlodov in kosti krav in konj. Pozneje so mi domačini povedali, da so včasih poginulo živino razsekali in zmetali v brezno. Vrv se je spet močneje napela in počasi sem se začel pomikati navzgor. Vrv se je neusmiljeno drgnila ob skale in z grozo sem pričakoval katastrofe. Odprtina nad menoj, skozi katero so prihajali svetli sončni žarki in medlo razsvetljevali ilovnate stene brezna, pa je bila vse večja. Skozi vhod sem že zagledal Rudita, ki je »škilil« v brezno in nekaj navdušeno razlagal tovarišem. Bil sem pošteno utrujen, ko sem se skozi vhod spet skobacal na površje zemlje.

Domačini so bili zelo začudeni, ko smo jim povedali nepričakovane novice o njihovem breznu. Za nagrado in plačilo so nam dovolili, da smo si potešili lakoto na zrelih češnjah. Izredno so nam teknile!

Andrej Triler

ZASKRBLJENI OČE

Dr. Tilburg, telesni zdravnik holandskega kralja Viljema I. je bil sin pastorja, ki je poslovel v mali amsterdamski cerkvici. Ali iz pobožnosti ali da bi se ne zameril očetu, je sin pogosto prisostvoval očetovim obredom. Nekoč ga pride sel sredi pridige klicat k težko bolnemu. Dr. Tilburg se je hotel neopazno izmuzniti, kar se mu je skoro posrečilo, le pazljivemu očesu starčka na prižnici njegov odhod ni ušel. Prekinil je pridigo in pozval svoje vernike: »Ljubi moji, pomolimo za ubogega bolnika, ki se je zaupal znanju mojega sina...«

Gorenjski PIONIR

Dragi pionirji in pionirke!

Kar malo nerodno mi je in prav lepo se vam moram opravičiti, da vam v zadnjih številkah nisem ničesar objavil. Saj veste: pomanjkanje prostora, mnogo dela (pripravljal sem se pač na Novoletno jelko)... pa kaj bi vam našteval.

No, danes se vam bom za vse zamujeno temeljito oddolžil. Opozoriti vas moram na nagradno križanko, ki je posebej namenjena za vas in za katero imam pripravljenih že vrsto prav lepih knjižnih nagrad. Želim, da bi v bodoče tudi vi sestavljali take križanke in mi jih pošiljali.

Zadnje dni, posebno pred proslavo Dneva JLA, sem prejel mnogo prispevkov o naši armadi, njenem rojstvu in njenih slavnih bojih. Žal pa morem objaviti le en sam spis, seveda najboljšega, ki je bil nagrajen tudi od kranjske garnizije JLA.

Ob zaključku vam še želim prav zadovoljne praznike, mnogo veselih ure, veliko daril in prijetnega počitka, posebno pa SREČNO NOVO LETO!

Vaš Kosobrin

Na braniku domovine

6. aprila 1941 so Nemci in Italijani napadli Jugoslavijo. Tega dne so stotine nemških letal zasule Beograd s težkimi bombami ter sejale na jugoslovanska mesta ogenj in smrt. Krdela sivih jeklenih ptic s kljukastimi križi so bobnela nad našo zemljo in puščala za seboj razdejanje. Kmalu se je pokazala vsa gniloba državnega ustroja; kralj, člani njegove vlade in generali so pobegnili in prepustili narod samemu sebi. Nemške in italijanske divizije so v nekaj dneh strle vojsko.

Zavedni državljani so odhajali v gore in v gozdove. Širom po Jugoslaviji so se zbirali v partizanske čete in odrede, ki so rušile okupatorjeve vojne zgradbe, uničevale proge in mostove ter napadale njegove postojanke. Zaman je bil napor sovražnikov, četnikov, ustašev in drugih domačih izdajalcev, da bi uničili partizansko gibanje. Kljub ogromnim žrtvam se je naša vojska pod vodstvom Maršala vsakokrat prebila skozi neštevilne obroče in prizadejala sovražniku velike izgube.

Iz malih partizanskih odredov se je izoblikovala Jugoslovanska armada, ki je v težkih bojih osvobajala kos za kosom naše domovine in končno tudi popolnoma pregnala sovražnika. Iz ruševin in vojnih grozot je vstajala nova država na Balkanu, nova Jugoslavija. Začel se je boj, boj za zgraditev domovine, boj za čim hitrejšo odpravo žalostne dediščine minule vojne.

V tej borbi ima velik delež tudi naša slavna JLA. Rodila se je v najtežjih dneh iz našega preprostega ljudstva. Kalila se je v težki, neenaki borbi, v snežnih metežih, ostrih zimah, ob slabem orožju in opremi.

Danes posveča naša država vso pažnjo izgradnji armade. Vsi rodovi vojske so opremljeni z najnovejšim orožjem in pridobitvami moderne tehnike. Po zraku letajo najnovejša vijačna letala in vitki, srebrnobeli reaktivci švigajo nad oblaki. Za sedaj smo še navezani na tujino, od koder uvažamo amfibijska vozila, radarske naprave, helikopterje in ostalo precizno vojaško opremo, a v bližnji prihodnosti bo naša mlada industrija že krila vse domače potrebe.

V vseh vrstah vojske, od letalstva, artilerije, mornarice pa do »kraljice vojske«, pehote, veje nov duh, nova miselnost. Naša armada krepko stoji na braniku domovine.

Vladislav Kumše,

Križanka

Vodoravno: 1. sneženi ... 4. določen čas, doba; 7. vprašalni zaimek; 8. pesnitev; 9. vrsta konjskega teka; 11. žitorodna pokrajina v AP Vojvodini; 13. oblika pomožnega glagola; 15. krajšava starost; 16. prizorišče v cirkusu; 18. moško ime; 19. kratica za »Slovenija avto promet«.

Navpično: 2. imate na obrazu; 3. učenje; 4. del telesa; 5. orodje, ki ga potrebuje vsak kmet; 6. predlog; 10. žensko ime; 11. pravite majhni punčki; 12. radi vidite, če vas obišče; 14. naris; 15. žito je povezano v ...; 17. žensko ime.

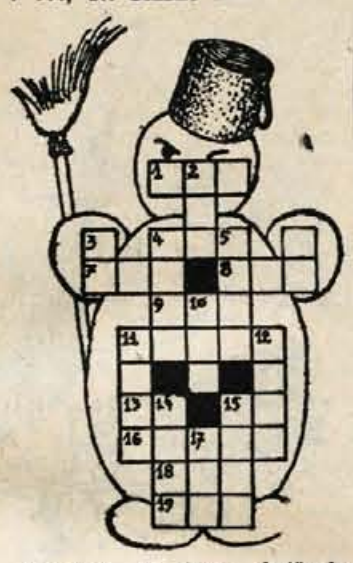

Pionirji, ki boste križanko »Sneženi mož« pravilno rešili, jo pošljite do 8. januarja na uredništvo »Glasu Gorenjske«. Vaš Kosobrin je pripravil deset lepih knjig, s katerimi bo nagradil deset izžrebanih pionirjev.

NEKAJ ZA NAŠE ŽENE

ZDRAVSTVENI SVETOVALEC

Sezona mraza in prehladov

Z nastopom mrzlih dni se navadno pojavi cela vrsta neprijetnosti, ki jih povzročajo vremenske spremembe. Ozebline, rdeči nosovi in ušesa, vijoličaste roke in mrzle noge, vse to so motnje, ki nastajajo zaradi pomanjkljivega krvnega obtoka. Vendar jih v veliki meri lahko omilimo ali se jih celo popolnoma obvarujemo.

Lahko bi našteli celo vrsto splošnih pravil, ki so različna za mlade in stare, za šibke in močne ljudi, in jih prilagodili zemljepisni legi in klimi posameznih krajev. Vedeti moramo predvsem, da nas pred škodljivimi vplivi zime obvaruje v prvi vrsti odpornost telesa proti mrazu in hitrim toplotnim spremembam ter zadostno vzdrževanje telesne toplote. Odpornost dosežemo s postopnim treniranjem tistih telesnih funkcij, ki regulirajo toploto.

V toplih prostorih ni zdravo sedeti v plašču, prav tako pa tudi ne ob mrzlem vremenu hoditi okoli v pomanjkljivi obleki. Tudi moramo paziti, da se v sobi nikdar ne tiščimo vroče peči, radiatorjev ali štedilnika. Obraz zaščitimo pozimi s primerno kremo, pred odhodom na mraz pa z lahnim udarjanjem koncev prstov po licih poživimo krvni obtok. Večkratno krožno razgibanje gležnjev (navznoter in navzven) med sedenjem zelo ugodno vpliva na toploto stopal.

Vzdrževanje telesne toplote je za večino ljudi edini način, ki jih ščiti pred mrazom. Posebno je to važno za majhne otroke, zato ne smemo nikoli pustiti dojenčkov nepokritih, kar se često dogaja pri previjanju. Da se otrokovo telo preveč ne ohladi, naj ima mati vedno pripravljene ogrete plenice. Tudi kopati ga mora v dovolj toplem prostoru in ga zatem oviti v toplo odejo. V lepem in suhem vremenu peljemo otroka za eno uro ali dve na zrak in ga tako navajamo na odpornost proti mrazu. Seveda mora biti otrok dobro zavit, v voziček pa mu damo tudi termofor s toplo vodo.

Pred mrazom nas najbolje zaščiti topla obleka in pravilna prehrana. Osnovno pravilo pri tem je: tople noge, stopala in spodnji del telesa. Prav v tem pa ljudje največ grešijo, ker posvečajo premalo pozornosti obutvi. Dobro je, če pozimi namestimo v čevlje tople vložke, najboljša pa je s krznom obšita obutev. — Če se pojavijo ozebline, masirajte pete in gležnje vsak večer s kremo, ki vsebuje vitamina A in B.

V zimskih dneh je priporočljiva tudi pogosta dezinfekcija ustne in nosne votline, kakor tudi redna nega zob. Tako se izognemo marsikateri nepotrebni infekciji sluznice.

Moda

Dva elegantna zimska plašča s prikupnim ovratnikom in apartnimi rokavi.

Obleka mi je premajhna

Mlada dekleta do 20. leta se vsako leto znova vprašujejo in mučijo s problemom, kako uporabiti lansko obleko oziroma krilo, ki je postalo prekratko in preozko. Marsikatera ob takem razmišljanju ne najde nobene možnosti, čeprav bi rada podaljšala življenjsko dobo svojega priljubljenega krila. Nova modna linija se zdi dekletom navadno nepremagljiva ovira, ki pa je v resnici ni.

Krila imajo pravzaprav le 4 temeljne oblike, ki se v raznih variacijah vedno na novo pojavljajo v vsaki modi. Na skici si lahko ogledate nekaj načinov moderniziranja in podaljševanja starih kril.

1. **plisiranim krilom** najprej odparamo pas in ga prišijemo k novemu zgornjemu delu krila iz istega materiala.

2. **nabrana krila odrežemo nekaj pod eno tretjino dolžine** (merjeno od pasu navzdol) in na zgornji del prišijemo nabrano progo blaga iz istega materiala. Preko šivov našijemo kot okras še ozek enobarven trak.

3. **široka krila** krojena iz štirih pol, podaljšamo s širokim spodnjim robom iz sorodne tkanine v ustrezajoči barvi. Z istim blagom obšijemo tudi oba sprednja dela, ki se v sredini zapenjata z gumbi.

4. **zvončasta krila** pustimo kakor so in dekleta jih lahko nosijo preko širokega spodnjega krila iz tafta, ki ga krasi na spodnjem robu širok in bogato nabran volan. Taka krila so letošnjo zimo zelo moderna in učinkujejo najlepše, če je vrhnje krilo črne ali kake druge temne barve, ki ga nosite čez spodnje krilo iz rožnatega ali rdečega tafta.

Novoletna nagradna križanka

Vodoravno: 1, 57, 114 — želi uredništvo ob Novem letu; 15. pravilo, vodilo; 16. spanje, sanje; 17. žensko ime; 18. zvezda (latinsko); 20. ploskovna mera; 21. časovni prislov; 24. ozeblina; 26. veznik; 27. zver; 29. darilo; 30. dedna zasnova; 31. vek; 32. vzvišene lirske pesmi; 33. kobila pri mostu; 35. nerodno mi je; 36. pritrdilnica; 37. mamilno sredstvo; 40. streha nad sobica (2. skl. mn.); 90. slepila; 105. Svobodno tržaško ozemlje (kratica); 106. skupine; 108. otok na Jadranu; 109. veznik; 111. neumen; 112. znamka znanega izdelka tovarne »Iskra«.

Navpično: 1. zver; 2. ljudska republika (kratica); 3. ljubim (latinsko); 4. priimek franc. pisateljice; 5. kostnica; 6. reka v Nemčiji; 7. števnik; 8. oblika glagola jesti; 9. oblika glagola biti; 10. mlečna beljakovina; 11. žival; 12. lesa brez »l«; 13. Ljudska tehnika (kratica); 14. kemična prvina; 15. narod (1. skl. množ.); 19. malokrvnež; 22. pritrdilnica; 23. francoski spolnik; 25. on (nemško); 28. oblika glagola biti; 32. predlog; 34. turistična stavba; 35. pretepi; 38. prijemalka; 39. italijanski spolnik; 41. k (latinsko); 42. pravljična oseba; 44. rastlina; 45. glas; 46. naplačilo; 48. del pluga; 49. razbitina; 50. znamenje; 51. uharica; 53. enota dela; 54. znojnica; 56. grški bog vetrov (2. skl.); 57. zemlja ob vodi; 58. glej 63. vodoravno (2. skl.); 59. švedski kemik; 60. pisar v vojski; 61. dišava; 67. suknjič; 68. živalice; 69. žensko ime; 71. kokoš brez repa; 73. geometrijski lik; 74. prinaša dež; 75. bolezen; 77. mehka (hrv.); 78. vinska trta; 79. vstavi ORF; 80. polje po žilah; 82. moško ime; 83. žensko ime; 87. odrevenela; 89. iglasto drevo; 91. kratica bratske republike; 92. velikan; 93. čutilo; 94. vzklik; 97. zanke; 98. del čevlja; 100. imamo nad očesom; 101. ptica; 103. umetnina; 104. ni grd; 106. živalski vrt; 107. moško ime; 108. začetnici vodje jugoslovanske gospodarske komisije, ki se je nedavno mudila v Ameriki; 110. grška črka; 111. nepoznan (kratica); 113. starejši (okrajšano).

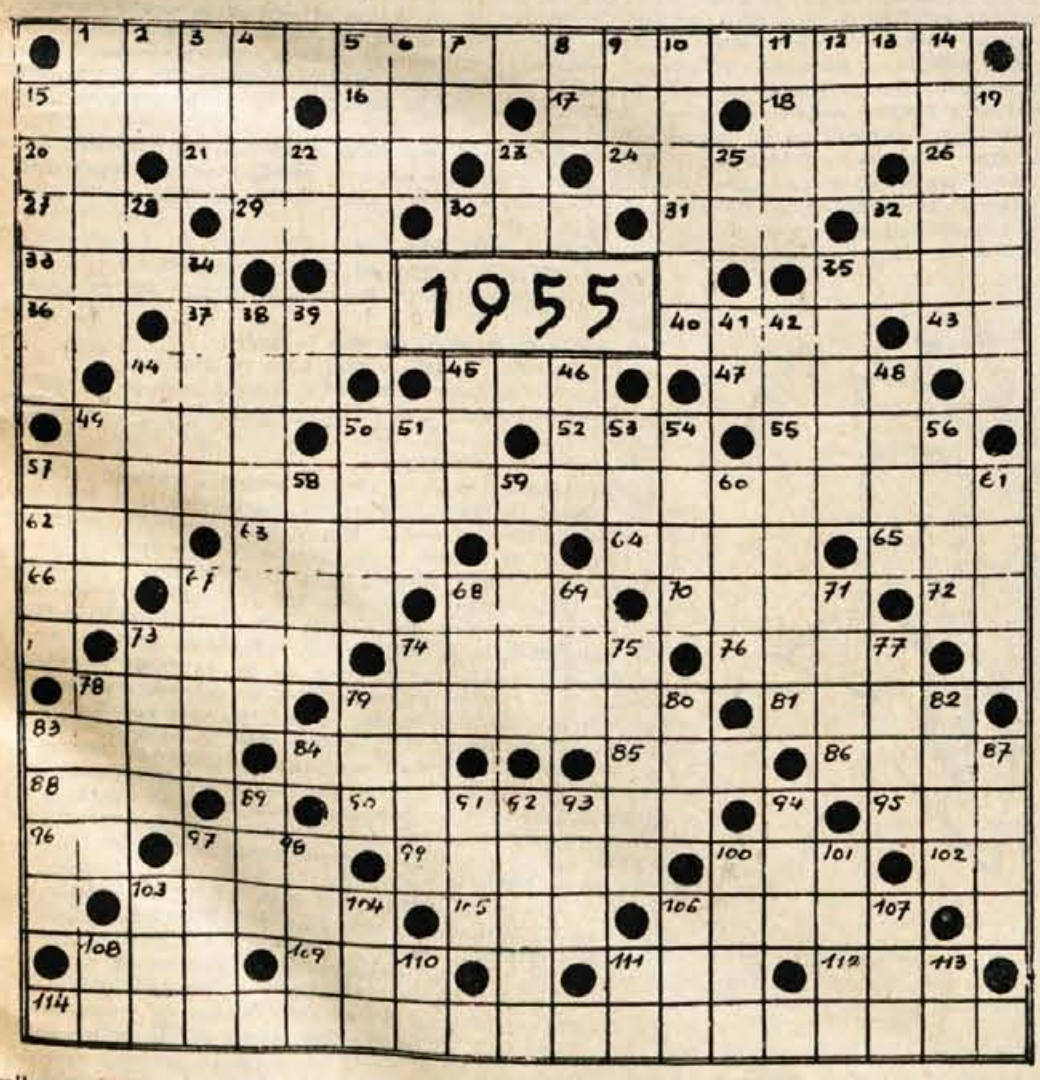

Nagradni razpis

V okviru »Januarja — meseca Glasu Gorenjske« razpisuje uredništvo za novoletno križanko naslednje nagrade:

1. **3.000 dinarjev**
2. **2.000 dinarjev**
3. **5 kg mila**
4. **5 kg pralnega praška (oboje darilo kranjske tovarne mila)**
5. **blago za žensko krilo**
6.—8. **naglavne rute (darilo tovarne »Zvezda« Kranj)**
9.—28. **po eno steklenico žganih pijač (darilo podjetja »Vino« Kranj)**

Rešene križanke bo uredništvo sprejemalo do vključno 15. januarja 1955. Čas in kraj žrebanja pa bo objavljen v našem listu.

ZANIMIVOSTI

NAJNOVEJŠI TIP MAJHNE PODMORNICE

V Angliji so izdelali najnovejši tip majhne podmornice X 51. Te podmornice so namenjene opravljanju vojaških nalog v sovražnikovih postojankah. Podmornica je dolga 17 metrov. Njena hitrost še ni znana, v morje pa se lahko potopi v nekaj sekundah.

ČLOVEK, KI POJE VSAK DAN 30 KG HRANE

Pred kratkim so v mestni bolnišnici v Padovi zdravniki začeli pregledovati nenavadnega medicinskega fenomena, delavca Cezarja Rissola iz Benetk, ki dnevno poje 30 kg hrane. Zdravniki še niso dognali pravega vzroka zakaj ta človek toliko pojé. Ugotovili pa so, da je telo popolnoma onemoglo, brž ko delavec ne pojé omenjenega dnevnega obroka hrane.

FOTOGRAFSKI APARAT VELIK KOT NALIVNO PERO

Izdelali so nov fotografski aparat, ki ga lahko nosimo v žepu kot nalivno pero. Dolg je 7 in pol cm, širok 2 in pol ter visok 1 in pol cm. Posnetek na filmu ima velikost 3,5 krat 15 milimetrov. Z njim lahko fotografiramo predmete oddaljene od 20 centimetrov do neskončnosti.

NOV REKORD HELIKOPTERJA

Helikopter ameriške armade »Sikorski X-30« je dosegel nov rekord v višinskem letu. V zrak se je dvignil do 7.300 metrov.

ODKRILI SO PRAZGODOVINSKO ARKTIČNO NASELJE

Ekspedicija, ki sta jo vodila člana Danskega muzeja in Univerze iz Pensilvanije, je odkrila daleč na severozahodu Kanade ostanke arktičnega naselja, ki je obstojalo pred 1000 leti. To največje naselje v polarnih krajih pripada »Dorset kulturi«. Pri odkopavanju so naleteli na 100 hiš in veliko število grobov ter našli razno orodje in orožje.

TELEVIZIJA VEČ KOT OTROK

V mestu Memphis v ZDA so pripeljali v bolnišnico gospo Ken Ross, ki je med vožnjo v avtomobilu rodila otroka. Na vprašanje zdravnika, zakaj ni prišla v bolnišnico pravočasno, je gospa Ross odgovorila, da je doma gledala televizijski prenos, pa ni vstala, dokler spored ni bil končan.

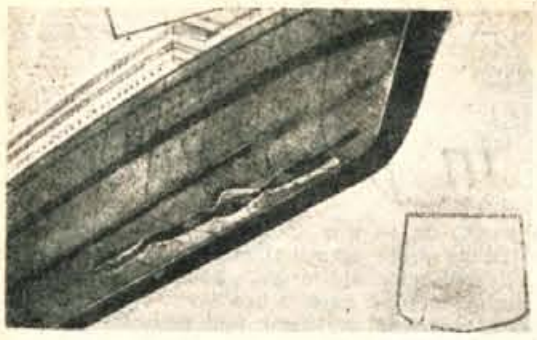

Največja tragedija v zgodovini pomorstva

Mogočna, razkošna plavajoča palača britanske trgovske mornarice, last „White Star Linea", takrat največji in najhitrejši parnik na svetu — Titanic, je odplul 12. aprila 1912. leta iz Southamptena proti Zapadu. Namenjen je bil v New York. Tretji dan pozno ponoči, na nedeljo je bilo, pa je trčil v ogromno ledeno goro in se potopil. Oster rob kot jeklo trde ledene gore je odprl ladijski trup kakor konzervno škatlo in ladja, za katero je dejala angleška kraljica, ko ji je botrovala, da je osmo čudo sveta, ladja, katero so delničarji „White Star Linea" hvalili, da je nepotopljiva — se je potopila. V valovih Atlantskega oceana je našlo smrt več kot 1400 ljudi.

Svet je obnemel...

Danes, ko ob poročilih o poizkusih, da dvignejo tega giganta z morskega dna, človeku, ki je pred dobrimi štiridesetimi leti sam doživljal to dramo, spet vstajajo iz neizmernih globin pozabe spomini na ta dogodek, bi bilo morda prav, da se zabeležijo in objavijo. Berejo se kot povest, a so vendar resnični. Opisujejo eno od mnogih tragedij, ki jih je človek doživel v borbi s silami prirode.

◎

TITANIC DRVI V POGUBO

Megleno in mrzlo jutro v aprilu leta 1912. Nepregledna množica ljudi je napolnila prostor ob pomolu. Kako ga tudi ne bi, saj so londonski časopisi že nekaj tednov sleherni dan prinašali slike razkošno opremljenega parnika in imena potnikov - milijonarjev, ki bodo prvi pluli na tej ladji, na Titanicu, čez ocean.

Ko je sonce popilo meglo, so ljudje obnemeli. Kot da bi zrasel iz morja, je stal pred njimi velikan, praznično okrašen, pripravljen, da sprejme na stotine potnikov in se poda z njimi čez ocean. Začudenje je preraslo v nemir, nemir v hrup. Z vzklikanjem je hotela množica dati duška svojim občutkom. Kdo bi si mislil, da bo prva pot tega orjaka čez ocean hkrati tudi njegova zadnja.

Množica je pritisnila k pomolu. Vsakdo je hotel videti tiste srečneže, ki se bodo prvi vozili na Titanicu in uživali v njegovih razkošnih salonih in kabinah. Limuzine so se vrstile. Iz njih so izstopali bogataši z družinami. Prvi se je pripeljal večkratni milijonar Jakob Astor, petdesetletnik, s svojo 19-letno ženo. Vračala sta se s poročnega potovanja nazaj v domovino. Ljudje so potnikom z zavistjo sledili, dokler niso izginili v trebuhu velikana.

Zadnji potnik, ki se je pripeljal z limuzino, ni bil nihče drugi kot generalni direktor družbe „White Star Line" g. J. Bruce Ismay. Nasproti mu je prihitel ladijski poveljnik, kapitan Edward Smith in ga spremil po mostičku na krov.

ŽALOIGRA SE JE PRIČELA

Sirena je oglušujoče zatulila. Zvoki ladijske godbe so se pomešali z vzkliki ljudi na obali. S krova se je vsulo na gledalce cvetje, na tisoče rok z velikana je pomahalo v zadnji pozdrav. Sirene so zatulile tudi na drugih ladjah, ki so bile ta čas v pristanišču, tudi te so želele Titanicu srečno pot.

Mogočni ladijski vijaki so visoko razpenili vodo. Ladja se je premaknila. Sedaj se je začelo zares. Bo uspelo Titanicu priti čez ocean v času, ki ga dotlej ni mogla doseči še nobena ladja? To se **mora** zgoditi, so odgovarjali na to vprašanje odgovorni ljudje iz „White Star Linea". „Modri trak" mora odslej pripadati vendar naši družbi in ne več Lloydu, katerega potniški parnik „Kronprinzessin Cecilie" je bil do takrat najhitrejši na Atlantiku in na severu.

Zato z vso paro proti zahodu! Kljub nevarnostim, kljub žrtvam! Nasprotnik mora biti poražen!

— — —

Veličastno, ponosno plove Titanic. Žene ga zlati bič zločinskih profitarjev. Iz štirih dimnikov jeklenega velikana švigajo iskre v zvezdnato noč. Promenadni krov je razkošno osvetljen. V salonih se gnete „smetana" takratne družbe. Vsi so veselo razpoloženi. Nihče ne sluti, da drve v smrt.

Pa poglejmo za trenutek še 12 nadstropij niže — v pekel, v tisti del ladje, kjer so stroji, peči, bunkerji za premog in skladišča. Tudi tu so bili ljudje. Mnogo jih je bilo: kurjači, nosači in delavci raznih poklicev, ki so bili pripravljeni, da v vsakem trenutku priskočijo na pomoč, kjerkoli bi bilo to potrebno in popravijo vsako okvaro, ki bi na ladji nastala.

Strojem in pečem so stregli do pasu goli kurjači, oznojeni in počrneli od premogovega prahu. Znoj jim je curkoma lil po obrazu in životih. S poveljniškega mostu pa so venomer prihajala povelja:

„Hitreje! Še hitreje! — Titanic si mora priboriti modri trak!"

Da, tu je bil res pravi pekel.

V PROSTORIH DRUŽBE „WHITE STAR LINE"

Lord Morton, predsednik nadzornega odbora in drugi vodilni uslužbenci in delničarji družbe so v poslovnih prostorih v Londonu nestrpno pričakovali poročila o hitrosti, ki jo je na vožnji čez Atlantik dosegel Titanic.

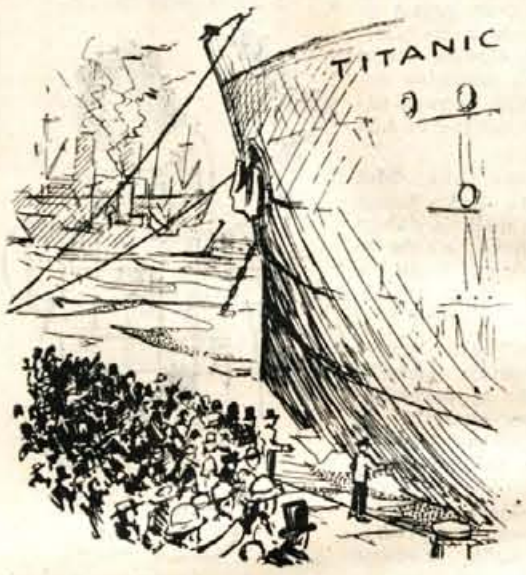

Prva vest, ki je prispela, je spravila vse v dobro voljo. Višji potniški nadzornik sir John Hagarth si je nasmejan gladil brado, ko je ugotavljal:

„Če bo ladja zdržala tak tempo, kot ga ima sedaj, potem bomo prekosili konkurenco za dobre 3 ure. To ni mnogo, vendar dovolj, da si priborimo modri trak. Imam popolno zaupanje v kapitana Smitha. On bo storil vse, kar je v njegovi moči."

„Moje mnenje o Smithu pa je drugačno," je pripomnil na to lord Morton. „Štirideset let je že v službi, pa še ni doživel nobenega brodoloma. Veste kaj to pomeni, dragi moj Hagarth? To pomeni, da si ta stari osel ne upa ničesar tvegati. Če se bo vreme poslabšalo, stavim sto proti eni, da bo zmanjšal ladji hitrost, da bo potem plula kot mrliški voz in mi bomo osramočeni."

„Kakšne besede, dragi lord! Mrliški voz!" je zastokal polkovnik Reader. „Nisem praznoveren, vendar me spreleti, ko pomislim, da ima Titanic na krovu res mrliča. In zdi se mi, da mu bo prav ta mrlič prinesel nesrečo."

Lord Morton se je pri teh besedah zdrznil, očitajoče pogledal Hagartha in z ostrim glasom vprašal:

„Ste mi morda kaj zatajili? Govorite! Se je kdo od posadke ponesrečil?"

Hagarth je zmajal z glavo, Reader pa je nadaljeval:

„Mislil sem na mumijo egipčanske princese, ki je še vsakomu prinesla nesrečo, kdorkoli je imel opravka z njo. Kupil jo je nek ameriški muzej in sedaj se vozi na Titanicu."

Lord Morton se je zaničljivo nasmehnil. „Bajka! Vi častniki pa že res povsod vidite strahove. — Hagarth, poizkusite dobiti zvezo z generalnim direktorjem Ismayem na Titanicu. Naročite mu, da mora ladja na vsak način obdržati sedanjo brzino. Brezpogojno! Slišite?"

— — —

Dve uri kasneje so londonski časopisi z velikimi črkami objavili na prvih straneh senzacionalno vest:

„Titanic dosega rekord!

V soboto bomo dobili novega zmagovalca Atlantika, v ponedeljek pa mu bomo pripeli MODRI TRAK!"

— — —

Brezžična telegrafska postaja na Titanicu je bila v stalnem stiku z Londonom in z New Yorkom. Za hitro oddajanje brzojavk sta bila odgovorna radio telegrafist J. Phillips in njegov pomočnik Harold Bride. Dela sta imela čez glavo Kako tudi ne! Vsi potniki, ki so se zabavali v kabinah in salonih prvega razreda, so hiteli sporočati svojcem, kako sijajno jim poteka čas na plavajočem orjaku. Kdo bi ustregel vsem kapricam razvajenih soprog milijonarjev! Grofica Rosswin je na primer poslala po etru sporočilo svoji služkinji, naj ji prinese v pristanišče kožuh srebrne lisice. Druga odlična dama je spet naročila svoji služinčadi v Long Islandu, naj pazijo na njenega foksterierja Fifija, da se ne prehladi.

Phillips je malomarno pregledoval brzojavke take in podobne vsebine in jih podajal Brideu, da jih pošlje naslovnikom. Naenkrat mu roka zastane. Bere: „Betty Long, London ... Pri opravljanju službene dolžnosti se je ponesrečil vaš mož. Poškodba ni huda. Pričakujte ga 20. aprila, ko se vrne s prvim parnikom v domovino. Kapitan Smith."

(Dalje prihodnjič)

. A. Arbeles:

Krik iz noči

1

Neke noči sem se nenadoma prebudil iz globokega sna.. Najprej mi je šinila v glavo čudna misel: kako to, da sem se sploh prebudil, kajti čez dan sem imel toliko opraviti na podrtinah jezuitske kasarne, da sem zvečer zaspal kot ubit.

Obrnil sem se na drugo stran in poskusil zopet zaspati. Tedaj pa sem zaslišal krik, ki mi je pregnal spanec. Bil je to krik strahu in v hipu sem sedel vzravnan v postelji. Najprej sem se skušal orientirati. Kot se ponoči večkrat zgodi, nisem vedel, kje naj iščem vrata in kje okno. Nazadnje sem se domislil in zdaj sem vedel, da imamo vrata na svoji desnici in okno na levici. V postelji na moji desnici je spala svoje mirno, otroško spokojno spanje moja žena. Nekaj trenutkv sem napeto prisluškoval, potem pa spet legel in se prepričal, da sem moral vendarle samo sanjati. Seveda so morale biti sanje čudovito žive in divje, da je krik iz njih tako določno prodrl v somrak moje zavesti. Šele čez dve uri sem spet zaspal.

Čez dan mi delo ni dovoljevalo, da bi se ukvarjal s sanjami. Plazeč se med ruševinami jezuitske kasarne sem moral voditii n nadzorovati podiranje. Sonce je neusmiljeno žgalo, prah rušečega se zidovja me je zavijal in mi legal na pljuča. Le sem ter tja je potegnil veter in odnesel prah, tedaj je zadišalo po cipresah in rožah z bližnjih vrtov.

Kakor vse dni, me je točno ob enajstih obiskal dr. Sallieri iz državnega arhiva in me povprašal, kako delo napreduje. Neizrečeno ga je zanimalo podiranje prastarega poslopja, ki je segalo s svojim najstarejšim delom skoro v ustanovno dobo mesta. Ker je prišteval študij zgodovine dežele v svojo stroko, se je nadejal od seciranja tega častitljivega trupla marsikaterega odkritja.

Stala sva sredi velikega dvorišča in opazovala, kako so delavci odnašali prvo nadstropje glavnega dela poslopja.

»Prepričan sem«, je dejal, »da bomo našli še marsikaj zanimivega, ko pridemo enkrat do temeljev. Na priče preteklosti deluje sila, ki je sorodna fizikalni težnosti in jih vleče k temelju. Ne morem vam povedati, kako neverjetno privlačna so zame taka stara poslopja, če imajo tako bogato zgodovino kot tole. Najprej trgovski dvor, potem nunski samostan, za njim jezuitska trdnjava in nazadnje vojašnica. Zgrajeno na povprečno zelo velikem delu starega, z okopi opasanega mesta, se zdi, da je bilo poslopje v dotiku z vsemi dogodki in da je vsesalo vase vse odraze življenja, ki so puščali sledove na njem. Mislim, da bomo v tem starem zidovju odkrili še marsikaj zanimivega — ne samo lonce s starim denarjem in prebeljene freske, ampak tudi okamenele prigode iz fosilne usode.

Tako je govoril fanatični arhivar, nama nasproti pa so na trdnem zidovju odmevali udarci krampov. Medtem ko je doktor razpredal svojo rapsodijo, sem sklenil, ker se ne morem upirati zapeljivostim romantike, da obiščem razvaline enkrat ponoči. Želel sem, da bi deloval name dražljaj grozotnosti in hotel sem se spoprijateljiti z duhovi kraja.

V tej noči sem se prebudil iz sna natanko tako kot v preteklih in takoj nato sem slišal strahotni krik. Bil sem pripravljen nanj in sem se trudil, da bi natančno razbral, odkod prihaja. Toda v odločilnem trenutku me je obšla nepojmljiva groza, tako da res nisem vedel, ali je prišel krik iz notranjosti naše hiše ali s ceste. Takoj nato se mi je zdelo, da slišim s ceste korake bežečih ljudi. Do jutra sem ležal v nemirnem polsnu in se v njem ukvarjal z zagonetnim krikom. Ko sem pri zajtrku o tem pripovedoval svoji ženi, se je najprej smejala, potem pa je dejala zaskrbljeno:

»Zdi se mi, da postajaš nervozen, odkar si zaposlen s staro jezuitsko kasarno. Vzemi si dopust, pa naj te nadomešča kak tovariš. Preutrujen si in dolžan si skrbeti za svoje zdravje!«

Jaz pa nisem hotel ničesar slišati o tem; kajti razkopavanje po sesutinah tega starega zidovja, iskanje vsega tistega, od česar si je arhivar toliko obetal, mi je postalo strast. Ženi sem obljubil samo, da jo pokličem, če se bom ponoči spet prebudil.

Tudi naslednjo noč sem planil iz spanja. Ves preplašen sem prebudil ženo. Prebudila se je in sedela sva drug poleg drugega v posteljah. Čul sem krik. Rezek in čisto razločen — prihajal je s ceste.

»Ali slišiš... zdaj, zdaj...?«

Žena je prižgala luč in mi posvetila v obraz:

»Moj bog, kakšen pa si! Saj vendar ni nič! Jaz ne slišim ničesar!«

Bil sem tako iz sebe, da sem jo nadrl:

»Molči vendar... zdaj... zdaj beže po cesti!«

»Nikar!« je kriknila žena, kajti stiskal sem jo za roko, kakor da bi jo z uporabo sile hotel prepričati.

»Ali nisi ničesar slišala?«

»Ničesar, prav ničesar.«

Zgrudil sem se nazaj v blazine, pokrit z znojem, izčrpan kot po težkem telesnem naporu in nesposoben dati ženi na njena zaskrbljena vprašanja kakršenkoli pomirljiv odgovor. Proti jutru, ko je že spet spala, sem prišel na jasno, kaj mi je storiti, da ohranim zdrav razum. S popolnoma mirnim in razumnim obnašanjem podnevi se mi je posrečilo prepričati ženo, da sem se pomiril. Pri večerji sem se norčeval iz svojih nočnih halucinacij in ji obljubil, da bom danes spal do jutra in se ne bom zmenil ne za krik in ne za hrup na cesti. Obljubil sem ji celo, da zaprosim takoj po dokončanju posebno odgovornih del za daljši dopust. Komaj pa sem opazil po dihanju svoje žene, da je zaspala, sem vstal in se spet oblekel. Da se otresem kakršnegakoli neumnega razmišljanja, sem vzel v roke Kantovo »Kritiko čistega razuma« in se skušal poglobiti v stroge in logične vrste predstav. Toda ko se je bližala polnoč, sem postajal nemiren, tako da nisem mogel več čitati. Nemogoče mi je bilo slediti železni logiki knjige. Nekaj silnejšega me je vleklo stran od nje.

Dvignil sem se in stopil pred hišo. Po svojem rastočem trepetu sem spoznal, da se približuje čas. Stisnjen v globino hišnih vrat sem čakal; ves svoj pogum sem moral zbrati, toda odločen sem bil s hitrim odkritjem naravnih vzrokov narediti konec muki svojih noči. V oddaljenosti dvajsetih korakov je gorela plinska svetilka in dovolj osvetljevala del ceste pred mojo hišo. Mlad mož, ki je očividno preveč pil, je postal pred nasproti stoječo hišo in po nekaj ponesrečenih poskusih nazadnje je odprl vežna vrata. Slišal sem ropot njegovih korakov še v vežli in nato na stopnišču, potem pa je spet vse utihnilo. — In hipoma je v to tišino zarezal krik.

(Dalje prihodnjič)

Taka je bila pred desetimi leti naša mladina

Ob desetletnici prve mladinske konference jeseniškega okrožja

Te dni poteka deset let, kar so se v osnovni šoli na osvobojenih Gorjušah zbrali delegati in delegatke osnovnih mladinskih organizacij iz osvobojenih in še neosvobojenih predelov takratnega jeseniškega okrožja, razdeljenega v okraje Jesenice, Bohinj—Bled in Radovljica. Več kakor 120 delegatov je na tej konferenci, ki je bila organizirana kot priprava na II. kongres Zveze slovenske mladine, zastopalo 1740 organiziranih mladink in mladincev na terenu, med katerimi je bilo po poročilu Okrožnega komiteja SKOJ z dne 31. decembra 1944, 487 članov SKOJ, 849 članov ZSM in 404 pionirjev. Poleg teh pa so se konference udeležili tudi delegati iz vojske, ki so zastopali mladino Jeseniško - bohinjskega odreda, VOS in kurirskih postaj.

V času konference je prišlo v Bohinjsko Bistrico več kakor tri sto Nedičevih četnikov, ki so se pred prodirajočo jugoslovansko narodnoosvobodilno vojsko umaknili iz Srbije preko Hrvatske v Slovenijo. Kakor pravi decembr. poročilo Okrožnega komiteja SKOJ, so bili popolnoma demoralizirani, lačni, strgani in ušivi. Pri ljudeh so zamenjavali ure za kruh, neki nedičevec pa je celo ponujal mitraljez za tri hlebe kruha. Ljudje, ogorčeni zaradi četniškega sodelovanja z okupatorjem, niso imeli sočutja z njimi in so jim večkrat povedali, naj gredo jest in spat tja, od koder so prišli.

Kljub povečanju okupatorjevih sil z jugoslovanskimi domačimi izdajalci in stalnim zasedam, je uspelo vsem delegatom, da so prišli pravočasno na Gorjuše. Prostor v osnovni šoli na Gorjušah so lepo okrasile domače mladinke in kurirji, kar je napolnilo delegate, zlasti tiste, ki so prišli z zasedenega ozemlja, s svečanim razpoloženjem. Konferenco je pričela sekretarka jeseniškega okrožja SKOJ in ZSM tovarišica Veljka, pozdravila je navzoče, nato pa predala besedo tov. Francu Perovšku, ki je poročal o zunanji in notranji politični situaciji; o organizacijskih nalogah pred II. kongresom ZSM pa je pripovedovala tovarišica Stana. Najbolj zanimiva so bila poročila s terena in k sreči nam je poročilo o tej konferenci ohranilo nekaj pripovedovanj udeležencev te konference, iz katerih lahko verodostojno in vsaj bežno orišemo, kakšna mladina je živela na Gorenjskem pred desetimi leti.

Najbolj aktivna mladina v jeseniškem okrožju je bila iz takratnega okraja Bohinj — Bled, ki je zajemal poleg omenjenih okrajev še Gorje in Ribno. V tem okraju je bilo zajeto v mladinski organizaciji devetdeset odstotkov vse mladine. Med ostalimi desetimi odstotki se je pet odstotkov mladine nagibalo k organiziranj mladini, pet odstotkov pa je bilo tej mladini odkrito sovražno. Na samem Bledu bi bilo lahko več mladine organizirane, a so jo od tega odvračali starši. Aktivnost mladine na tem področju se je odražala predvsem pri raznašanju partizanske literature po vaseh, pri obveščevalni službi pa se je ta mladina odlikovala zlasti pri nabiralni akciji »Vse za našo vojsko«.

V radovljiškem okraju jeseniškega okrožja je bilo organizirano šestdeset odstotkov mladine. Najbolj aktivna je bila mladina na področju žirovniške in leščanske občine, najšibkejša pa je bila mladinska organizacija v Radovljici. V zadnjih mesecih skoro ni bilo dneva na področju tega okraja, da bi Nemce in belogardiste ne razburila kaka sabotaža, ki jo je napravila mladina. Pri teh akcijah so se odlikovali tudi pionirji, ki so bili organizirani po vseh krajih na tem področju razen v mestu Radovljici.

Belogardisti, ki so se v tem času pritepli tudi na Gorenjsko, so hoteli razviti široko propagandno akcijo. Posluževali so se tudi trosilnih akcij, a brez uspeha. Komaj so potresli svoje letake, že so jih pobrali organizirani mladinci in mladinke in potresli svoje. Tako je tovarišica Stana iz okolice Bleda pobrala vse belogardistične letake, raztresene na poti Zasip — Bled.

Doživetje »o sreči v nesreči« je pripovedovala tovarišica Krista iz Ribnega pri Bledu. Pri njih doma so imeli sestanek, na katerem sta bila navzoča tudi dva partizana. Kristinina sestrica se je mudila v veži in prav tedaj sta vstopila dva pijana Nemca. Zahtevala sta žganja. Sestrica je pritekla v kuhinjo in povedala Kristi. Ta je takoj stopila v vežo in peljala Nemca v hišo ter jima natočila žganja. V tem času sta se partizana izmuznila iz hiše. Nemca pa sta pila in v pijanosti začela streljati. Verjetno sta se napila že prej, ker je prišla v vas nova patrulja Nemcev in ju iskala. Ko ju je našla, ju je razorožila in aretirala. Ta nenavadna aretacija je bila za mladino, ki je bila pri Kristi na sestanku, sreča. Razen tega pa mladina še nikoli ni prišla tako poceni do municije za brzostrelko, ki sta jo izgubila pijana Nemca.

Mladinka Ivanka s Planine nad Jesenicami je pripovedovala o nemškem spopadu s kurirji. Nemci so kurirje napadli iznenada in jim požgali karavlo. Ivanka je z domačimi grabila tedaj seno. Ko so zagledali dim, ki se je vil iz karavle, so popustili delo in odhiteli tja. Zagledali so na tleh dva partizana. Eden je bil mrtev, drugi ranjen. V ranjencu je takoj spoznala svojega brata. Obvezali so ga in ga odvlekli na varno, nato pa je mladina pomagala kurirjem zgraditi novo karavlo.

Tovarišica Vida z Bleda je pripovedovala, kako je pripravila teren za partizansko akcijo na Bledu, tovarišica Zmaga, kako je rešila ranjenega partizana, tovarišica Rosita iz okolice Bleda, kako je pripeljala iz Celovca dva ujeta Angleža med partizane, junaški pionir Mirko iz Bohinjske Bistrice, ki so ga Nemci že dve leti zaman iskali, pa je pripovedoval, kako je odnesel iz čakalnice na postaji nemški vojaški suknjič in plašč ter ga mimo nemških straž ponesel partizanom. Sam je izpeljal marsikatero sabotažno akcijo. Nekoč, ko je rezal telefonske žice, bi ga Nemci kmalu ubili, a jim je srečno ušel. Prav tako je pomagal pripraviti teren za partizansko akcijo novembra 1944 na Bohinjski Bistrici in pripeljal v to postojanko partizane, ki so zaplenili dvanajst voz raznega materiala.

Takih dogodkov pa bi na tej konferenci izvedeli še več, a žal se je noč, v kateri je ob karbidkah zasedala konferenca, bližala jutru in bilo je treba spregovoriti o pripravah za II. kongres ZSM in izvoliti delegate, ki so na tem kongresu zastopali mladino jeseniškega okrožja. Izvolili so tov. Veljko, sekretarko SKOJ in tajnico ZSM jeseniškega okrožja, tovarišico Zdenko, članico Okrajnega odbora ZSM Jesenice in tovarišico Vlasto, tajnico Okrajnega odbora ZSM Bohinj—Bled. Že se je svitalo, ko so delegati in delegatke zapeli himno »Hej Slovani« in z njo zaključili konferenco, ki je dala mladini še več poleta v zadnjih mesecih našega boja za svobodo. **MK**

Žalostno, toda resnično!

V torek, 21. decembra, smo imeli dijaki I. gimnazije v Kranju športni dan. Tokrat se je vodstvo šole odločilo za pohod preko Javornika in Planice na Crngrob in od tod preko Bitnja domov. Cilj je bil Crngrob.

Po krajšem počitku v vasi smo nadaljevali pot skozi gozd. Kmalu se je razbita kolona začela ustavljati pred majhnim lesenim križem, na katerem je visel ovel venček. Na križ je bila pritrjena tabla z napisi imen padlih.

»To naj bo grobišče našega narodnega heroja Žagarja in njegovih soborcev?« me je spreletelo ob pogledu na ubog lesen križ in staro, skoraj polomljeno ograjico.

In on je bil eden izmed glavnih organizatorjev narodnoosvobodilnega boja na Gorenjskem? Ali morda res ni zaslužil na mestu, kjer je s tovariši junaško padel, ličnejšega in trdnejšega spomenika? Ali ne gradimo spomenikov zato, da bi se pozni rodovi spominjali teh velikih in slavnih dni, ko so padali najboljši sinovi slovenskega naroda za pravično stvar — za svobodo! Kdo bo vedel čez petdeset ali sto let, kje je padel ta veliki revolucionar, čigar ime je zapisano v zgodovini z njegovo lastno krvjo? Napis na leseni tabli bo zbledel, križ strohnel in o grobu ne bo ne duha, ne sluha. Čez grob tega zaslužnega moža, ki je učil in budil slovenski narod k vstaji, pa bo morda, ko bo tehnika prodrla tudi v te zakotne hribovske vasice, peljala cesta.« Take in podobne misli so mi rojile po glavi, ko smo tiho stali in strmeli na kraju, kjer so pred nekaj leti bili svoj poslednji boj tovariš Žagar in njegovi soborci.

Po mojem mnenju je res žalostno, da po skoraj desetih letih, ko se drugje dvigajo mogočni ali vsaj skromnejši spomeniki, tu ni razen bornega križa ničesar. Morda mi bo kdo oporekal, češ, da se vse ne da na mah, a vsaj z malo dobre volje občinskih organizacij, — predvsem pa Zveze borcev in s pomočjo domačinov, ki bi bili gotovo pripravljeni prostovoljno pomagati pri gradnji in prevozu, bi tu že davno lahko stal skromen, ličen spomenik ter zamenjal križ, ki je že davno odslužil svojemu namenu, ter opominjal mimoidočega na slavno preteklost tega koščka slovenske zemlje.

Marko Costa

Vojaki čestitajo

Srečno in zdravo Novo leto 1955, žele svojim sorodnikom in znancem vojaki Vojne pošte 2899 Knin:

Janez Bartol, Zg. Bitnje; Vinko Debeljak, Radovljica; Franc Debenc, Škofja Loka; Tomaž Dežman, Novake; Jakob Gartner, Poljane; Anton Gasar, Jesenice; Peter Iskra, Bohinj; Branko Finžgar, Podnart; Viktor Kos, Domžale; Rok Likozar, Stražišče; Pavel Luskovec, Šenčur, Ciril Rozman, Bohinj; Niko Sedej, Železniki; Marijan Starbek, Dob pri Domžalah, Maks Urankar, Mekinje; Mirko Vodovnik, Oplotnica; Ciril Velkavrh, Cerklje.

Še o problemu kamniške komune

Mengšani nočejo v domžalsko komuno - Gornji grad hoče h Kamniku

Kamnik, 26. decembra.

Danes dopoldne je bil na Ljudskem odboru mestne občine Kamnik sestanek vseh aktivistov te občine (SZDL, ZKS, LOMO). Glavna točka dnevnega reda je bila ponovna razprava o teritorialnem obsegu bodoče kamniške komune.

Čeprav je bilo vprašanje o obsegu komune kamniškega kota že v razpravi na vseh zborih volivcev in so ti potrdili predlog Iniciativnega odbora za formiranje komun pri OLO Ljubljana-okolica, ki je predlagal, naj bi ta komuna obsegala občine Kamnik, Komenda, Tuhinj, Tuhinjska Srednja vas, Kamniška Bistrica in vasi Volčji potok ter Šmarca, — se je te dni pokazalo, da je treba začeti z razpravo znova.

Volivci (in menda tudi nekateri politični aktivisti) v Mengšu so se odločno izjavili, da ne gredo in ne gredo v domžalsko komuno. Pripravljeni pa so se združiti s Kamnikom. Če jim to ne bo uspelo, bodo pa osnovali lastno komuno.

Zakaj? Zakaj ta oster odklon, da se nočejo Mengšani združiti z Domžalami? Pa še nekaj! Zakaj so se tudi Moravčani upirali pridružitvi k domžalski komuni? Ali so res v teh občinah taki lokalpatrioti, načelni reakcionarji in anarhisti? Ali so res v teh občinah politični aktivisti nesposobni in pogosto omejeni? Zdi se nam, da ne!

Vzrok za to geslo Mengšanov in Moravčanov »z Domžalčani pa ne!« — moramo iskati tudi pri Domžalcih samih.

Verjetno je, da sta do sedaj gospodarsko res močna domžalska občina in njena razvita industrija kazali kaj malo razumevanja do šibkih občin Moravče in Mengeš. In da tudi sedaj, ko so se vodile razprave o komunah, niso Domžalčani pokazali posebnega navdušenja do združitve z omenjenima občinama. Pa ne, da se v njihovih glavah budi želja: kar sami bodimo, bomo več imeli?

Zanimivo je res, zakaj so Mengšani rade volje pripravljeni združiti se s Kamnikom, z Domžalami pa pod nobenim pogojem ne. Da bi iskali kakih izrednih koristi je malo verjetno, saj dobro vedo, da bo kamniška komuna ostvarila povprečno na prebivalca manj narodnega dohodka kot domžalska.

Nedeljski sestanek aktivistov v Kamniku je bil soglasen, da se Mengeš ne sprejme v obseg kamniške komune, ampak da naj gre na vsak način k Domžalam. V nasprotnem primeru pa »ga bodo pustili, da leto ali dve životari, potem se bo pa sam rade volje priključil k Domžalam«, kakor se je izrazil nekdo na nedeljskem sestanku.

Zdi se nam, da ta način ni najboljši. Navsezadnje bi se tudi Mengeš lahko priključil h Kamniku (od katerega je oddaljen komaj 6 km), čeprav nekaj mengeških delavcev dela izven svoje občine (v glavnem na območju bodoče domžalske komune) — **če volivci res tako žele.** Saj se ni treba striktno držati predloga Iniciativnega odbora za formiranje komun, čeprav je ta ustvarjen na podlagi gospodarskih, političnih in kulturnih analiz — takrat, kadar njegova sprememba ne bi tako negativno vplivala na razvoj te ali one komune.

Sestanek kamniških aktivistov je tudi odklonil, da bi Gornji Grad, ki naj bi se po predlogu priključil Šoštanju (a ima z njim izredno slabe prometne zveze) — prišel v kamniško komuno.

Iz Stražišča

Sredi septembra 1954 je prišela z delom zdravstvena postaja v Stražišču. V stanovanjskem bloku LOMO Kranj je sektorska zdravstvena postaja Stražišče dobila primerne prostore s sodobno opremo. Prebivalcem Stražišča, Bitenj, Orehka, Brega, Drulovke, Gorenje Save in celo Besnice je omogočeno, da se v primeru potrebe zdravniške pomoči in zdravljenja poslužijo splošne ambulante v Stražišču, ki jo vodi dr. Janez Bajželj. V istih prostorih je tudi otroški dispanzer pod vodstvom dr. Leona Matajca. V prostorih zdravstvene postaje v Stražišču posluje tudi otroška posvetovalnica, ki jo vodi dr Kavčič - Jankovičeva. Splošne zdravstvene postaje, otroškega dispanzerja ter otroške posvetovalnice v Stražišču naj bi se posluževali predvsem prebivalci obširnega območja Stražišča.

B. M.

19. december v Poljanah

Z velikim uspehom so letos na dan 18. in 19. decembra praznovali v Poljanah nad Škofjo Loko svoj II. občinski praznik — obletnico vstaje.

Praznovanje je bilo združeno s pomembno razstavo NOB z mnogimi zanimivimi dokumenti in slikami. Pripravljalni odbor je na pobudo občinskega ljudskega odbora zbral nad 100 slik padlih borcev, jih dal povečati in opremiti. Precej zanimivega gradiva pa sta odstopila tov. Maks Krmelj in Ivo Subic. V pomoč razstavi so bile Subičeve slike, partizanski lesorezi in njegova nadvse zanimiva slikarska študija »Partizanske kompozicije«.

V okviru prireditev so prvič predvajali tudi film z domačo kinoaparaturo, kar je brez dvoma velik kulturni dogodek za Poljane.

Na dan 19. decembra ob 10. uri dopoldne je bila slavnostna seja občinskega ljudskega odbora. Na popoldanski svečanosti je ljudstvo toplo pozdravilo tovariša Krmelja, organizatorja in voditelja ljudske vstaje v Poljanski dolini. Posebno prisrčen je bil prizor, ko mu je mala deklica izročila šopek in ga toplo pozdravila. Tovariš Matija ga je z globoko hvaležnostjo in nasmejanim obrazom sprejel. Po svečanosti je vzhičen vzkliknil: »Mladina je naša bodočnost! Vzgajajte jo, vcepljajte ji duh naše junaške preteklosti! Naj ne pozablja na to, kar je bilo!«

Člani KUD so tudi pripravili za ta dan igro Franceta Filipiča »Izdajalec«. Zaradi nevestnega dela in neodgovornosti člana KUD pa je niso mogli odigrati. V zadnjem trenutku je namreč nosilec glavne vloge odpovedal sodelovanje z izgovorom, da ni pripravljen. V bodoče naj take stvari odpadejo. O kulturnih problemih v Poljanah pa bo treba še posebej spregovoriti.

šport ★ šport ★ šport

„Triglav" bo združil športnike Kranja

Končno so tudi kranjski športniki ustanovili enotno osrednje športno društvo. Dolga leta so posamezni klubi životarili in delali vsak po svoje, zato pa je bila želja po enotnem društvu toliko bolj spontana.

Preteklo nedeljo se je na ustanovnem občnem zboru zbralo v dvorani Sindikalnega doma okoli 200 športnikov in športnih delavcev. Občni zbor so obiskali tudi zvezni poslanec Danila Grilova, podpredsednik OLO Kranj tov. Dušan Horjak, predsednik LOMO Kranj tov. Vinko Hafner in številni funkcionarji političnih in množičnih organizacij ter zastopnik JLA. Po otvoritvenih svečanostih so občni zbor pozdravili vsi zastopniki klubov, ki jih bo novo društvo združevalo: kegljači, plavalci, košarkaši, smučarji, igralci namiznega tenisa in nogometaši. V izčrpnem poročilu je predsednik pripravljalnega odbora tov. Jože Miheli. orisal vse uspehe in neuspehe klubov. Lahko trdimo, da ti uspehi niso bili majhni. Prav tako je povedal, zakaj športniki Kranja želijo enotno društvo in se zahvalil MO SZDL in LOMO Kranj, ki sta dala pobudo za ustanovitev društva.

V živahni razpravi so športniki iz Kranja razpravljali o svojem novem pravilniku in proračunu za prihodnje leto. V imenu LOMO Kranj je zbor pozdravil predsednik Hafner, ki je obljubil novemu društvu pomoč v okviru materialnih možnosti.

Zanimiva je bila razprava o novem imenu društva. Kar osem predlogov je bilo, končno pa so se zborovalci le odločili za ime »Triglav«. Pred zaključkom je bil izvoljen nov upravni odbor, ki šteje 9 članov in 6 zastopnikov klubov ter 7-članski nadzorni odbor.

Nov planinski dom, ponos Mengšanov

Mlado Planinsko društvo Mengeš je gotovo eno najmarljivejših planinskih društev v Sloveniji. Lansko leto so začeli z gradnjo planinskega doma na Gobavici nad Mengšem. Gradbena dela so s prostovoljnimi delovnimi akcijami planincev samih, hitro napredovala, le s finančnimi sredstvi je imelo društvo težave.

1. maja letos so že otvorili spodnje prostore (točilnico in kuhinjo) te lične lesene kočice, ki služi izletnikom bližnje in daljne okolice. V teh dneh pa so zaključili tudi ostala gradbena dela tako, da je sedaj dom v celoti dograjen.

Vsekakor gre za ta uspeh velika zahvala res požrtvovalnim in delovnim planincem iz Mengša, ki pa bodo v bodoče morali posvetiti vso pozornost tudi drugim panogam planinstva, na primer alpinizmu. Saj živi v Mengšu nekaj fantov, ki so bili včasih sposobni alpinisti, sedaj pa le poredko zaidejo v gore.

Tekmovanje srednjih strokovnih šol

Prvenstvo gorenjskih strokovnih šol v šahu in namiznem tenisu je v Kranju postalo že tradicionalno. To prvenstvo organizira aktivna in delovna mladinska organizacija na Industrijski kovinski šoli v »Iskri« v Kranju doslej že 4 leta.

Letos je to prvenstvo bilo 18. in 19. t. m. Udeležile so se ga 3 ekipe izven Kranja in to Kamnik, Tržič in Jesenice ter ekipe kranjskih strokovnih šol. Skupaj je bilo 8 nastopajočih ekip.

Skupni plasman ekip: 1. mesto in pokal, ter 3 diplome »DTT« Kranj; 2. mesto ter 3 diplome »IKŠ« Kranj in 3. mesto ter 1 diplomo »IMS« Jesenice.

Z osvojitvijo pokala je postal »DTT« prvak gorenjskih strokovnih šol v »Šahu in namiznem tenisu« za leto 1954-55.

Odbojka

Prvenstvo letošnje ženske republiške lige v odbojki je končano in Kamničanke so v nedeljo dokončno osvojile naslov slovenskega prvaka. Lani je ta čast doletela moške, letos pa so jim sledile ženske, ki bodo odslej igrale v hrvatsko - slovenski odbojkarski ligi. V nedeljo je bila namreč v Kamniku ponovna tekma med igralkami Partizana iz Frama in ŠD Kamnik. Za tekmo je vladalo veliko zanimanje, vendar pa so bile Kamničanke za razred boljše. Zmagale so prepričljivo s 3:0.

PRAVNI NASVETI

I. J. - Kranj

Vprašanje: Ali ima podnajemnik pravico do drvarnice?

Odgovor: V kolikor uporabljate kot podnajemnik opremljeno sobo, po vsej verjetnosti plačujete najemnino v taki višini, da je v njej vračunana tudi kurjava sobe. V kolikor pa ne plačujete kurjave ali če imate kot podnajemnik samo sobo brez opreme in kurjave, imate vsekakor pravico, da se dogovorite z najemnikom oziroma uživalcem stanovanja glede kurjave vaše sobe ali prostora, kjer boste imeli drva. V kolikor boste naleteli na odpor uživalca stanovanja, se obrnite na pristojno stanovanjsko upravo, katera bo po ogledu na samem kraju z ozirom na stanovanjske razmere odločila, kje naj bi imeli prostor za drva oziroma določila souporabo drvarnice.

Kino

Kino »Krvavc«, Cerklje: 1. in 2. ameriški film »Rebecca«. 5. in 6. januarja ameriški film »Postaja Union«. Predstave v soboto ob 16. in 19. uri, v nedeljo ob 16. in 19. uri in ob sredah ob 19. uri in četrtkih ob 16. uri.

Kino »Storžič«, Kranj: 30. decembra do 2. januarja ameriški film »Sestrična Rahela«. Predstave 30. dec. ob 16., 18. in 20.

»Sestrična Rahela«

uri, 31. decembra ob 16. in 18. uri; 1. in 2. januarja ob 15., 17., 19. in 21. uri. 31. decembra ob 21. uri premiera ameriškega barvnega filma »Melba«. 2. januarja ob 21. uri ameriški film »Veliki valček«; 3. do 5. januarja premiera ameriškega filma »Dvojno življenje«.

Mladinski filmi na sporedu za Novoletno jelko 30. dec. ob 9. in 14. uri barvni film »Bamby«, vstopnina 10 din. Centralna jugoslovanska kinoteka predvaja mladinske filme: 2. januarja ob 10. in 13. uri »Kameniti cvet«, sovjetski barvni film; 3. januarja ob 9. in 14. uri »Sneguljčica«; 4. januarja ob 9. in 14. uri »Čarobni konjiček«; 5. januarja ob 9. in 14. uri »Oliver Twist«; 6. januarja ob 9. in 14. uri »Carstvo živali južne Amerike«. Vstopnina za mladino 20 dinarjev, za odrasle 40 dinarjev.

Kino »Svoboda« Stražišče: 31. decembra ob 16. in 18. uri: ameriški barvni film »Melba«. 1. januarja ob 15. uri ameriški film »Veliki valček«. 1. in 2. januarja ob 17. in 19. uri danski film »Ni še prepozno«.

Mladinski filmi na sporedu za Novoletno jelko 30. decembra ob 15. uri barvni film »Bamby«, vstopnina 10 din. Centralna jugoslovanska kinoteka predvaja mladinske filme: 2. januarja ob 9. in 15. uri »Kameniti cvet«, sovjetski barvni film. 3. januarja ob 10. in 15. uri »Čarobni konjiček«; 4. januarja ob 10. in 15. uri »Oliver Twist«; 5. januarja ob 10. in 15. uri »Carstvo živali južne Amerike«; 6. jan. ob 9. in 14. uri »Sneguljčica«. Vstopnina za mladino 20, za odrasle 40 dinarjev.

GLAS NAŠIH BRALCEV

Gledališče naj ne bo zabavišče

Obiskovalci gledaliških predstav in drugih kulturnih prireditev v Mestnem gledališču na Jesenicah so že nekajkrat negodovali, ker se je oddajala dvorana za razne dvomljive zabavne prireditve. To godrnjanje je uprava gledališča upoštevala in dvorane raznim žonglerjem in podobnim, ni več oddajala. V minulem tednu pa je bila v gledališču zopet prireditev, ki v to dvorano prav gotovo ne spada. Uprava MG je oddala dvorano (nič slabega pričakujoč) Zvezi borcev mesta Jesenice za organiziranje »Veselega večera«. ZB je naprosila člane Zabavnega orkestra jeseniške »Svobode«, da preskrbe nekakšen program. Ti so, morda prepozno obveščeni, nastopali brez vsake urejenosti. Sekstet je igral poskočne melodije, člana Zabavnega orkestra pa sta, očividno popolnoma nepripravljena, zbijala med posameznimi glasbenimi točkami tako neslane šale, da se je občinstvo upravičeno zgražalo.

Razmišljal sem o programu, o ogorčenju občinstva, ki je moralo plačati za ta »kulturni škandal« 80 dinarjev (kot za najkvalitetnejšo predstavo jeseniškega gledališča). Bil sem in sem še mnenja, da bo moralo jeseniško gledališče uvesti pri podobnih prireditvah pregled programov vnaprej, kajti dom Talije ni in ne more biti za vse, kar donaša denar.

Očividec

POZOR!

Obveščamo občinstvo, da bo meseca februarja premiera ameriškega barvnega filma »Grof Monte Christo« v dveh delih in indijskega filma »Dva akra zemlje«.

OBVESTILO

Tovariš, ki mu je bila na vojaških vajah lansko leto oktobra, na položaju na Primorskem v Zagonu (VP 4714), ukradena zapestna ura, naj pošlje svoj naslov, ker so to uro našli, na VP 7414 majorju Šarcu, Kranj.

objave · oglasi

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota, 1. januarja 1955 ob 20. uri: Izven. Saroyan - Sartre: »Glejte, Amerika«!. — Liza — Nada Bavdeževa. Mladini prepovedano.

Nedelja, 2. januarja ob 12.30 uri: Zaključena predstava za tov. Pletenina v Kranju. Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kranj Briljantin«. — Prihod Dedka Mraza! Ob 16. uri: Izven in za podeželje. — Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

Sreda, 5. januarja 1955 ob 16. uri: Izven. Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

Četrtek, 6. januarja ob 16. uri: Red C in izven. Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

Sobota, 8. januarja ob 20. uri: Saroyan - Sartre: »Glejte, Amerika«! Liza — Jelica Siardova.

Nedelja, 9. januarja ob 15. uri: Izven in za podeželje. Oscar Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Briljantin«.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

V četrtek, 30. decembra ob 15. uri: Saša Škofca: Trnjulčica. Mladinska predstava.

V petek, 31. decembra ob 15. uri: Saša Škofca: Trnjulčica. Mladinska predstava.

V soboto, 1. januarja 1955 ob 19.30 uri: Saša Škofca: Trnjulčica. Abonma premiera.

V nedeljo, 2. januarja ob 14.30 uri: Saša Škofca: Trnjulčica. Za okolico, zveze z vlaki ugodne.

Režija prof. Jože Tomšič. — Scena: Srečko Tič. — Godba: Viktor Fabiani. Plesi: Metka Wissiakova. Dirigent: Rado Kleč.

MALI OGLASI

Prodam skoraj nov brzoparilnik 150 litrov. Sajovic Franc, Olševk 9, p. Šenčur.

Prodam 7 tednov brejo svinjo, težko 130 kg ali zamenjam za debelega prašiča. Naslov v upravi lista.

Prodam težko kravo 8 mesecev brejo, plemenskega vola 350 kg težkega in dobro ohranjeni kmečki voz. V račun vzamem do 5 mesecev brejo telico. Košnik Peter, Primskovo 153.

Prodam eternik za 50 kv. m. petrolejsko peč in kuhalni zaboj. Dolenc, Kranj, Prešernova ulica štev. 9.

Iščem žensko srednjih let za k pol in dve letnima otrokoma do treh popoldne. Ponudbe poslati na upravo lista.

OBJAVE

Službo dobijo: dva skladiščnika za najmanj dveletno prakso; dva mezdna knjigovodja z ali brez prakse; dva materialna knjigovodja; en idministrator z večletno prakso in po možnosti z znanjem stenografije; več gradbenih tehnikov s prakso ali brez prakse; več gradbenih delovodij s prakso ali brez prakse na visokih, nizkih in industrijskih zgradbah; več gradbenih inženirjev s prakso ali brez prakse; kalkulanta z najmanj petletno prakso, ki mu je zajamčeno komfortno stanovanje, vseljivo v januarju; analitik z najmanj petletno prakso, ki mu je zagotovljeno stanovanje. Pis. ponudbe poslati na naslov: Splošno gradbeno podjetje »Primorje«, Ajdovščina.

•

Okrajna lovska zveza Kranj želi vsem našim lovcem in lovskim družinam srečno lovsko in uspehov polno novo leto 1955.

Odbor

„KOTEKS"

odkupuje po svojih zbiralnicah in kmetijskih zadrugah svinjske kože po din 200 za kg za nepoškodovano domačo kožo. — Kmetovalci, klavnice, odrite vse prašiče in oddajte kožo najbližji zbiralnici »KOTEKSA«, ki Vam plača najvišjo dnevno ceno.

Oglašujte v „Glasu Gorenjske"

DELOVNI KOLEKTIV

Splošnega gradbenega podjetja „GORENJC" Radovljica

želi vsem delovnim ljudem in kolektivom srečno in uspešno

NOVO LETO 1955

V DELO SPREJEMAMO VSE VISOKE IN NIZKE GRADNJE!

DELOVNIM KOLEKTIVOM IN VSEM NAŠIM ODJEMALCEM ŽELI VELIKO USPEHA V LETU

1955

Industrija platnenih izdelkov

JARŠE

DELOVNI DOLEKTIV

TEKSTILNE TOVARNE

MEDVODE

čestita k delovnim uspehom v letu 1954 vsem svojim članom ter želi delovnim ljudem uspehov polno in srečno **NOVO LETO 1955**

Vsem delovnim ljudem želijo srečno Novo leto 1955:

POGAČNIK ALBIN	KOBAL ANTON	OSELI VINKO
grafična delavnica	mehanik	pečar
Kranj - Labore 15	Kranj	Kranj

GOSTILNA „BENEDIK"

Stražišče 256

Telefon št. 151

ni bila nemški vohunski podvig

(Nadaljevanje iz prejšnje štev.)

S tem, da je bil z »Afero Cicero« kompromitiran, je Churchil prevzel na sebe veliko odgovornost. Da bi zadeva o »pokradenih dokumentih iz blagajne ambasade« bila kolikortoliko verjetna, je bilo neizbežno, da je bilo nekaj dokumentov resničnih in za Nemčijo zanimivih. Izročiti med vojno svojemu sovražniku dokumente vojnega in političnega pomena, pa je pomenilo — najmileje rečeno — kaznjivo dejanje, katerega opravičevanje bi iz »državnih razlogov« bilo predmet razprav. Če pa bi predsednik na primer vprašal za svet svoje sodelavce, verjetno ne bi nikoli dobil njihove soglasnosti.

Vsa ta zamisel se je lahko uresničila samo na »neodgovoren« način. Sir Huge, velik prijatelj in spoštovalec Churchila, je bil tisti, ki je prevzel to odgovornost na svoja ramena.

V rokah imam prav gotovo popolen spisek vseh dokumentov, na žalost pa nimam njihov vsebine, ki jih je »Cicero« prodal Moysichu in od katerih nam avtor navaja samo redke primere. Niti 5 odstotkov teh filmov ni prava »vojna skrivnost«. Poleg tega so skoraj vsi nejasni in nepopolni.

Ostalih 95 odstotkov Moysichu »dobavljenih« dokumentov pa se nanaša na politične, diplomatske in gospodarske probleme. Oni so bili še večje »relativne« vrednosti, kot vojni dokumenti. Očividno bi bilo obvestilo o potovanju predsednika turške republike, ki je tajno potoval v Kairo na razgovor s Churchilom in ostalimi predstavniki zavezniških držav, dve ali tri leta prej, vredno 300.000 funtov, kolikor je približno tudi Moysich izplačal »Ciceru«.

Tri leta pozneje, po padcu Stalingrada in Mussolinija, po izkrcavanju zaveznikov na Siciliji, pa se je moral Berlin zadovoljiti s platonsko diplomatskim protestom, ki ga je Ankara odločno odbila in ga ni hotela vzeti na znanje. Praktično, obveščanje o tem sedaj ni imelo več pomena.

Z uradnim dokumentom Foren officea, je Bevin 1950. leta potrdil, da je slugi britanskega ambasadorja uspelo fotografirati lepo število strogo zaupnih dokumentov in da jih je prodal Nemcem. Ob isti priložnosti je obdolžil sira Hugea in izjavil, »da bi se nekaj takega ne moglo zgoditi, če bi se držal predpisov in postopkov o shranjevanju tajnih dokumentov«.

Če je ta obtožba točna, zakaj potem anketna, administrativna ali katera koli druga komisija, ki je odkrila ta dejstva, ni izrekla, vsaj načelno, kakršnokoli sankcijo proti ambasadorju in njegovim pomagačem? Sir Huge še danes uživa pokojnino, ugled in spoštovanje svojih someščanov in prijateljev, in še prav posebno Churchilla. Z lahkim ironičnim nasmehom je sir Huge poslušal vprašanja novinarjev, ki so hoteli po zaključku seje v parlamentu izvedeti od njega kaj več o tej zadevi, medtem ko on ni hotel odgovarjati na postavljena vprašanja.

Ali bo on o tem mogoče spregovoril v svojih spominih, ki jih piše, o tem ne bi mogli še ničesar trditi... edino, če bi ga sam Churchil, njegov stari prijatelj, prosil za to uslugo.

Ali se bo mogoče Churchill, ki je v zadnjem svojem zvezku »Spominov« »pozabil« na ta »incident«, ponovno vrnil nanj ob kaki drugi priliki? Po Bevinovem napadu pa je malo verjetno, da bi to storil.

Pa poglejmo, kako se je »Operacija Cicero« praktično odvijala v notranjosti dveh sovražnih ambasad v Ankari — »sovražnih« samo v uradnem smislu. Ravno dejstvo, da sta imeli obe ambasadi enako število angleških agentov, kaže, da je »afera Cicero« še prav posebno mikavna.

V decembru leta 1943 je ataše za tisk pri nemškem poslaništvu v Ankari odšel za nekaj dni v Sofijo. Ta obisk je izkoristil nemški odpravnik poslov v Bolgariji in prosil atašeja za »veliko uslugo« v družinski zadevi. Hčerka Elizabeta (tako jo je imenoval Moyzich v svoji knjigi), ki je bila tudi zaposlena na poslaništvu, je baje zbolela za nevrastenijo. Napeto ozračje, bombardiranje in alarmantne vesti, ki so se neprestano širile po vsej bolgarski prestolnici, pa so njeno živčnost samo še stopnjevali. Kapp je bil zaradi hčerkinega stanja v »velikih skrbeh«. Da bi jo poslal v Nemčijo ni niti pomislil, ker bi položaj v domovini samo negativno vplival na njeno zdravje. »Najboljši izhod zanjo bi bil, če bi ji preskrbel odgovarjajoče službeno mesto v kaki nevtralni prestolnici, n. pr. v Turčiji,« je dejal Kapp tiskovnemu atašeju.

Tako je Elizabeta Kapp prišla v Ankaro in postala Moyzicheva pomožna sekretarka. Moyzich je bil z novodošlo pomočnico popolnoma zadovoljen, saj je ustrezala vsem njegovim zahtevam. Odlično je obvladala jezik, bila je nadarjena in razen tega še hčerka uglednega diplomata.

(Nadaljevanje sledi)

DELOVNI KOLEKTIV

čestita
k delovnim uspehom
v letu 1954
vsem svojim delavcem
ter želi vsem
delovnim ljudem uspehov
polno
Novo leto 1955

S pomočjo
dosedanjih izkušenj bomo
ustregli vsem
željam naših potrošnikov

Bombažne predilnice in tkalnice Tržič

Knjigarna

„SIMON JENKO“

KRANJ

želi vsem delovnim ljudem naše domovine veliko uspehov v letu

1955

Svojim odjemalcem nudi: izbrana dela svetovnih klasikov, znana dela svetovnih klasikov, znanstvene, leposlovne, strok. knjige in inozemske revije, — šolske knjige, učila in ostale potrebščine, muzikalije, tiskovine in pisarniške potrebščine. / Prepričajte se o naši solidni postrežbi!

LESNI OBRATI

„GRADIS“

ŠKOFJA LOKA

ŽELI
VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
IN DOBAVITELJEM
MNOGO SREČE IN USPEHA
V NOVEM LETU 1955
IN SE SE
V NAPREJ PRIPOROČA

Delovnim kolektivom in vsem našim odjemalcem želi vekiko uspeha v Novem letu 1955

MOTOR

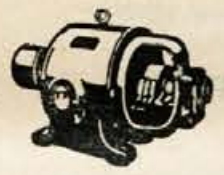

ELEKTRIČNI IN HLADILNI
STROJI - GASILSKA OPREMA

ŠKOFJA LOKA

„GRADIS“

gradbišče hidroelektrarne

Medvode

želi vsem
sorodnim podjetjem
in vsemu
delovnemu ljudstvu
vso srečo
in veselje
ob proslavi
delovnih zmag
v letošnjem letu!

GRADITELJ
gradbeno podjetje
KAMNIK

želi
vsem
državljanom
srečno
in
uspehov
polno
novo leto
1955

Priporočamo se
investitorjem!

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne barv in lakov

„COLOR“

MEDVODE

želi srečno in zadovoljstva polno
Novo leto 1955 odjemalcem in
vsem delovnim ljudem

Tovarna upognjenega pohištva

„STOL“

ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE SREČNO NOVO LETO

1955

KAMNIK

Trgovsko podjetje za Gorenjsko
na veliko

KOKRA

KRANJ

ŽELI
VSEM POTROŠNIKOM IN DELOVNIM LJUDEM
POLNO ZADOVOLJSTVA
IN SREČE V NOVEM LETU 1955

Srečno

Nova leta

1955

želi vsemu prebivalstvu,
delovnim kolektivom

Okrajni ljudski odbor Radovljica

z iskrenimi čestitkami v uspešni
graditvi socializma

Lesno industrijsko podjetje - Tržič

čestita vsem delovnim ljudem
srečno, zadovoljno in uspehov
polno Novo leto 1955

TRANSTURIST
ŠKOFJA LOKA

želi vsem delovnim ljudem
srečno Novo leto 1955

SREČNO IN USPEHA POLNO
NOVO LETO 1955 ŽELI VSEM
DELOVNIM LJUDEM

Delovni kolektiv

TOVARNE LEPENKE
TRŽIČ

DELOVNI KOLEKTIV

Tesarskega in mizarskega

podjetja OZZ Ljubljana-okolica

MOSTE PRI KOMENDI

želi v NOVEM LETU 1955
vsem cenjenim odjemalcem
in naročnikom mnogo sreče
in uspehov

DELOVNI KOLEKTIV

Gradbenega industrijskega podjetja

„GRADIS“

gradbišče JESENICE

ŽELI
VSEMU
DELOVNEMU
LJUDSTVU
IN VSEM
DELOVNIM
KOLEKTIVOM
MNOGO
SREČE IN
OBILO
USPEHA
V NOVEM LETU 1955

Delovnim kolektivom in vsem
našim odjemalcem želi veliko uspeha
v letu 1955

DELOVNI KOLEKTIV

Keramično-kemične industrije

KAMNIK

SREČNO
IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1955
VSEM
ODJEMALCEM, DOBAVITELJEM
IN VSEM
DELOVNIM LJUDEM ŽELI

TRGOVSKO PODJETJE
LESCE

DELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE KOVČKOV
IN
USNJENIH IZDELKOV

TOKO

DOMŽALE

čestita in želi vsem delovnim kolektivom polno delovnih zmag v nastopajočem novem letu 1955

DELOVNI KOLEKTIV

Gorenjske oblačilnice
Kranj in poslovalnice
Jesenice

ŽELI USPEHA POLNO NOVO LETO 1955 VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU NAŠE DOMOVINE

★

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE

KRANJ

čestita vsem občanom in delovnim kolektivom **srečno in uspeha polno novo leto 1955** z željo, da bi bilo še uspešnejše v izgradnji naše socialistične domovine

---

LES

LJUBLJANA

POSLOVALNICA

K R A N J

želi
vsem cenj. odjemalcem mnogo uspehov
v novem letu 1955

Trgovsko podjetje

„Sadje"

Kranj

želi vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem obilo uspeha

v novem letu 1955

Podjetje za izdelavo in popravilo tekstilnih strojev, instalacij in klimatičnih naprav

KOVINAR - KRANJ

ČESTITA K DELOVNIM USPEHOM
V LETU 1954 VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM TER ŽELI
VSEMU LJUDSTVU NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE
USPEHOV POLNO,
SREČNO NOVO LETO 1955

Vsem cenjenim odjemalcem želi

MESTNA KLAVNICA

KRANJ

SREČNO IN VESELO

NOVO LETO

Tudi mi se bomo

potrudili, da bo tako!

Gradbeno podjetje

Tržič

ŽELI VSEM DELOVNIM
LJUDEM NAŠE REPUBLIKE
POLNO USPEHOV IN
NAPREDKA PRI GRADITVI
SOCIALIZMA
V NOVEM LETU 1955

OKRAJNA IN MESTNA

OBRTNA ZBORNICA

K R A N J

želi vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine SREČNO NOVO LETO 1955

TRGOVSKO PODJETJE

„TOBAK"

K R A N J

ŽELI VSEM DELOVNIM
LJUDEM V LETU 1955 MNOGO
USPEHOV IN SREČE

Delevni kolektiv **„Vino"** - Kranj

ŽELI SVOJIM ODJEMALCEM
OBILO USPEHA
V NOVEM LETU 1955
TER SE PRIPOROČA!

VEDNO SMO
VAM NA USLUGO!

DELOVNI KOLEKTIV

TOVARNE VERIG

LESCE PRI BLEDU

želi vsem delovnim kolektivom in vsem delovnim ljudem naše domovine

SREČNO IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1955

Mnogo uspehov in sreče v novem letu 1955 želijo

KMETIJSKA ZADRUGA ZMINEC

Modno krojaštvo
Tržič
Izdelujemo vse vrste usnjenih izdelkov!

GOSTILNA
„Gaštej"
KRANJ — Labore 1

KERN STANKO
čevljarstvo
Primskovo 95

TREBEC FRANJO
avtoprevozništvo
Kranj - Klanc 70

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR
KRANJ

želi vsemu prebivalstvu kranjskega okraja ter vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine

srečno in uspeha polno
Novo leto 1955

TRGOVSKO PODJETJE

„MODA" - KRANJ

čestita
in želi mnogo uspehov
v nastopajočem letu 1955
vsem svojim
cenjenim odjemalcem

Novoustanovljeno podjetje

„Pleskarstvo"

KRANJ

KOROŠKA 19

čestita vsem delovnim kolektivom in vsemu delovnemu ljudstvu srečno in zadovoljno

NOVO LETO

TRGOVSKO PODJETJE

KURIVO

KRANJ

želi
vsem svojim odjemalcem
srečno novo leto 1955

Z najboljšimi željami za prospeh in procvit naše občine čestita k
NOVEMU LETU 1955
vsemu prebivalstvu

LJUDSKI
ODBOR
MESTNE
OBČINE
JESENICE

Vsem delovnim
kolektivom in
delovnim ljudem
na Gorenjskem

želi

DELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE TISKANEGA BLAGA

TISKANINA
KRANJ

srečno in uspeha polno
poslovno

NOVO LETO

1955

MNOGO SREČE, ZADOVOLJSTVA
IN DELOVNIH USPEHOV

o novem letu

ŽELI VSEM
DELOVNIM LJUDEM

ELEKTRIČNO
PODJETJE
KRANJ

Vsem delovnim kolektivom
k NOVEM LETU 1955 iskreno
čestita

Kranjsko
gradbeno podjetje
Kranj

VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
ŽELI USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1955
DELOVNI KOLEKTIV

Mestne pekarije
Tržič

Obilo sreče, delovnih uspehov
in radosti v letu 1955
želi vsem delovnim ljudem

Tkalnica in tekstilna oplemenjevalnica

„ZVEZDA"
KRANJ

Poslužujte se naših uslug!
Naše podjetje Vam odlično barva in tiska vse vrste blaga!

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE in organizacije: ZK, SZDL in ZB ter ostale množične organizacije iz ŠKOFJE LOKE

želijo
vsem občanom in delovnim kolektivom
srečno in uspeha polno
NOVO LETO 1955

Vsem cenjenim potrošnikom želi zadovoljno NOVO LETO 1955

Preskrba
TRŽIČ

in se priporoča za nadaljni obisk

Delovni kolektiv USNJARNE

„RUNO"
Tržič

želi vsem delovnim ljudem
V LETU 1955
mnogo uspehov in sreče

KAVARNA IN GOSTILNA

„ZELENICA" - Tržič

Želi cenjenim gostom in vsemu delovnemu ljudstvu srečno in uspehov polno NOVO LETO!

Delovni kolektiv tovarne obutve

Peko
Tržič

in prodajno osebje njenih 87 industrijskih prodajaln, želi svojim cenjenim odjemalcem, poslovnim prijateljem ter vsemu delovnemu ljudstvu veliko poslovnih uspehov v NOVEM LETU 1955

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE
TRŽIČ
MESTNI KOMITE ZK
MESTNI ODBOR SZDL in
MESTNI ODBOR ZB

želijo vsem delovnim ljudem srečno Novo leto 1955
in še več uspehov
pri izgradnji naše socialistične domovine

Občinski ljudski odbor
Srednja vas v Bohinju

želi vsem svojim občanom
srečno in uspeha polno
NOVO LETO 1955

OKRAJNI SINDIKALNI SVET KRANJ

želi vsem delovnim ljudem in svojim članom srečno in zadovoljno NOVO LETO!

DELOVNI KOLEKTIV
GORENJSKE PREDILNICE
ŠKOFJA LOKA

ki je prevzel upravo nad podjetjem 10. septembra 1950, se je pričel takoj boriti za kvaliteto izdelkov in za dosledno izvajanje vseh pridobitev in pravic delavskega samoupravljanja. V zadnjih dveh letih pa se posebno bori za izboljšanje in obnovo strojev. Delovni kolektiv se uspešno bori tudi z vsemi nastajajočimi težavami in zastavlja vse sile za večji procvit podjetja. Tako predstavlja veliko delovno zmago premestitev čistilnice iz starih prostorov tpredilnice, ki je bila v kleti, v večje prostore nove stavbe. S tem so v tovarni rešili tudi eno izmed važnih vprašanj — ustvarili so boljše delovne pogoje.

čestita k delovnim uspehom v letu 1954 vsem delovnim kolektivom in cenjenim odjemalcem ter želi vsem delovnim ljudem naše domovine uspehov polno in srečno Novo leto 1955

P L A M E N

KROPA

želi vsem odjemalcem in delovnim ljudem **srečno Novo leto 1955** in mnogo delovnih uspehov!

Delovnim kolektivom in vsem odjemalcem želi veliko uspeha v letu

1955

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne klobukov

„ŠEŠIR"

ŠKOFJA LOKA

Obilo sreče, delovnih uspehov in radosti v Novem letu 1955 želi vsem delovnim ljudem

ČEVLJARSKO PODJETJE **Alka** DUPLJE

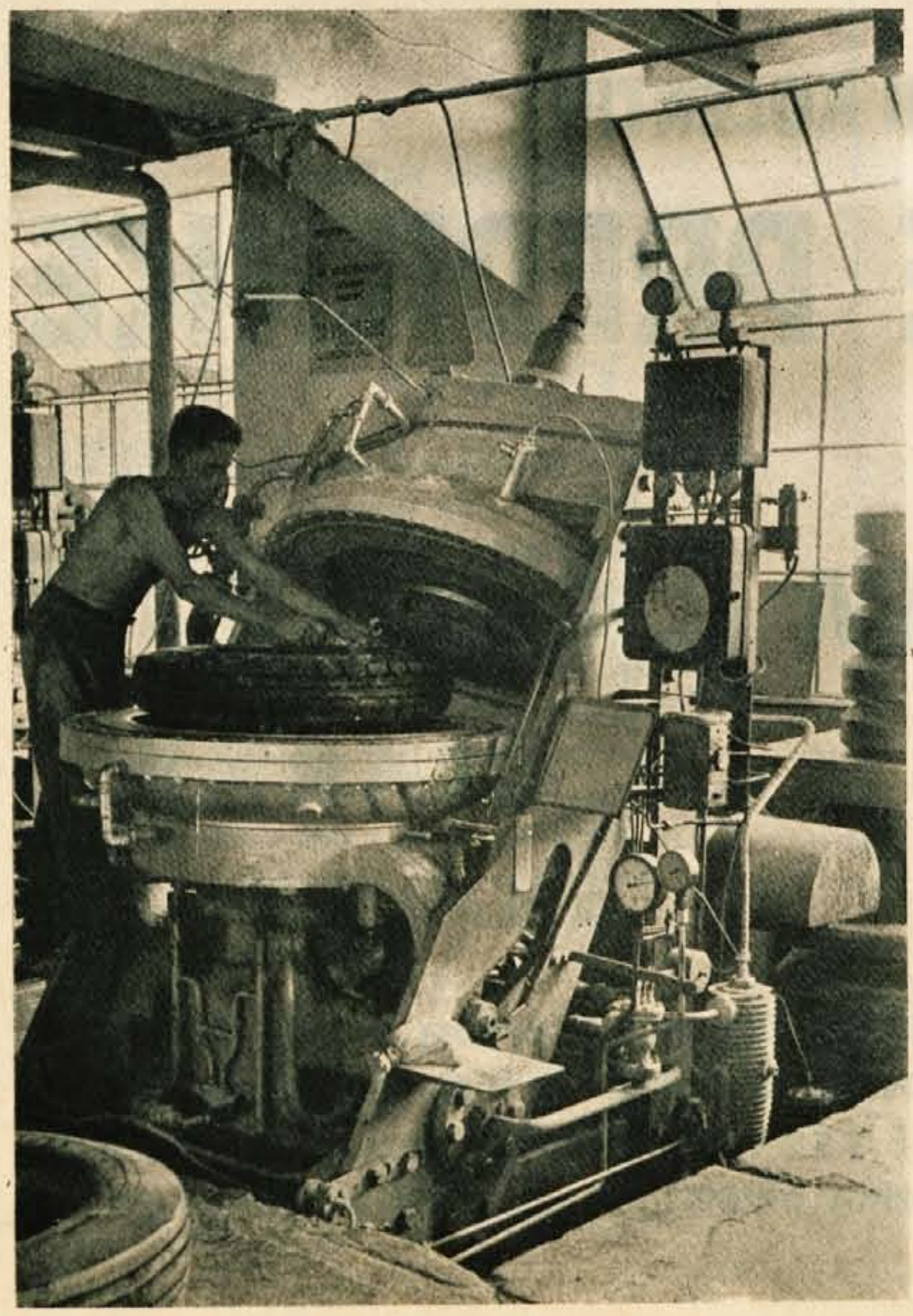

Delovni kolektiv

Sava

Kranj

OPOZARJA NA SVOJE ODLIČNE IZDELKE:

avtopnevmatiko, transportne trakove in gumene plošče,

S KATERIMI BOMO DO KONCA LETA ZADOSTILI VSEM VAŠIM POTREBAM TER CEVI, GUMENE VRVICE, OBROČE, ZAKLOPKE IN MEMBRANE, ODBIJAČE, GUMENE ZAMAŠKE, VENTILNE KROGLE, INSTALACIJSKI MATERIAL, GUMENO OPREMO ZA PERONOSFORA ŠKROPILNICE, OBROČE ZA OTROŠKE VOZIČKE, GUMENE PREDMETE ZA DOM, PISARNIŠKE POTREBŠČINE, ŠPORTNE PREDMETE, SANITARNE IN KIRURŠKE PROIZVODE, GUMENE IZDELKE ZA ŽIVILA IN ŽIVILSKO INDUSTRIJO, ZAŠČITNE PREDMETE ZA INDUSTRIJO, POGONSKE JERMENE, KLINASTE JERMENE, GUMIRANO BLAGO, PODPETNIKE, GUMENA LEPILA ITD...

ZLASTI PA OPOZARJAMO NA NAŠO AVTOPNEVMATIKO — Z RDEČO PIKO, KI JE DOSEGLA V TEM LETU RAVEN INOZEMSKIH, UVOŽENIH PNEVMATIK.

LASTNIKI AVTOMOBILOV, ŠOFERJI!

Če želite ohraniti svoje vozilo v dobrem stanju in podaljšati življenjsko dobo odličnim »SAVA« avtogumam, upoštevajte sledeča navodila:

1. Pravilno montirajte gumo na pravilen obroč.
2. Ne divjajte po slabih, razritih cestah.
3. Ne vozite nikoli preko robnikov pločnikov.
4. Zavore uporabljajte postopoma in ne sunkovito.
5. Poženite počasi in ne dopuščajte, da bi kolesa drsela.
6. Vozite zmerno, posebno pri težkem tovoru in vročini.
7. Tovor naj bo pravilno razdeljen.
8. Glejte, da bodo zračnice pravilno polnjene.

Če se boste ravnali po teh navodilih, Vam garantira udobno in sigurno vožnjo z Vašim vozilom naš kolektiv in

želi vsem poslovnim prijateljem in vsemu delovnemu ljudstvu naše domovine uspeha polno Novo leto v želji za čimprejšnji procvit naše socialistične domovine

Glas Gorenjske 1955

JANUAR	FEBRUAR	MAREC	APRIL	MAJ	JUNIJ
1 S Novo leto	1 T Budimil	1 T Albin	1 P Boško	**1 N Praznik dela**	1 S Radovan
2 N Iztok	2 S Ljubomira	2 S Rodoš	2 S France	2 P Živana	2 Č Velimir
3 P Mirna	3 Č Blaž	3 Č Milena	**3 N Žarko**	3 T Aleksander	3 P Milojka
4 T Angela	4 P Bojana	4 P Kazimir	4 P Izidor	4 S Florijan	4 S France
5 S Simeon	5 S Agata	5 S Janez	5 T Vincenc	5 Č Miran	**5 N Perdo**
6 Č Mojmir	**6 N Silvana**	**6 N Danica**	6 S Ivo	6 P Janez	6 P Milutin
7 P Zdravko	7 P Ksenija	7 P Tomaž	7 Č Radivoj	7 S Stanislav	7 T Zorica
8 S Maksim	8 T Janez	8 T Bojanka	8 P Viljenka	**8 N Viktor**	8 S Medard
9 N Julijan	9 S Polona	9 S Frančiška	9 S Ljubomir	9 P Dan zmage	9 Č Primož
10 P Dobroslav	10 Č Dušan	10 Č Viktor	**10 N Velika noč**	10 T Izidor	10 P Marjeta
11 T Gregor	11 P Zvezdica	11 P Krišlof	11 P Rada	11 S Žiga	11 S Feliks
12 S Tatjana	12 S Damijan	12 S Gregor	12 T Lazar	12 Č Pankrac	**12 N Čedomir**
13 Č Veronika	**13 N Katarina**	**13 N Kristina**	13 S Ida	13 P Jasna	13 P Anton
14 P Srečko	14 P Valentin	14 P Matilda	14 Č Valerija	14 S Valjhun	14 T Metod
15 S Pavel	15 T Vesela	15 T Klemen	15 P Helena	**15 N Zofija**	15 S Vid
16 N Tomislav	16 S Danilo	16 S Dobrana	16 S Božislava	16 P Janez	16 Č Beno
17 P Anton	17 Č Silvin	17 Č Ljubislava	**17 N Rudolf**	17 T Mojca	17 P Gorazd
18 T Vera	18 P Dragoslava	18 P Edvard	18 P Mirt	18 S Dubravka	18 S Bogdan
19 S Marij	19 S Miroslav	19 S Jožef	19 T Ema	19 Č Vitoslava	**19 N Iskra**
20 Č Boštjan	**20 N Leon**	**20 N Igor**	20 S Božidar	20 P Bernard	20 P Nenad
21 P Neža	21 P Irena	21 P Bilka	21 Č Dragomira	21 S Dan jug. v. l.	21 T Alojzij
22 S Viktor	22 T Pust	22 T Vasilij	22 P Leonida	**22 N Milan**	22 S Gostimir
23 N Rajko	23 S Marta	23 S Slava	23 S Vojko	23 P Željko	23 Č Kresnica
24 P Felicijan	24 Č Matija	24 Č Simon	**24 N Jurij**	24 T Cvetka	24 P Janez
25 T Trpimir	25 P Saša	25 P Minka	25 P Marko	25 S R. d. m. Tita	25 S Jaroslav
26 S Pavla	26 S Andrej	26 S Predrag	26 T Zdeslav	26 Č Dragica	**26 N Gruda**
27 Č Janez	**27 N Gabrijel**	**27 N Srden**	27 S Ustanov. OF	27 P Volkašin	27 P Ema
28 P Drago	28 P Roman	28 P Janez	28 Č Živan	28 S Gojko	28 T Zorana
29 S France		29 T Ciril	29 P Marina	**29 N Majda**	29 S Pet. in Pav.
30 N Martina		30 S Branimir	30 S Katarina	30 P Milica	30 Č Emilija
31 P Vanja		31 Č Brina		31 T Angela	

JULIJ	AVGUST	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 P Bogoslav	1 P Ljubočica	1 Č Mladen	1 S Janez	1 T Dan mrtvih	1 Č Marijan
2 S Marija	2 T Bojan	2 P štefan	**2 N Miran**	2 S Dušanka	2 P Blanka
3 N Nada	3 S Lidija	3 S Darja	3 P Vitomir	3 Č Silva	3 S France
4 P Urh	4 Č Dominik	**4 N Ida**	4 T Franc	4 P Drago	**4 N Barbara**
5 T Ciril in Met.	5 P Marija	5 P Lovrenc	5 S Dunja	5 S Savina	5 P Stojan
6 S Dušica	6 S Vlasta	6 T Ljubka	6 Č Dalibor	**6 N Lenart**	6 T Miklavž
7 Č Manica	**7 N Kajetan**	7 S Mirna	7 P Marija	7 P Zdenka	7 S Urban
8 P Milojka	8 P Miran	8 Č Sergij	8 S Simeon	8 T Bogomir	8 Č Marija
9 S Veronika	9 T Janez	9 P Peter	**9 N Abraham**	9 S Nevenka	9 P Savica
10 N Ljubica	10 S Lovrenc	10 S Nikita	10 P Danijel	10 Č Andrej	10 S Smiljan
11 P Olga	11 Č Veselko	**11 N Milan**	11 T Samo	11 P Martin	**11 N Danijel**
12 T Mohor	12 P Klara	12 P Marija	12 S Maks	12 S Emil	12 P Aljoša
13 S Dragan	13 S Lijana	13 T Filip	13 Č Edvard	**13 N Stanislav**	13 T Lucija
14 Č Franc	**14 N Demetrij**	14 S Jelenko	14 P Nedeljko	14 P Borislava	14 S Vojmir
15 P Vladimir	15 P Marija	15 Č Albin	15 S Terezija	15 T Leopold	15 Č Ljubica
16 S Dan tank.	16 T Rok	16 P Ljudmila	**16 N Jadviga**	16 S Jerica	16 P Albin
17 N Aleš	17 S Radigoj	17 S Frančiška	17 P Mira	17 Č Ljuba	17 S Lazar
18 P Miroslav	18 Č Bronislava	**18 N Irena**	18 T Luka	18 P Milko	**18 N Radko**
19 T Vincenc	19 P Ljudevit	19 P Vitodrag	19 S Etbin	19 S Liza	19 P Darij
20 S Marjeta	20 S Bernard	20 T Brane	20 Č Irena	**20 N Srečko**	20 T Svetozar
21 Č Zorka	**21 N Ivana**	21 S Matej	21 P Urša	21 P Marija	21 S Tomislav
22 P Dan vstaje	22 P Ostrivoj	22 Č Mavricij	22 S Zorislava	22 T Cilka	22 Č Dan JLA
23 S Branislav	23 T Zdenka	23 P Slavojka	**23 N Severin**	23 S Milivoj	23 P Vlasta
24 N Kristina	24 S Jernej	24 S Nadja	24 P Rafael	24 Č Janez	24 S Eva
25 P Jakob	25 Č Dragorad	**25 N Uroš**	25 T Zlatica	25 P Katarina	**25 N Božič**
26 T Ana	26 P Peruša	26 P Justa	26 S Demetrij	26 S Januša	26 P štefan
27 S Natalija	27 S Zlatko	27 T Radomira	27 Č Svetopolk	**27 N Bernard**	27 T Janez
28 Č Zmagoslav	**28 N Avguštin**	28 S Venceslav	28 P Simon	28 P Jakob	28 S Živko
29 P Marta	29 P Boleslav	29 Č Miha	29 S Ida	**29 T Ust. nove Jug.**	29 Č Tomaž
30 S Krilan	30 T Maša	30 P Jelka	**30 N Sonja**	30 S Andraž	30 P Branimir
31 N Ignac	31 S Borivoj		31 P Gorazd		31 S Silvester

trgovsko podjetje **Moda** Kranj

ki Vam nudi v veliki izbiri razno manufakturno, galanterijsko in modno blago ter razne svilene, bombažne in volnene izdelke po konkurenčnih cenah.

OGLED BREZOBVEZEN!

GOSTILNA
„PRI PETERČKU“
KRANJ

Naša kuhinja je izvrstna in abonenti so vedno zadovoljni!

Senčni vrt in igrišče za balinanje! Najboljša vina in vedno topla jedila!

Izdelujemo najkvalitetnejše okenske rolete: lesene, drvonitne in platnene. Mizarske izdelke: šolske mize in klopi, sobno in kuhinjsko pohištvo, stavbeno opremo ter razne finalne proizvode.

„Roleta-Mizarstvo“
KRANJ

Soboplesk
Kranj
opravlja vsa slikarska in pleskarska dela

Naša obutev je trpežna, moderna in udobna!

Čevljarsko podjetje
Alka
DUPLJE

Vsem našim odjemalcem želimo mnogo uspehov v letu 1955!

Slaščičarna - Kavarna
Kranj

nudi cenjenim odjemalcem in gostom vsak dan svoje prvovrstno pecivo: torte, deserte, čokolado, bonbone, razne likerje ter **prvovrstno turško kavo.**

Kvalitetno zgornje usnje in prvovrstni podplati so odlika čevljev znamke

Peko
TRŽIČ

Veliko izbiro modnih in trpežnih čevljev vam nudimo v 87 lastnih prodajalnah

Vedno smo Vam na razpolago v naših obratih:

Kranj
Tržič
Jezersko
Šk. Loka

Prodajamo vse vrste najboljšega lesa!

Gozdno gospodarstvo
Kranj

Kamnoseštvo
Kranj - Koroška 39

Izdeluje vsa kamnoseška dela najkvalitetneje in poceni

Priporočamo se! Uprava

Novoustanovljeno podjetje
„PLESKARSTVO“
KRANJ - KOROŠKA 39

izvršuje vsa soboslikarska in pleskarska dela na stavbah. — Strokovno in kvalitetno pleskamo in imitiramo vse vrste pohištva in opreme, izvršujemo tudi napisne in reklamne deske ter razne druge v to stroko spadajoče usluge. V prepričanju, da boste zadovoljni z našim delom se toplo priporoča **uprava.**

Sava TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV
Kranj

Opozarjamo Vas na našo avtopnevmatiko z rdečo piko, ki je dosegla v tem letu raven inozemskih — uvoženih.

LASTNIKI AVTOMOBILOV IN ŠOFERJI!
Če želite ohraniti svoje vozilo v dobrem stanju in podaljšati dobo odličnim »SAVA« avtogumam, morate z njimi pravilno ravnati!

RESTAVRACIJA KRANJ
(ISKRA)

Vsako soboto in nedeljo tradicionalne zabave!

Delovnim ljudem nudimo prvovrstno hrano po režijskih cenah!

Abonirajte se!

Pristne pijače!

Domača jedila!

SREČNO NOVO LETO ŽELIJO IN SE PRIPOROČAJO:

CENČIČ ŠTEFAN
krojač
Kranj

KERN STANKO
čevljar
Primskovo 95

MARKIČ FRANC
klepar
Primskovo

JAKLIČ ALOJZ
soboslikar in pleskar
Kranj
Šmarjetna gora 9

GRAŠIČ STANKO
vodovodno kleparstvo — **Kranj**

ROZMAN FRANC
mehanična delavnica — **Kranj**
Ljubljanska cesta 5

SMOLEJ ALOJZ
kleparstvo in vodna napeljava — **Kranj**

BOŽIČ RAJKO
mehanična delavnica — **Kranj**

Samostojna trgovina

„PRI KRANJCU“

(BIVŠI PROJEKT-MAGAZIN)

Kranj

CANKARJEVA 7

NAJVEČJA IZBIRA!
NAJNIŽJE CENE!

Obiščite nas — kupili boste najboljše!

Po najvišjih dnevnih konkurenčnih cenah odkupujemo vse vrste kož in lubja

Odkupno podjetje KOTEKS
podružnica Kranj

Kože in lubje lahko zaupate tudi našim postajam, ki jih imamo po vseh večjih kmečkih zadrugah.

NAŠE USLUGE SO HITRE IN SOLIDNE!

REMONT ČEVLJARSKIH STROJEV
KRANJ

Prepričajte se!